

" ע ז ר א "

ההנהלה הארצית
מחלקת הזרחה

ח ו ד ש א ר ג ו ן ת ש ס " ה

הייטק במידה הנכונה

חברת למדריך על
הקשר שבין הטכנולוגיה ומידות הגופש

צוות החוברת

כתיבה:

אבי ודיגי בוטבול
ציפי והפור

איור:

רחל פרידמן

גרפיקה:

יוסי שטרן

הדפסה:

דפוס שי, ירושלים

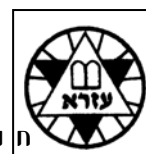
© תשרי תשס"ה

"עזרא" - תנועת הנוער החרדי לאומי בארץ ישראל

רח' יפו 234 | ת.ד. 36100 | ירושלים

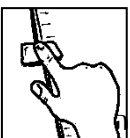
טל': 02-5371640 | פקס: 02-5372639

www.ezra.org.il | hanhala@ezra.org.il

תוכן

עמוד	
4	דבר המזכיל
5	הוראות שימוש - דבר העורכים
	שער א' - פתיחה לנושא
9	כן תסתכל בקנקן - פעולה לקטנים
17	הכלי הוא המסר - פעולה לגדולים
20	שלא עשני עבד - מאמר להרחבה
	שער ב' - טלויזיה
27	מדברים בחושים - פעולה לקטנים
32	מתמכרים לחושים - פעולה לגדולים
40	דרוש רצף - פעולה לקטנים
50	נדמה לי - פעולה לגדולים
53	ערוץ מס' אינסוף... - פעולה לגדולים
59	אחי איפה אתה - מאמר להרחבה
61	האם מותר לראות טלנובלות - מאמר להרחבה
64	הפנאי נחלת הכל - מאמר להרחבה
69	על הבדלה - מאמר להרחבה
	שער ג' - מחשב ואינטרנט
75	קלי קלות - פעולה לקטנים
77	הכל ידוע - פעולה לגדולים
79	המחשב - מאמר להרחבה
81	לא לדעת - מאמר להרחבה
83	טהורה היא - מאמר להרחבה
86	האינטרנט - מאמר להרחבה
90	האינטרנט ואנחנו - מאמר להרחבה
	שער ד' - פלאפון
97	זה לא לפלאפון - פעולה לקטנים
103	הנייד הגאה - פעולה לגדולים
106	הדרך אל הלב - מאמר להרחבה
	שער ה' - מיקרוגל ומזון מהיר
111	הכי מהר - פעולה לקטנים
115	סיפוק מידי או סיפוק אמיתי - פעולה לגדולים
119	ס'ז בשבט בדור האינטרנט - מאמר להרחבה
121	תרבות האינטנט - מאמר להרחבה
123	דרך ארץ - מאמר להרחבה
	שער ו' - סיכום הנושא
129	פעולה לקטנים
132	פעולה לגדולים
137	תוספת - חודש ארגון - איך עושים את זה?!

דבר המזכ"ל

מדריכים יקרים!

חברת זו המונחת לפניכם היא המשך ישיר לחוברת ולנושא שבו עסקנו בשנה שעברה. במשך השנה שחלפה עסקנו בנושא "שלטון התורה מטרתנו", תוך העברת מערכי פעולות על תורת חיים וחיי תורה. דיברנו על כך שהתורה היא לא רק תפילות, ברכות ומצוות, אלא אורח חיים והתנהגות יומיומית של כל אחד ואחת מאיתנו לאורך כל היום, בבית, ברחוב, בביה"ס וגם בשעות הפנאי. וכמו שאומר הרש"ר הירש: "דת ישראל היא יותר מדת. היא מהווה הווי יהודי, דפוס חיי יום-יום...". כהמשך ישיר לכך החלטנו השנה לעסוק באחד מהצמתים המרכזיים בהם באה למבחן שיטתו של הרש"ר הירש-דרכנו, והיא יהדות-טכנולוגיה.

בספרו "לפרקים" אומר הרב יחיאל וינברג זצ"ל, בפרק המסביר את שיטתו של הרב הירש, כך: "היהודי שבימינו, קשור באלפי נימים עם העולם החדש הזה... זו עובדה שאין להכחישה ואין לבטלה בפישוק שפתיים, באנחות ובבכיות. הפתרונות המוצעים על ידי פעוטי-מח ומצומצמי-ראות לא יעילו לבנות גשר ומעבר הצלה לדור נבון ותוהה".

אנו בתנועה מאמינים בנוער ומאמינים שלמרות הקשיים בהתמודדות עם אתגרים שהטכנולוגיה מציבה בפניו, כשחיינו מבוססים על התורה, אפשר ע"י עבודת המידות של כל אחד ואחת מאיתנו, להצליח לחנך להשתמש שימוש מושכל וכפוף בכלים שהחדשנות העמידה לרשותנו.

אנו צריכים לסקור את הסיכונים ואבני הנגף הניצבים בפנינו, ואז, בעזרת הכלים שהתורה מעניקה לנו, להתמודד. וכך אומר הרש"ר הירש בפירושו לפרשת בראשית (ב,ט): "יש דבר שיאמר עליו ראה זה-טוב לחושים, טוב לדמיון ולשכל, ואף על פי כן הוא סותר את ייעוד האדם. בבוא האדם לדון בין רע לטוב, אל יתור אחר חושיו, דמיונו ושכלו, אלא ישמע את קול ה' שגילה לו את רצונו וילך אחר חוכמתו." ובהמשך בפס' ט"ז: "כולנו עומדים מול עץ הדעת... עלינו להחליט אם נציית לחושניות הגופנית, לדמיון השכל החושני, או נזכור את ייעודנו הנעלה ונשמע בקול אלוהינו". תפקידנו-תפקידכם בהעברת הנושא הוא לעבוד עם כל חניך על הפנימיות העמוקה ביותר שלו, ולגרום לו להעדיף את הצו האלוהי על-פני המשכה הטבעית שטבועה באדם.

בחוברת זו ניתחנו את הסיכונים ואת הבעיות להם אנו נחשפים ע"י שימוש בכלים שעומדים לרשותנו יום-יום ולמולם-את היתרונות בכל כלי וכלי. יתכן ונמצא שבכלי מסוים רבים החסרונות על היתרונות ולכן כדאי לא להשתמש בו כלל, אולם ודאי שבאופן כללי לא הכלי הוא הבעיה אלא האדם ומעשיו. חייבים אנו לדעת שיש כלים שבהם הבעיה בתוכן ויש כלים בהם הבעיה בכלי וגם בתוכן וחובתינו להחליט "לשמוע בקול אליהינו" וע"פ זה להתנהג.

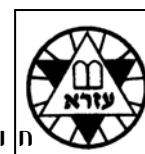
על הוצאת חוברת זו עמלו כל חברי מחלקת ההדרכה בהנהלה, אולם תודה מיוחדת מגיעה לציפי והפור-שכתבה את רוב החוברת, ליוסי שטרן-שעיצב וערך בכישרון רב, ולרחל פרידמן- שאיירה בחן ובטוב-טעם. תודה נוספת לדיגי בוטבול (עובדת הנהלה לשעבר) שכתבה את הפרקים הראשונים והיתה לעזר לכל אורך כתיבת החוברת.

אני מקוה שתפיקו את המירב מחוברת זו שתהיה עוד אחת מאבני הבניין בחינוך בדרך התנועה-דרכינו.

בברכת התנועה - "חיזקו חברים"

יהודה פרידיג'ר (גורי)

מזכ"ל

הוראות שימוש

"הכלי הוא רק שליח, מה שחשוב הוא התוכן שאנחנו מכניסים לתוכו", תפיסה זו נכונה רק בחלקה. אומנם, ישנה חשיבות רבה לתוכן, ועלינו כציבור המאמין שהעם היהודי צריך להיות מעולה בכל תחומי החיים ולקדש את החומר, למצוא את התוכן הנכון להכניס בכלים השונים המתפתחים בתקופתנו. אך הכלים עצמם אינם חסרי השפעה.

"הסכנות העמוקות יותר שבתקשורת אינן באות מצד התכנים, אלא מצד הכלי עצמו... קיימות השפעותיו של המדיום עצמו, ללא הבדל אם ישודרו בו דברי אמת או שקר, שיעור תורה או להבדיל, סרטי זועה, וכאן הבעיה יותר קשה לטיפול..." (הרב דניאל שליט, שיחות פנים "הכלי והמסר")

הקושי בטיפול בהשפעותיו של הכלי נובע מכמה סיבות:

1. השקעה רבה ב"ניקוי" התכנים ותחושה שיצאנו ידי חובה.
2. חוסר מודעות לכוחו של הכלי עצמו ולהשפעתו על האדם והחברה.
3. הכלי משפיע על מידות האדם והחברה ולכן גם קשה לזהות את הנזק וגם יותר קשה לתקן אותו.

בחברת זו השתדלנו לתת מענה לשלוש נקודות אלו:

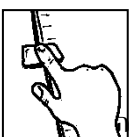
1. אין אזכור כלל לתכנים שמוכנסים לכלים. הבעייתיות בטלוויזיה, במחשב, בפלאפון ובמיקרוגל קיימת בין אם יש בהם סרטי אימה, אתרים לא צנועים, דיבורי לשון הרע, ומאכלות טריפה, ובין אם סרטי תעודה חינוכיים, שיעורי תורה, שיחות רציניות ועוגת יומולדת לאמא. החוברת יוצאת מנקודת הנחה שהתוכן כשר, טהור וטוב, ומתקדמת לבחינת הכלי עצמו ללא כל קשר לתוכן המוכנס בו.
2. עצם ההתעסקות בנושא, הפעולות, הקירות, התערוכות וההופעות, יעלו בעז"ה את המודעות בקרבנו ובקרב החניכים, ודרכם למשפחות ולציבור כולו.
3. לומדים! בכל פעולה ישנו ניתוח של אחת התופעות הנגרמות מהכלים השונים והמידה המושפעת. כך גם זיהינו את הבעיה המסיימת וגם למדנו איך לבחון תופעות אחרות.

מבנה החוברת:

- פרק ראשון - הכרות עם הנושא: הבנה כי לכלי עצמו ישנה השפעה ללא קשר לתוכן.
- פרק שני - טלוויזיה: התנהגות לפי החושים ולא לפי השכל, ערבוב בין תחומים, ציפיה לא מציאותית מהחיים, חוסר יכולת לבחור ולהתמיד.
- פרק שלישי - מחשב: השגות קלות ולא אמיתיות, עודף ידע.
- פרק רביעי - פלאפון: תקשורת רדודה, גאווה.
- פרק חמישי - מיקרוגל: חוסר סבלנות, חיפוש אחר סיפוק מייד.
- פרק שישי - סיכום: איך מתמודדים?

בראשית כל פעולה מצוין האם היא מתאימה לחניכים צעירים או בוגרים יותר. מומלץ מאוד לקרוא את כל הפעולות ולהחליט מה מתאים לפי החניכים המסוימים שלכם, המידה שיותר שייכת להם והעומק אליו הם מסוגלים להגיע. כמובן שאפשר וכדאי לקבץ מספר רעיונות מפעולות שונות, ולהוסיף משלכם.

חשוב מאוד ללמוד את הנושא היטב. להכיר את החומר על בוריו הן ברמה התיאורטית והן בדוגמאות מעשיות.

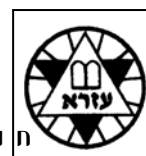

לשם כך, בפעולות עצמן ישנן הפניות לחומר העשרה נוסף, וכן בסוף כל פרק ישנם מאמרים וסיפורים להעשרה.

יהי רצון שיקיים בנו "הלומד על מנת לעשות בידו מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות" (פרקי אבות, ד' ה')

תודות רבות לאבי ודיגי בוטבול על החשיבה והעומק שהובילו לכתיבתה של החוברת ולרחל פרידמן על האיורים והעברת המתודות מרעיון למעשה.

מחלקת הדרכה

ש ע ר א י ה כ ל י כ ת ו כ נ

מדברים הרבה על הסכנות שבצפייה בטלוויזיה, המציגה בגלוי תכנים של אלימות ורצח. אבל הסכנות העמוקות יותר שבתקשורת אינן באות מצד התכנים, אלא מצד הכלי עצמו... מן הצד הראשון, צד התכנים, הבעיה היא שהתקשורת נוטה היום להבליט כל מה שנחשב אתמול לתועבה... ובכן את התכנים האלה אפשר היה, במידה מסוימת לתקן, להחליף, לעדן, על ידי כח אדם אחר, תכנית שידורים אחרת. אבל מן הצד השני קיימות השפעותיו של המדיום עצמו, ללא הבדל אם ישודרו בו דברי אמת או שקר, שיעור תורה או להבדיל, סרטי זוועה, וכאן הבעיה יותר קשה לטיפול... (הרב דניאל שליט / הכלי והמסר)

◀ ס ח ש כ
◀ ס ו ו ן ס ה י ר
◀ ט ל ו י י ו י ה
◀ פ ל א פ ו ן

מפעם כ"ק מרן הגאב"ד שלי"ם א והגאון הצ' הביד"צ שלי"ם א

סכנת המחשב

לאחרונה נחמדנו מעשייתם חדשים שלא שיערום אבותינו והצ"ח בא להכניס לבחינו בבלת אחורית - באמצעות המחשב - רעל אמית האיים ח"ו להחריב את- כל קדושת הבית היחיד, את עתידנו ואת עתיד ילדינו - ומחובת כל אחד ואחד לעשות כל שביכולתו לבער נגע זה מקרבנו, כי המחשב כולל בחוכו כמה סכנות נוראות:

א. ה"אינטרנט" אסור אפילו לצורך פרנסה - ולא יראה ולא ימצא לא בבתי ישראל ולא בבתי מסחר, והוא מכיל רעל ממית אשר כל באיה לא ישובו, וכל המשתמש בו מכניס עצמו לגסיונות עצומים, וגם שלא בכונה אפשר להכשל במראות שחץ, וכבר נחרבו ונהרסו בתים רבים מישראל ע"י שהכניסו האינטרנט לצרכי מסחר, ולא עמדו בנסיות.
ב. החרם החסור - חרם עולם - שהכריזו כל גדולי ישראל על מחריבי האנושות - הפלויזיה. חל בכל חוקפו על המחשב שמוחקת בו אפשרות של צפייה בטלביזיה.

ג. וכמו"כ האיסור החמור על הווידיאו שאסרו כל גדולי ישראל חל בכל חוקפו על סרטים או קטעי סרטים (אפילו מבוקרים ומצונזרים) שרואים בתקליטורים במחשב, חובה על ההורים והמחנכים להחזיר שכל סרט שהוא (אפילו כאידיש) הוא טריפה ומוקצה מחמת מיאוס.
ד. כל התקליטורים - כולל תוכנות מדעיות, לימודיות, אנציקלופדיות, אוסף תמונות ורפיקה. גם הם מהווים סכנה ונראה, כי הם מכילים תמונות של פריצות, ועניני ע"ז, כפירה, שפיכות דמים ואבירייהו.

ה. במשחקי מחשב רבים - ישנם דברים רבים המזיקים ושורפים כתבערת אש, והגם שאנשים באיצטלה חרדית העידו עליהם שהם מצונזרים או מבוקרים - נמצאו בהם תמונות מכוערות, קטעי סרטים, אלימות ודברים גרועים אחרים - ולכן אסור להכניס בבתי ישראל.
ו. הנסיון הוכיח שגם משחקי מחשב נקיים שלא היו בהם דברים עליליים - הביאו להתמכרות ומסמס המה, וגרמו להרס חינוכי. מלבד שהם הו פתח למשחקים ותקליטורים פסולים - וע"כ חובת ההורים להשגיח מאד על ילדיהם ולהזהירם, שאסור להכנס לבית שמשחקים במחשב.

ועל כן מי שביכולתו שלא להכניס כלל מחשב לביתו, יציל בכך את עצמו ובני ביתו מנסיונות מפיתויים וממשכולים חמורים, וגם יטיף לו לגדל את ילדיו לתורה וליראת שמים על טהרת השודש

והשומעים לדברינו ונאמרתנו ישכנו בשל ושאנן ויחבדו. וחי"ש הביד"צ וצ"ח ח"ו אור ליד"ד מרחשוון תשנ"ט
נאם ישראל יעקב כ"ק מרן הגאב"ד נאם בנימין ראבינאוויץ נאם אברהם דוד הרוויץ
נאם משה שמואל נאם משה הלברשטאם נאם מאיר בראדנסדארפער
נס"ד ע"ד סגנת המשפט שהחזירו הנאומים הני"צ כ"ק האב"ד לעיל, הני"צ מצטרף לאוהרנ"ם, בתורה שיותרו בית ישראל ולא יכשלו בחוסר הדבקים הנוראים ח"ו, ותשרה שכינה בבתי ישראל ונשקיהם, ויזכו לגדל דורות על טהרת הקודש הספיק ומצפה לישועת כ"י וסרתן בכ"י נוא"צ כ"י
נאם ישראל משה דושינסקי רב ואב"ד בעיה"ק ת"ז

כך תסתכל בקנקן

מטרת הפעולה:

< החניכים יהיו ערים לכך שבמקביל ליתרונות של הטכנולוגיה, יש לה השפעות שליליות על האדם ועל התרבות

מבנה הפעולה:

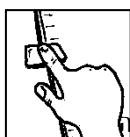
- < טכנולוגיה - תמונת מצב.
- < יתרונות הטכנולוגיה.
- < מורכבות הטכנולוגיה.
- < הטכנולוגיה כמעצבת אדם וחברה.

מהלך הפעולה:

טכנולוגיה - תמונת מצב

משחק זיכרון מורחב: כל חניך (או קבוצה) הופך שלושה כרטיסים ומנסה ליצור שלישות תואמות המורכבות מ: המכשיר, הפונקציה שהוא ממלא, מידע על המכשיר (נספח מס' 1):

מידע	פונקציה	מכשיר
הומצא ע"י חברת אילינוי בל בשוק משנת 1985 הוצאה ממוצעת לחודש 700 ₪	תקשורת וזמינות בכל מקום	פלאפון
הומצא ע"י חברת סלקום שמיש משנת 1990 עלות ממוצעת 30 אג'	תקשורת בהתכתבות מכל מקום	הודעות טקסט
פותח ע"י חברת בזק בשוק משנת 1980 חנים	אני יודע מי חיפש אותי כשלא הייתי בבית	תא קולי
הומצאה ע"י דגר וניפס בשימוש משנת 1839 עלות ממוצעת 250 ₪ (לא דיגיטלי)	מתעדת רגע בחיים	מצלמה
הומצא ע"י חברת ARPA בשנת 1965 בעלות ממוצעת של 100 ₪ לחודש אפשר לגלוש בלי הגבלה	מאגר מידע וקשר בינלאומי	אינטרנט
הומצא ע"י חברת הרלי משין בשוק משנת 1908 עלות ממוצעת 2000 ש"ח	בגד נקי במאמץ מינימלי	מכונת כביסה

מיקורגל	ארוחה חמה תוך דקות	פותח ע"י פרסי ספנסר שימוש ראשוני משנת 1952 עלות ממוצעת ₪ 700
טלוויזיה	מידע, בידור ותרבות עד הבית	הומצאה ע"י ארנסט אלכסנדסון בשוק משנת 1941 מחיר ממוצע 800 ₪ (לא כולל אגרה...)
מדיח כלים	ערימות כלים נקיות בלי להשתמש בסקוץ'	הומצא ע"י ג'וספין קוקריין בשוק משנת 1925 עלות ממוצעת ₪ 3500

הרעיון הוא להזכר במכשירים השונים המקיפים אותנו, ובשימוש לשמו הם נוצרו, ולעורר מחשבה על השימושים הנוספים שהתפתחו למכשירים השונים.

יתרונות הטכנולוגיה:

כל קבוצה מקבלת סיפור (נספח מס' 2). בכל מקום בו מופיעה פעולה שאדם עושה, עליה לכתוב שם של מכשיר שעונה על הצורך.

דין:

איך התפתחה הטכנולוגיה?
מה תפקידם של מכשירים טכנולוגיים?
במה המיכשור מקל על חיו של האדם?
האם עלולה להיות סכנה במיכשור?

מורכבות הטכנולוגיה:

נעים להכיר את המכשיר - כל חניך מקבל תעודת זהות של אחד המכשירים, ממלא אותה, מציג אותה בפני הקבוצה, והשאר מנחשים באיזה מכשיר מדובר (מצורף נספח מס' 3).

המצאת פרסומת למכשירים שונים.

דירוג תעודות הזהות של המכשירים מהמכשיר שבו יש יותר יתרונות מחסרונות ועד למכשיר שיש בו יותר חסרונות מיתרונות.

דין:

האם החסרונות של המכשיר תמיד היו, או שהן התפתחו עם הזמן?
מה גובר היתרונות או החסרונות?
האם החסרונות נובעים רק מהתוכן שמוכנס למכשיר או שלכלי עצמו ישנן נקודות בעייתיות?

נקודות למדריך:

יתרונות	חסרונות
פחות עבודה	עצלנות, פחות מאמץ
פחות זמן	פחות סבלנות
יותר תקשורת	אין תקשורת אישית, רק טכנית
כיווץ מרחקים	לא מתרגשים ממרחקים גם כשמדובר במשפחה, פחות קשר.
ריבוי אפשרויות, שפע	לא מסתפקים במועט, בפשוט
נגישות קלה למידע	למידה לא מסודרת ומובנית, לא מוסרית
הכל יותר קל לבצע	עיסוק יתר במכשירים, פחות בבני אדם ויחסי אנוש

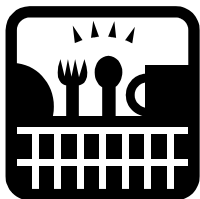
לסיום

אז מה אתם אומרים הכל כך מושלם?
הטכנולוגיה פשוט הצילה את העולם?
למען האמת זה לא מדויק ממש,
יש גם צד שני למטבע החדש.
כן, אנחנו כל הזמן מתקשרים,
עד ששכחנו איך יוצרים קשרים.
וכן, החיים שלנו אכן קלים,
אך אם נדרש מאמץ, אנחנו מתבלבלים.
וכוצעים ורטינים, ושואלים למה זה מסובך עכשיו,
ולא יודעים לבנות ולהכין בעצמנו אם זה לא ממוחשב.
ויש לנו שפע בסופר ושפע בגדים ושפע של ערוצים
אבל אם משהו קטן חסר, כבר יש לנו פרצופים חמוצים.
ואם כולם מתקשרים אלי, אני כנראה מה זה חשוב וגיבור,
שאני ממחר ודוחף את כולם כדי להגיע ראשון לתור.
וכיוון שהתרגלנו שהכל הולך מהר ומופיע במחשב,
אנחנו הופכים חסרי סבלנות כשמשהו מתעכב.
אז תגידו לי, לכאורה אם החיים נעשו קלים,
למה אין לנו זמן לדברים החשובים הגדולים?
במה אנחנו עסוקים כל היום וכל הלילה,
אולי אנחנו ממשיכים את עצמנו לשכלל,
ואולי רק אולי, לפעמים את הנפש זה מקלקל?

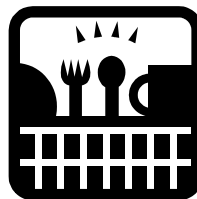
פעם החיים היו לא קלים,
נסעו על חמור ועגלה עם גלגלים.
כל דבר שרצו לבצע או לעשות,
פשוט לקח להם כל כך הרבה שעות.
גם לא היו להם דרכי תקשורת טובות,
כתבו והתחילו להתפלל או לקוות.
יגיע המכתב או שמא יתקע בדרך
הכל היה כזה צולע ובערך...
אבל היום, הכל פשוט, קל ומהיר.
פלאי הטכנולוגיה הגיעו לכל עיר.
יש מכונות שמקצרות את הזמן,
יש דואר אלקטרוני כמובן.
אם רוצים להכין עבודה או מטלה,
אפשר לעשות זאת בדרך זריזה וקלה.
אינטרנט, חברים, מה יש עוד לומר,
ים של אפשרויות שאינם נגמור.
ואם בדרך נתקעים יש פלאפון בכל כיס.
מאמץ קטן רק את היד צריך להכניס,
אה, וכמצט שכחנו, אם טיפ טיפה משעמם
גם לזאת נמצא פתרון מהמם.
טלוויזיה והמון המון ערוצים,
כדי שכולם כולם יהיו מרוצים.

[נספח מס' 1]

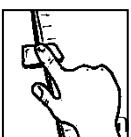
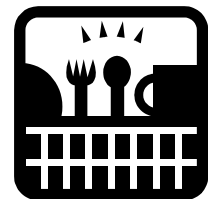
הומצא ע"י ג'וספין קוקרין
בשוק משנת 1925
עלות ממוצעת 3500 ₪

ערימות כלים נקיות
בלי להשתמש בסקוץ'

מדיה כלים

הומצא ע"י חברת
אילינוי בל

בשוק משנת 1985

הוצאה ממוצעת
לחודש 700 ₪

תקשורת וזמינות

בכל מקום

פלאפון

הומצא ע"י חברת סלקום
שמיש משנת 1990
עלות ממוצעת 30 אג'

תקשורת
בהתכתבות
מכל מקום

הודעות
טקסט

פותח ע"י חברת בזק
בשוק משנת 1980
חינם

אני יודע מי חיפש
אותי כשלא הייתי
בבית

תא קולי

הומצאה ע"י דגר וניפס
בשימוש משנת 1839
עלות ממוצעת 250 ₪ (לא
דיגיטלי)

מתעדת רגע בחיים

מצלמה

הומצא ע"י חברת ARPA
בשנת 1965

בעלות ממוצעת של 100 ₪ לחודש אפשר לגלוש בלי חשבון

מאגר מידע
וקשר

בינלאומי

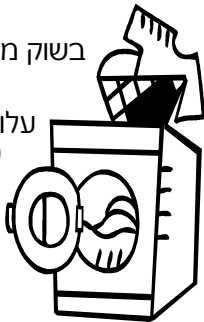
אינטרנט

הומצא ע"י חברת הרלי משין

בשוק משנת 1908

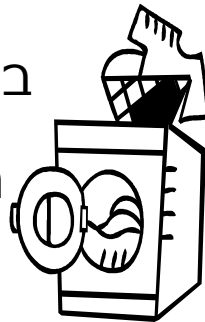
עלות ממוצעת 2000 ש"ח

בגד נקי

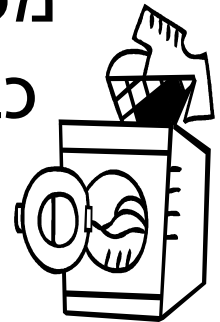
במאמץ

מינימלי

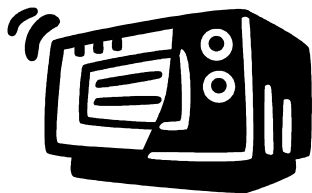

מכונת

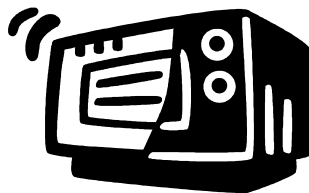
כביסה

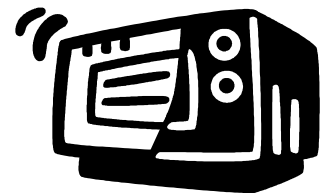
התגלה ע"י פרסי ספנסר
שימוש ראשוני משנת 1952
עלות ממוצעת 700 ₪

ארוחה חמה
תוך דקות

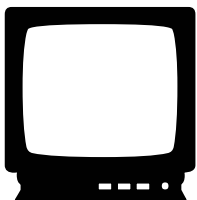
מיקרוגל

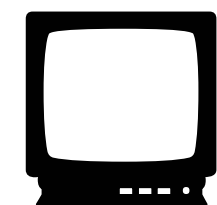
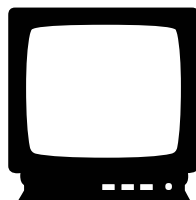
הומצאה ע"י ארנסט אלכסנדסון

בשוק משנת 1941

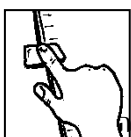
מחיר ממוצע 800 ₪ (לא כולל אגרה...)

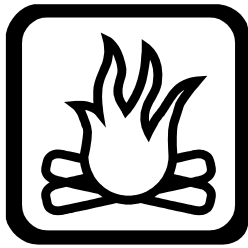
מידע, בידור ותרבות עד הבית

טלוויזיה

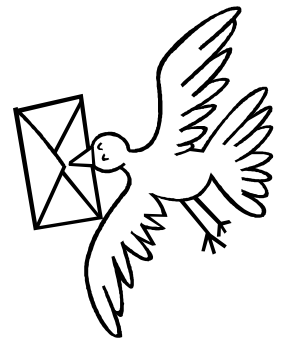

משפחת אבני מתפתחת

בני הזוג אבני נכנסו לבית ועיניהם חטכו. גם בגלל החושך שטרר בכל מקום וגם בגלל מה שנגלה לעיניהם אחרי שהבעירו את עם שתי אבנים והדליקו לפיד כתאורה. ערימות של בגדים עמדו ליד הכניסה. גברת אבני התחילה לסחוב

חלק מהבגדים לנהר הסמוך כדי לכבס אותם. מר אבני ניצל את הזמן לשחוט תרנגולת ולקחת תפוחי אדמה מהגינה ובישל ארוחת ערב. בהיותה בנהר, נזכרה גברת אבני שהיא שכחה לספר לבעלה על הביקור המצפה להם ושלתה את אחד הילדים שהיו בסביבה להודיע לו בדחיפות שאחיה ומשפחתו אמורים להגיע הערב. הילד רץ הלך ושוב בין הבית לנהר, עד שבני הזוג סיכמו ביניהם את התפריט לארוחת הערב וסידורי הלינה של האורחים.

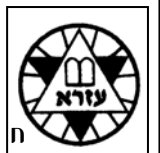
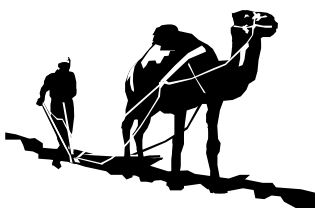

עד שתזרה גברת אבני, כבר הספיק בעלה לשלוח יונת דואר עם איחולי מזל טוב לאחותו שילדה תאומים, וביקש ממנה שתכתוב במזרה למי הם דומים (ואם אפשר להוסיף איזה ציור, הוא ישמח...).

האורחים הגיעו בטיירת גמלים ותמורים עמוסה מתנות ששלחו בני המשפחה לזוג אבני: שקים מיוחדים מעורות ששומרים על הקור של המזון, פתילות שהאש מחזיקה בהן מעמד כמעט בכל שעות החושך, בד מיוחד שעוזר להוריד את הלכלוך מהצלחות,

וכיסוי לאוהל שמחמם בחורף ומגן מפני השמש בקיץ.

בני הזוג אבני היו מאושרים, גם מהאורחים וגם מהמתנות שלבטח יקלו על חייהם מאוד...

 מדינת ישראל
משרד הפנים הטכנולוגי
רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

שם: טלפון

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

תמונה

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

 מדינת ישראל
משרד הפנים הטכנולוגי
רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

שם: טלויזיה

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

תמונה

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

 מדינת ישראל
משרד הפנים הטכנולוגי
רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

שם: מיקרוגל

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

תמונה

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

 מדינת ישראל
משרד הפנים הטכנולוגי
רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

שם: פלאפון

כתובת: _____

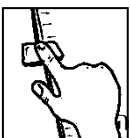
מראה: _____

מטרה: _____

תמונה

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

מדינת ישראל
 משרד הפנים הטכנולוגי
 רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

תמונה

שם: חיבור לאינטרנט

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

מדינת ישראל
 משרד הפנים הטכנולוגי
 רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

תמונה

שם: מחשב

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

מדינת ישראל
 משרד הפנים הטכנולוגי
 רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

תמונה

שם: מכונת כביסה

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

מדינת ישראל
 משרד הפנים הטכנולוגי
 רשם המכשירים

תעודת זהות טכנולוגית

תמונה

שם: מדיח כלים

כתובת: _____

מראה: _____

מטרה: _____

הכי טוב ב: _____

תופעות לוואי: _____

הכלי הוא גם המסר

מטרת הפעולה:

< החניכים יהיו ערים לכך שבמקביל ליתרונות של הטכנולוגיה, יש לה השפעות שליליות על האדם ועל התרבות

מבנה הפעולה:

- < טכנולוגיה - תמונת מצב
- < יתרונות הטכנולוגיה
- < מורכבות הטכנולוגיה
- < הטכנולוגיה כמעצבת אדם וחברה

טכנולוגיה - תמונת מצב

איקוגניטו (משחק הכתרים): על ראש כל חניך כתר ועליו כתוב שם של מכשיר טכנולוגי ומשפט אודות המכשיר. כל חניך בתורו שואל שאלה שהתשובה עליה "כן" או "לא", במידה והתשובה היתה "כן" הוא ממשיך לשאול, במידה והתשובה היא "לא" התור עובר לבא אחריו. המטרה היא לזהות את המכשיר שרשום על הראש ולנחש מה תוכן המשפט המתאר אותו.

דוגמאות:

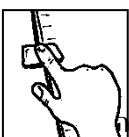
פלאפון: המכשיר שעשה את כולנו חשופים	תא קולי: חשוב שיהיה מיוחד ומגניב
פלאפון: אני תמיד מעודכן	צ'אט: אני סובל מפיצול אישיות???
טלוויזיה: בידור סביב השעון	אינטרנט: מביא לי את העולם לחדר
טלוויזיה: הכל על הכל בעירבוביה	מיקרוגל: אדם לא לעמל נולד
הודעות טקסט: אומנות צמצום המסר	

הרעיון הוא להיזכר במכשירים השונים המקיפים אותנו, ובשימוש לשמו הם נוצרו, ולעורר מחשבה על השימושים הנוספים שהתפתחו למכשירים השונים. האם המשפט שמצורף לכל מכשיר הוא ייעודו המקורי או תופעות לוואי?

יתרונות הטכנולוגיה

משחק: תן קו - תחרות בין שתי קבוצות. נציג הקבוצה מקבל מושג, מצייר אותו, וחבריו מנחשים מה המושג. חלק מהמושגים הם ביטויים של העבר וחלק מתאימים להווה..

ביטויים מן ההווה	ביטויים מן העבר
תא קולי	אין קול ואין עונה
שיחה ממתינה	הקו תפוס
הפלאפון בהטענה	נפל האסימון
אוכל מהיר	בזיעת אפרך תאכל לחם
הודעת טקסט/ אימייל	ינת דואר

איך התפתחה הטכנולוגיה?
 מה תפקידם של מכשירים טכנולוגיים?
 במה המיכשור מקל על חיו של האדם?
 האם עלולה להיות סכנה במיכשור?

מורכבות הטכנולוגיה:

משחק: נעים להכיר את המכשיר - בפינות החדר תלויים פלקטים עם שמות מכשירים ופרטים למלא (מצורף - נספח מספר 3 בפעולה הקודמת- יכן מתסכלים בקנקן). החניכים ממלאים את פרטיו של כל מכשיר תוך כדי מרוץ שליחים: הראשון בטור ממלא את אחד הפרטים, מעביר את העט לזה שאחריו ועובר לסוף הטור, השני ממלא פרט נוסף וכן הלאה עד שכל הפרטים בכל המכשירים מלאים.

משחק - משרד הפנים:

רצוי ליצור חדר עם אווירה של משרד הפנים (סמל המדינה, פקידים מעונבים וכו'). מספר חניכים משמשים כפקידי משרד הפנים והשאר מתיישבים כל אחד ליד המכשיר שהוא מוכן ללא כל חשש להכניס כאזרח חופשי למדינה (אפשר להשתמש בתעודות הזהות מההפעלה הקודמת או לתלות ציורים של המכשירים השונים). כל קבוצה תנסה לשכנע את אנשי משרד הפנים לאפשר למכשיר שלה להיכנס למדינה (ניתן להגדיר מראש רשימת קריטריונים בהם אזרח צריך לעמוד).

עיצוב האדם והחברה:

מה מטרת המכשירים הטכנולוגיים?
 האם היא מושגת?
 מה משמעותם של המשפטים שצורפו למכשירים (בהפעלה הראשונה-איקוגניטו)?
 האם ממציאי המכשירים דמינו לעצמם שזה יהיה השימוש בהם?
 מה היו הנקודות החלשות שלכם בשכנוע משרד הפנים?
 אלו תופעות לוואי היו למכשיר שלכם?
 כיצד ייתכן שיש תופעות לוואי למכשיר שמטרתו להיות עזר טכני?
 האם אנו יותר פועלים עם המכשיר או שהוא פועל עלינו?
 האם החסרונות של המכשיר תמיד היו או שהן התפתחו עם הזמן?
 מה גובר היתרונות או החסרונות?
 האם החסרונות נובעים רק מהתוכן שמוכנס למכשיר או שלכלי עצמו ישנן נקודות בעייתיות?

נקודות למדריך:

יתרונות	חסרונות
פחות עבודה	עצלנות, פחות מאמץ
פחות זמן	פחות סבלנות
יותר תקשורת	אין תקשורת אישית, רק טכנית
כיוץ מרחקים	לא מתרגשים ממרחקים, גם כשמדובר במשפחה, פחות קשר.
ריבוי אפשרויות, שפע	לא מסתפקים במועט, בפשוט
נגישות קלה למידע	למידה לא מסודרת ומובנית, לא מוסרית
הכל יותר קל לבצע	עיסוק יתר במכשירים, פחות בבני אדם ויחסי אנוש

דברים הרבה על הסכנות שבצפיה בטלוויזיה, המציגה בגלוי תכנים של אלימות ורצח. אבל הסכנות העמוקות יותר שבתקשורת אינן באות מצד התכנים, אלא מצד הכלי עצמו... מן הצד הראשון, צד התכנים, הבעיה היא שהתקשורת נוטה היום להבליט כל מה שנחשב אתמול לתועבה... ובכן את התכנים האלה אפשר היה, במידה מסוימת לתקן, להחליף, לעדן, על ידי כח אדם אחר, תכנית שידורים אחרת. אבל מן הצד השני קיימות השפעותיו של המדיום עצמו, ללא הבדל אם ישודרו בו דברי אמת או שקר, שיעור תורה או להבדיל, סרטי זוועה, וכאן הבעיה יותר קשה לטיפול...

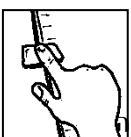
פעם היה המקדש בראש ההר, הבית על צלעו והשדה בעמק, ההפרדה בשטח היתה ברורה ושיקפה הפרדה מהותית בין תחומי החיים, היום כולם בבית. היומיומי, הנשגב והנתעב מתערבבים, הבית מתמלא קולות זרים ומראות חיצוניים...

במקום לשיר, שומעים קלטת, במקום לרקוד, רואים להקה, במקום לקרוא, תולים עיניים במסך... גן עדן לעצלנים... בכלל נעשינו צרכנים במקום עושים. עד לפני כמה מאות שנים יצר האדם בעצמו כמעט כל מה שצרך, ואילו אנו מקבלים הכל מוקפא וארוז...

התקשורת מרבה בעולם את ה"כמו" וה"כאילו". התקליט הוא כאילו קונצרט, הטלוויזיה היא כמו להיות באירוע, שיחת ועידה היא במקום ועידה ושיחה טלפונית היא תחליף פגישה...

לא תמיד אפשר להתגבר על הסכנות והנזקים שכלי חיצוני חזק, שאינו יודע את מקומו, גורם לחיים הציבוריים והפרטיים. במסכת "כלים" החדשה (שעליה עוד להכתב), צריך לדון איזה כלים אפשר לטהר ואיך בדיוק, ומתי הכלי כבר מזיק, מסלף, ואפילו מזהם את העובר דרכו..."

(הרב דניאל שליט / הכלי והמסר)

שלא עשני עבד

[מאת: יוחנן סלומון]

"אם אין לי את כוס הקפה שלי בבוקר, אני לא בן אדם במשך כל היום".

"בית המלון היה לא רע, אבל אני מוכרח את המיטה שלי עם הכר והשמיכה שלי, בלעדיהם אני לא יכול לישון".

ולנו שומעים התבטאויות כאלו לרוב. אפשר שגם לך וגם לי יש כמה "שלי" שאותם אנחנו "מוכרחים", ושבלעדיהם אנחנו לא יכולים. אכן, שתול ומוזר הוא האדם בתוך העולם, וכל אדם יוצר את הקשרים המיוחדים שלו עם חלק מהסביבה. מעניין לבדוק את מהות הקשר בין האדם לבין אותו חלק מן העולם אליו הוא התקשר.

לאחר בריאת אדם וחווה, מברך אותם אלוקים ואומר להם: מלאו את הארץ וכבשוה. כיבוש זה משמעו רכישה ושימוש בכל משאביה של הארץ. תבונתו של האדם יצרה מחומרי הגלם שבטבע את המיגוון העצום של חומרים ומכשירים שבשימוש האדם. כל בגד ורהיט, כל מאכל וכלי, וכל מה שמהווה את התרבות החומרית שלנו, כל זה הועמד לרשותנו בצו הבורא כדי לשרת אותנו.

כל אדם בעולם לאורך כל ההיסטוריה, ותהא מידת עושרו אשר תהא, משתמש במידה זו או אחרת במוצרים מן העולם הפיסי אשר סביבו להנאתו ולנוחות חייו. ככל שמשתכללת הטכנולוגיה וגדלה התרבות החומרית, כך עולה רמת החיים, ואיתה מתרבה השימוש שמשמש האדם בעולם החומר.

**השימוש של האדם בחפץ
כלשהו יוצר תלות של האדם
בחפץ, ובמשך הזמן הוא אינו
מסוגל לחיות בלעדיו. כמה
עצוב לראות את האדון
שלקח משרת לשרתו**

הנימוס הבסיסי מחייב אותנו להודות לה' בורא הכל על הנאתנו מעולמו. אומנם חז"ל לא תיקנו ברכות פרטיות לכל ההנאות מן העולם בדומה לברכות הנהנין שתיקנו למזון ומוצרי, אך לא נוכל לפטור עצמנו מתחושת הכרת טובה על כל החסד הזה המוענק לנו, ומהצורך להביע תודה על כך.

כל בני האדם משתדלים להרבות ככל האפשר בניצול כל מה שמציע העולם לנוחותם ולהנאתם, וכל המרבה הרי הוא קרוי מצליח, וחיי רצופים נחת. אלא שאלוהי זה קוץ יש בה, ואפשר שעבה הוא אף מן האליה. הרגל השימוש של האדם בחפץ כלשהו יוצר תלות של האדם בחפץ, ובמשך הזמן הוא אינו מסוגל לחיות בלעדיו. כמה עצוב לראות את האדון שלקח משרת לשרתו, והנה הופך האדון לעבד נרצע

למשרת. האדם הופך להיות תלוי במידה גדלה והולכת באביזרי הנוחות ובמוצרי השימוש בהם הקיף את עצמו, ושוב אינו יכול בלעדיהם. פלוני טוען שאינו בן אדם בלי כוס הקפה שלו, ונשאלת השאלה מה בעצם כוס הקפה שלו? הבה נערוך רשימה קצה מתכולת בית ממוצע בעיר, ונסה להעריך את תלות בעליו בו. הרשימה כוללת כירת גז, תנור אפיה, מקרר ומכשירי חשמל למטבח. טלפון וטרנזיסטור ותאורה חשמלית, מתקני חימום ומתקני קירור (מאוורר ומזגן). מים זורמים קרים וחמים במטבח ובאמבטיה. ביגוד וכלי מטבח במאות פריטים, ספרים רבים, ועוד הרשימה ארוכה. נבדוק נא את עצמנו, מה תגובתנו כאשר אחד מן הפריטים הנ"ל מתקלקל ויוצא מכלל שימוש. אנו מתהלכים עצבניים כי "אי אפשר לחיות בלי", והופכים עולמות כדי לזרז את התיקון או את החלפת החפץ המקולקל.

בדוק את עצמך בכנות לגבי כל אחד מהפריטים שברשימה ונסה ואמוד את מידת תלותך בו. דמיון לעצמך שהחפץ הזה נעלם, מה היית מרגיש וכיצד היית מגיב? מה תגובתנו כאשר המטריה או משקפי השמש שלנו נעלמו

או נשברו כאשר אנו זקוקים להם? מהי מידת תלותו הנפשית של בעל מכונת במכונתו? ההוכחה שתלות זו אינה טבעית, כתלותנו במזון למשל, תומחש בהזכרת העובדה הידועה שרובם של הפריטים שברשימה לא מצויים כלל אך לפני עשרות שנים אחדות (אם יש לך ספקות בדבר, שאל את הוריק לתנאי חייהם כשהיו בגילך).

תלות זו אינה נעדרת השלכות על האדם, אישיותו ודרך התנהגותו. כאשר אדם מתייחס לאביזרי הנחות שלו כאל חלק בלתי נפרש ממנו עצמו, והוא אינו יכול לתאר לעצמו את חייו בלעדיהם, הרי הוא מסגיר בכך את עצמו בידי מי שכוח בידו לשלול ממנו את חפציו אלה. מי שכוס הקפה של בוקר שלו, המזרן והמיטה שלו ומאכלי אשתו הטעימים הם חלק בלתי נפרד ממנו, יעשה הכל, ממש הכל, כדי שאלה לא ילקחו ממנו או שהוא לא ילקח מהם. די באיום מרומז המזכיר את הפשפשים במזרני הקש של בית המעצר כדי שאדם כזה יזנח את כל עקרונותיו. די להזכיר לו מה מחייו הנוחים ינטל ממנו, והוא כבר מוכן להיות עד מדינה נגד אימו יולדתו. ברור שאסירי ציון לא קורצו מחומר אנושי כזה.

ההרגל הופך לכבלים על ידיו של בעל ההרגל. הוא משלם בעצמאותו הרוחנית בעד הנאתו החומרית. יש מחיר לכל דבר בסופרמרקט זה ששמו חיים. לעיתים נושא פלוני אשה שאינה הולמת לו רק מפני שאיתה יוכל להמשיך ברמת החיים אליה הורגל. אלפים רבים של קתולים נאמנים תושבי ספרד של היום הם צאצאים אנוסים, אשר לעומת הברירה לוותר על כל רכושם ולהימלט עם יהדותם, העדיפו להישאר בנוחות עושרם ולקבל עליהם (אף אם למראית העין) את עולה של הנצרות.

ההרגל הופך לכבלים על ידי של בעל ההרגל. הוא משלם בעצמאותו הרוחנית בעד הנאתו החומרית. יש מחיר לכל דבר בסופרמרקט זה ששמו חיים

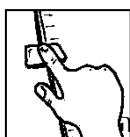
אתה מציץ החוצה ורואה שוב את האדון ממול במכנסיים קצרים מלקק כל ס"מ של מכונתו הנוצצת. הוא עשה זאת אתמול ועשה זאת שוב

מחר, ואתה שואל את עצמך: מי כאן משרתו של מי? יחסי עבדות כאלו קיימים גם בין גברת אחת לבין השטיח וחפצי הניו שלה בסלון. רחמנות עליהם. מי ישחררם?

אחת ההשלכות החמורות של ראית אביזרי הנחות והמותרות כחלק טבעי והכרחי של האדם היא העדר תחושת תודה למי שהעניק לנו כל זאת. אן האדם סבור שקבל בכלל משהו, שהרי כך צריך להיות, זהו סדרו של עולם. גם הילד האומר "תודה" לדוד שהביא לו מתנה, אינו מעלה בדעתו להודות להוריו על כל מה שהם משפיעים עליו יום יום. גם אנו, בדומה לילד, מקבלים יום יום משפע טוב של עולם מידו הפתוחה של אבינו שבשמים, ורגש התודה שלנו אינו עומד בשום יחס לשפע זה.

כאשר קורה אסון וניטל מן האדם אפילו חלק ממה שהורגל לו, הוא מהלך סר וזעף, כועס על העולם ומלא טרונות כלפי דינו של הקב"ה, כאילו פר משהו את התחייבותו לספק לו עד יומו האחרון את כל מה שהורגל לו. זוהי התסמונת המקובלת של עשיר שירד מנכסיו. אין הוא מלא תודה על השנים שבהן היה לו, אלא מלא תרעומת על ההווה ומה שאין בו. בעל טרונות זה הוא גם חסר בגרות. תינוק רגיל בכך שהכל משרתים אותו ודואגים לצרכיו. לתינוק, זה אכן טבעי, כי זהו היחס היחיד שנתקל בו מאז בואו לעולם. כאשר זוהי גישתו של אדם מבוגר, הרי שמשוה השתבש במהלך התבגרותו הרגשית והשכלית. מפליא כמה מרובים הם כאלה.

לאמיתו של דבר דומה הוא עולמנו זה לאולם שמחות (עירובין נד). אתה יושב באולם מואר, התזמורת מנגנת, שולחן ערוך לפניך ומלצרים מתרוצצים להגיש לך מכל טוב. כשמסתיימת החתונה הולך לו כל אורח הבייתה כשפיו מלא תשבחות ותודה על החגיגה הנאה. שום אדם שפוי לא יתלונן על כך שהמלצרים אינם ממשיכים לרוץ אחריו עם מגשי מזון ובקבוקי משקאות. החגיגה נסתיימה. שמח במה שנהנית ואל תתבע מה שאיש לא חייב לך.

**אשת חיל מסמלת את
האדם האידיאלי. תאורה
משתרע על רובו של הפרק
האחרון של ספר משלי ובו
נעיין למצוא פיתרון לבעיתנו.
על אשת חיל זו נאמר שש
וארגמן לבושה ומרבדים
עשתה לה**

צדיקים וחסידיים רבים חיו חיי צנע והסתפקו במועט, ונמנעו ככל האפשר מלהשתמש באביזרי נוחות ובמנעמי החיים. ידועים המגורים הדלים והביגוד והריהוט המצומצמים והצנועים של גדולי ישראל הם ברחו מפני השיעבוד שעולם החומר משעבד את התלויים בו תלות יתר שאינה הכרחית. הם השתמשו בעולם רק בהכרחי ביותר. אין לתפוס גישה זו כסגפנות אלא כשאיפה לחופש עליון ולאי תלות מירבית בחומר. אכן על אנשים חופשיים אלה אין במה לאיים, כי מה יוכל בעל שררה לשלול מהם? על כן איתנים בדעתם ועצמאיים ברוחם היו.

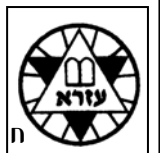
סתם עמך, כמוך כמוני, עומדים מסופקים באמצע, נבוכים ומתלבטים באיזה דרך לבחור. מצד אחד קורצות הנאות החים ושפע החומרים, המכשירים והמתקנים למיניהם שמטרתם להרבות הנאה ונוחות ולהנעים את החיים, אנו אף שומעים מעין לחש מבפנים כי שפע מתקני העזר והנוחות יכולים לשמש כאמצעים להקל על השגת מטרת החיים ולכן אין הם פסולים (הלוחש הוא יצר הטוב או מתנגדו?) גם הישיבות הקדושות בימנו אינם מקיימות כפשוטה את דרכה של תורה כאמור באבות (פרק שלישי). באולם האוכל אין מגישים פת במלח בלבד ואיש מהתלמידים אינו ישן על הארץ חלילה. אם הסקה מרכזית יכולה לסייע בלימוד תורה יבורך הנדבן שיתרום אותה.

ומן הצד האחר עומדת לנגד עינינו הדוגמא המופלאה של אנשי החופש גיבורי העצמאות הרוחנית, המשוחררים כמעט לגמרי מכל תלות בעולם החומר, ואנו מקנאים בהם ובגדלותם ושואפים לידמות אליהם. אך כשאנו אומדים את כוחנו מול פסגות אנוש כאלה רפות ידינו מכובד המשימה.

אשת חיל מסמלת את האדם האידיאלי. תאורה משתרע על רובו של הפרק האחרון של ספר משלי ובו נעיין למצוא פיתרון לבעיתנו. על אשת חיל זו נאמר שש וארגמן לבושה ומרבדים עשתה לה. היא קונה שדה ואף נוטעת כרם. היא עוסקת בייצור ומסחרה משתרע למרחוק. ביתה מחוסן מקור ושלל לא יחסר בו. מצטיירת לפנינו דמות אדם המעורב ומורה היטב בעולם החומר. והנה סמוך לסיים הפרק נאמר עליה: עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון. שחוק זה מה טבעו? קשה יום, האוכל לחם צר ומים לחץ וחיי קשים ומרים, אולי הוא יכול להתייחס בשוויון נפש ליום הסתלקותו מן העולם שלא האיר לו פנים. אך מי שאורח חיו הוא כזה של אשת חיל צריך לכאורה להרגיש רגשי פרידה קשים מנשוא מעולם חומר זה שכה הטיב עימו. מהו אם כן המקור הנפשי המאפשר לאשת החיל לשחוק ליום אחרון?

מינים רבים של מיתה יש בעולם. הנוחה ביותר והקשה ביותר ניזכרות בגמרא (ברכות ח'). מיתת נשיקה שהיא כידוע נחלתם של הצדיקים מתוארת שם כמשיכת שיערה מחלב. המיתה הקשה שבכולם מתוארת כהפרדה בין קוצים לבין גיזת צמר שנאחזה ונסתבכה בקוצים. הפרדה זו נעשית בחוזקה וגורמת לקרעים בצמר. דומה שחז"ל השמיעו לנו כאן דברים ברורים למדי בנושא שלנו. כאשר אדם בימי חייו יתערה נפשית בעולם החומר עד שהוא ודירתו, הוא וחפציו, הוא ומכוניתו, הוא וכל רכושו הפכו להיות מעין הוויה אחת, כאשר אדם זה מגיע זמנו להיפטר מן העולם, פרידתו ממנו משולה ביסוריה להפרדת צמר מקוצים האחוזים וסבוכים בצמר כמעט ללא אפשרות הפרדה. לעומת זאת, איש המעלה שגם הוא אומנם חי בעולם החומר, אך כמו שיערה בחלב אשר אין ביניהם אחיזה ודבקות הדדית, הוא שמר על מרחק, ונמנע מלהתקשר באופן נפשי לחומר בו הסתייע להשגת מטרותיו בחיים, כאשר מגיע זמנו שלו להיפטר מן העולם, הרי מבחינה זאת של פרידה מן עולם החומר אין לו קשיים. כמו אשת החייל הרי הוא משקיף בשחוק על פרידה זו, ממש כיוצא מאולם חתונות.

הצדיק אינו חייב דווקא להסתגף. הוא יכול להשתמש בעולם כאמצעי לקידום מטרותיו הרוחניות. הוא מודה לה' שסיפק לו את האמצעים הללו ואינו רואה אותם כמשהו הכרחי המגיע לו. זוהי מתנה טובה, אולי זמנית, שהוענקה לו כדי להשתמש בה. קל לו לאמר: ה' נתן, ותודה לו על כך, וה' לקח, יהי שמו מבורך.

אשת חיל יכולה להשתמש בכל מה שהעולם החומרי ותבונת כפיה מאפשרים לה. היא רק זוכרת כל הזמן שאלה הם רק אמצעים למטרה. היא חייה חיים ערכיים. היא מאכילה ומלבישה את ידיה ונותנת צדקה לעני ואביון. תורת חסד על לשונה ומעשיה מהוללים בשערים. אשה יראת ה' זו בודאי אסירת תודה לה' כל יום על מה שהעמיד לרשותה. אך בהגיע יום אחרון היא נפרדת בבת שחוק מעולם החומר ששירת אותה למטרותיה הערכיות, ממש כמי שנפרד ויורד מהרכבת שהביאה אותו למחוז חפצו. מי הטיפש שליבו יכאב על כך שאינו יכול לקחת את הרכבת איתו הביתה. הפיקח, גם בנסיעה ארוכה לא יקשור קשר נפשי למושבו ברכבת, ולא יתאהב בה ובנוחות שהיא מעניקה, בזכרו תמיד את ארעיותה.

**מי שלא הגיע לדרגת
התמכרות לחומר אינו
מתלבט בקשיי גמילה.
מאחר שאנו כנראה נמשיך
ונשתמש בכל מה שתעשיית
הנוחות המודרנית מציעה לנו**

מי שלא הגיע לדרגת התמכרות לחומר אינו מתלבט בקשיי גמילה. מאחר שאנו כנראה נמשיך ונשתמש בכל מה שתעשיית הנוחות המודרנית מציעה לנו, תתמקד בעיתונו בשאלה איך להשתמש בכל זה מבלי להשתקע בו נפשית, מבלי להתמכר. איך לרתום אמצעים אלו לשימושינו מבלי להפך עבדים להם.

המשימה אינה קלה, והיא דורשת מאמץ מחשבתי ארוך, עמוק, ורצוף. אני צריך להשריש בי את ההכרה שכל מה שהוא שלי במונחים רכושניים וממוניים רגילים, רק הועמד לרשותי לשימוש בלי שום הבטחה לעתיד, ועלי להודות על כל יום של שימוש בו. דומה הדבר לאדם המקבל טרמפ, ומודה לנהג שהכניסו למכוניתו, והוא מודה לו שנית בסוף הנסיעה, ואינו סבור כי קיימת איזושהי מחויבות מצד הנהג ביחס לעתיד. מחשבתינו וגם פינו צריכים לבלות מאמירת "תודה" מתמדת על כל מה שזכינו בו, וה"ברוך ה'" שלנו צריך להיות לא נוסח שגור גרידא אלא ביטוי לתחושה פנימית כנה. עזרה רבה בכיוון זה מעניקה לנו מערכת הברכות שתיקנו חז"ל. אם כי לא כל הנאה מן העולם חייבת בברכה, אך הברכות מקיפות חק נכבד מעולמנו. ברכות הנהגין על כל אכילה ושתייה נועדו להזכיר ל מספר פעמים רב במשך היום מי אדון על הכל ולמי תודה ולמי ברכה. גם על דברים הנראים טבעיים כחיי, גופי וכישוריו אני חייב לברך. בברכות השחר אני מודה לה' על הנשמה שהחזירה בי, על הבינה שנתן לי, על כושר הראיה וההליכה שלי, ועל כל צרכי שסיפק לי. הברכות שבתפילה מזכירות לי מי הזריח את השמש ומי נתן לי את בריאותי ועוד.

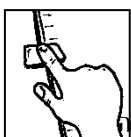
מצוות רבות בתורה בתחום הנתניה שבין אדם לחברו ממלאות אף הם תפקיד נכבד בפיתוח מידת הנדיבות וניתוק הקשר ההדוק מידי בין אדם לרכושו. מצוות הלוואה ומצוות צדקה, מתנות לכהונה ומתנות עניים, שמטת קרקע ושמטת כספים, הכנסת אורחים ותמיכה בלומדי תורה, כל אלו יסעו בידנו במשימה לקבוע את היחס הנכון לרכושם.

המשימה אכן קשה היא, ושכרה אינו רק בת שחוק ליום אחרון אלא הנאת חיים אמיתית לכל אורך החיים, מתוך עצמאות רוחנית וגישה נכונה לעולם.

לסיום נזכיר גם את עצתו של החפץ חיים זצ"ל שנאמרה אומנם בהקשר אחר, אך הנמשל שלה ברור. בחור יהודי שגויס בעל כורחו לצבא הפולני שאל אותו בקשר לאוכל הטרף שמגשים לחיילים, ואשר בלעדיו הוא יחלש בחורף האירופאי עד לסכנת חיים. ענה לו החפץ חיים:

בוודאי שמותר לך לאכול טרפות, הרי זה פיקוח נפש. אך זכור נא בני דבר אחד: אל תמצוץ את העצמות...

מתוך הספר "בעין יהודית"

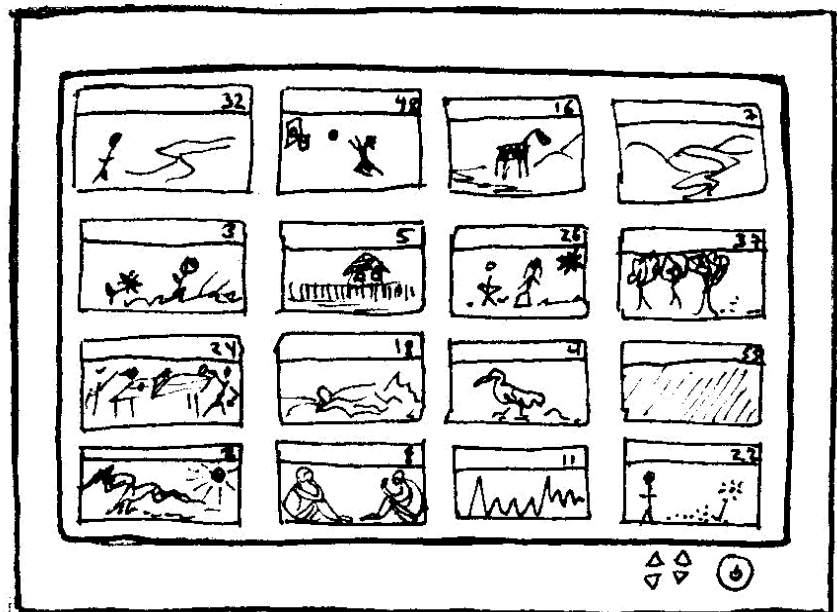
ש ע ר י ט ל ו י ז י א

- ◀ ש פ ת ה ח ו ש י מ
- ◀ ת מ ו נ ה ח ל ק י ת
- ◀ מ צ י א ו ת מ ד ו מ ה
- ◀ כ ח י ר ה ו ה ת מ ד ה

שאלתי בין חברי מהן הטלנובלות הללו וכמעט כולם פתחו עלי זוג עינים תמחות ושאלו: מה לך ול"רמה הירודה" הזו? בקשתי שלא יעליבו אותי ואת הטלנובלות הללו ויסבירו לי מה זה? ולמה זה "רמה ירודה"? ביקשתי שלא יזלזלו. כי בזלזול אי אפשר להבין. רק שסבירו לי כמו שמסבירים ל"עולה חדש". הייתי צריך לחפש הרבה עד שמצאתי מי שמכיר מה זה. והוא הסביר לי שזה סרט או סידרת סרטים שבו מציגים חיים של משפחה או כמה משפחות ובהם סערות ובגידות ואהבות וירידות ועליות וכד'.

עוד הוא אמר לי שידוע בין המפיקים והבמאים למינהם כי יוצרי הסרטים "צוחקים" בעצמם על הצופים שלהם וגורפים הרבה כספים מ"טיפשות" של אחרים...

(הרב שמואל אליהו)

מדברים בחושים

מטרת הפעולה:

◀ החניכים יזהו את החושים והתאווות דרכם מתקשרת הטלויזיה עם האדם.

מבנה הפעולה:

◀ המציאות - הטלויזיה פונה אל הרבדים הנמוכים של האדם.

◀ האדם שולט או נשלט.

◀ התרחבות הבעיה לשפת דיבור והתנהלות החיים.

מהלך הפעולה:

המציאות - פניה לרבדים הנמוכים

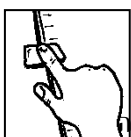
- ◀ מראים תמונה / ציור בתוך מסגרת של טלויזיה ועל החניכים לזמזם מנגינה שקשורה לתמונה (נספח 1).
- ◀ מקרינים קטעים מסרטים או מראים תמונה מסרט (אפשר לקחת מעיתונים או להוריד מהאינטרנט). בטלויזיה משתמשים בכל מיני אפקטים של תמונה ומוזיקה כדי להעביר לצופה מסר ולהכניס אותו לאווירה הרצויה. לדוגמא: הטוב תמיד יפה, מצולם מלמטה כדי שיראה גבוה, הרע יותר כהה מהרקע עליו הוא מצולם ומלווה במוזיקה אימתנית וכו'.
- ◀ פרסומות ממוספרות (דוגמאות בנספח מס' 2) תלויות על קירות החדר. כל חניך מקבל דף חלק, עובר בין הפרסומות, וכותב שלוש הערות אודות כל פרסומת. (בכוונה אין הוראה מדויקת, הרעיון הוא לבחון מה עושה לחניכים כל פרסומת).
- ◀ משחק הכיסאות בלי פסילות: על כל כיסא מודבקת פרסומת ודף חלק, כשהמוזיקה מופסקת, כל חניך כותב בתחתית הדף משפט על הפרסומת, לידה הוא נעצר, ומקפל כך שמה שהוא כתב מוסתר, וכן הלאה (לא מורידים כיסאות במהלך המשחק, הרעיון הוא לחשוף כמה שיותר חניכים לכמה שיותר פרסומות).

דין:

- לאיזה ציבור פונה כל פרסומת?
- האם הפרסומת אומרת משהו על המוצר?
- מה עומד במרכז הפרסומת?
- מה מופיע בפרסומת חוץ מהמוצר? למה?
- לאיזה חולשות, צרכים, מכוונת הפרסומת?
- מה היא מבטיחה לאדם רוכש המוצר?
- איזה מסר סמוי מסתתר בפרסומת? כיצד אתם רואים זאת?

השפה של הטלויזיה היא שפה של חושים: ראייה ושמיעה. היא מגרה את הרבדים הנמוכים של האדם ולא משתפת את השכל.

בגלל שהטלויזיה מוגבלת בשפה שלה, גם התוכן שהיא יכולה להעביר - מוגבל ורדוד. בזמן קצר מאוד, על

הטלוויזיה להעביר מסר ולכן אין עומק. במקום זה, יש פניה לתאווה, ליצרים, לתחושות החיצוניות, סוחפים את האדם לאווירה או לרצון כלשהו דרך עוררות רגשית ויצרית ולא מתוך חשיבה והסכמה.

שולט - נשלט:

משחק שליטה: זוג חניכים מנהל דו שיח בסיטואציה בה יש שולט ונשלט (מורה ותלמידה שנכשלה במבחן, מפקד בצה"ל וחיל, שר בממשלה והנהג שלו וכו') כאשר בכל מחיאת כף הם מחליפים את התפקידים, מי שהיה השולט עובר לתפקיד הנשלט ולהיפך.

אחרי כמה סבבים, מוסיפים כללים מגבילים: הדו-שיח צריך להיעשות לפי הא ב, כלומר אחד מתחיל משפט באלף, השני בבית וכן הלאה, אסור להגיד: ו / או / אז, כל משפט צריך להיות מנוסח כשאלה, ועוד כיד הדמיון הטובה.

דין:

מה העדפתם להיות שולטים או נשלטים?
האם בקלות יכולתם לעבור ממצב למצב? למה?
איך הרגשתם עם ההגבלות?
האם הן שינו את תוכן השיחה? למה?

האדם יכול להיות שולט, לנהל את עצמו ואת חייו, לחשוב ולהוביל. הוא עלול להיות גם נשלט, מובל ע"י דברים אחרים, לא שוקל את מעשיו והחלטותיו. בדרך כלל האדם מעדיף להיות שולט, להיות זה שמכתיב את העניינים וקובע מה יקרה. ובכל זאת, אנחנו לא שמים לב שהטלוויזיה, לאט, בשקט וביסודיות משתלטת עלינו. היא הופכת אותנו לפאסיביים ולמובלים, מנוונת את השכל והמחשבה ומרגילה אותנו לחיות לפי מה שהעניינים רואות והאוזן שומעת, לפי מה שהלב התרגל לחמוד, ולא לפי מה שהשכל אומר שנכון וראוי.

התרחבות הבעיה

תחרות תרגום מילה לכמה שיותר שפות, כאשר אפשר להיעזר באנשים אחרים. איך לומדים שפה חדשה? מה עוזר ללימוד השפה? מה מקשה עליה?

הרעיון הוא שכמו שכשלומונים לדבר בשפה מילולית חדשה ע"י היחשפות אליה, כך גם לומדים את השפה של הטלוויזיה, שפת החושים. הפרסומות החלו בטלוויזיה והשפיעו על העיתון ועל שלטי חוצות, כולם מדברים על הרובד הנמוך של האדם, על הסיפוק המידי, על התאווה, כולם לא משתפים את השכל אלא את הראיה והשמיעה בלבד ומשכנעים אותך בלי הגיון ובלי חשיבה.

השפה הזו מדוברת לא רק בפרסומות. בסרטים מכניסים אותנו לאווירה מסוימת באמצעות המוזיקה והתאורה. בחדשות מראים תמונות תוך כדי דיווח על אירוע כלשהו וכותבים בקטן שהמצולמים לא קשורים לכתבה, אבל מראים אותם בכל זאת כי זה עובד על החושים ועל הרגש ולא על השכל.

הפכנו משולט לנשלט, מאדם שחושב, שוקל ומחליט, לאדם שנסחף אחר גשמיות בלבד.

תחרות כתיבת כמה שיותר מילים מהאותיות כ' ל' מ'. מתוך כל מה שהם יכתבו נבחר את מלך, למך, כלם.

אותיות אלו מרמזות על שלושה כוחות של האדם:

מח - שכל וחשיבה

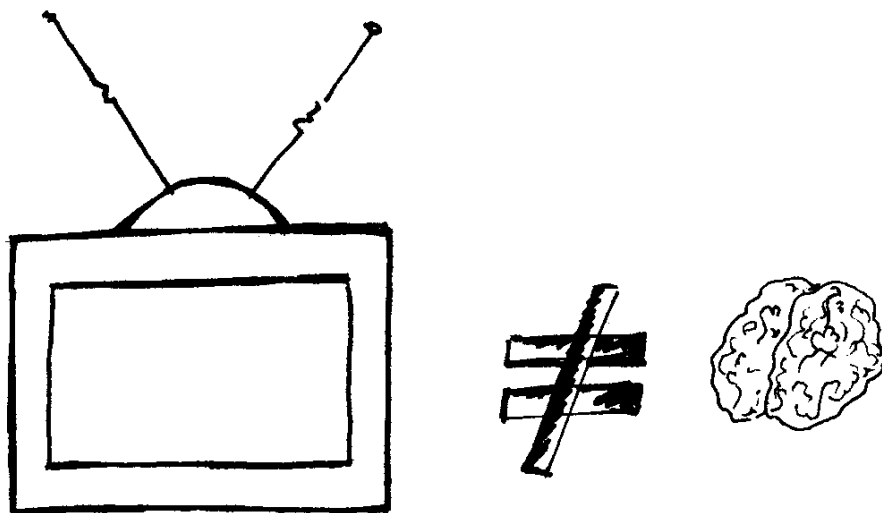
לב - רגשות ותחושות

כבד - תאווה

אדם שפועל קודם לפי השכל ומצרף אליו את הרגש ואת התאווה הוא מלך, מי שחי כשהרגש מוביל ורק אחריו השכל הוא למך (חלש אופי), מי שמונע ע"י התאווה הוא כלם (כלום בכתיב חסר ניקוד...).

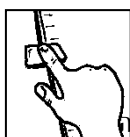
הטלוויזיה גורמת לנו להיות "כלומניקים", להיות מובלים מהכבד, מהתאוה. והשפה הזו מתרחבת לצערנו לשאר המעגלים בחיים שלנו. השכל כבר לא מוביל אותנו אלא מה "שנחשב", מה שכיף, קל ונותן מענה מייד לציור...

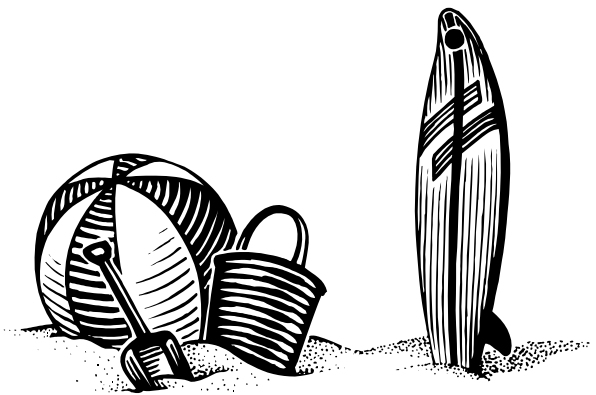
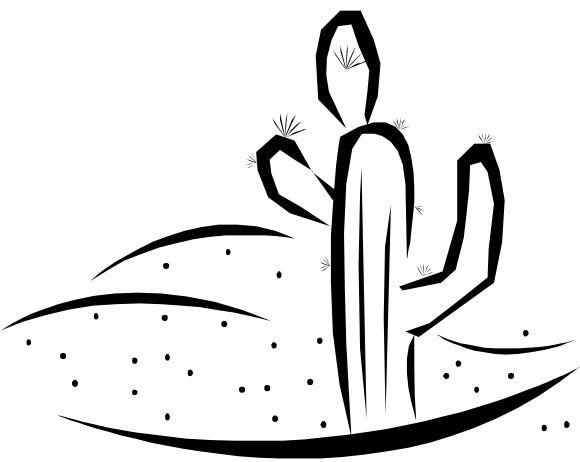
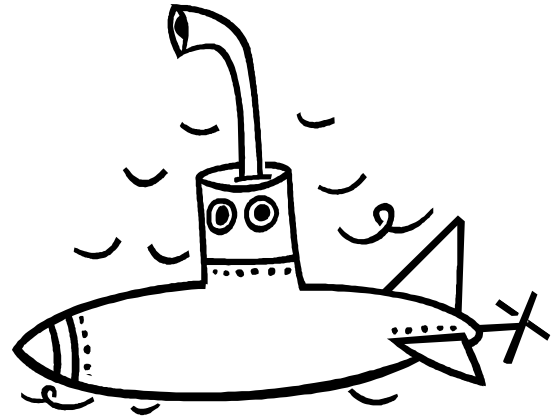

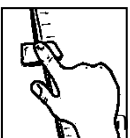
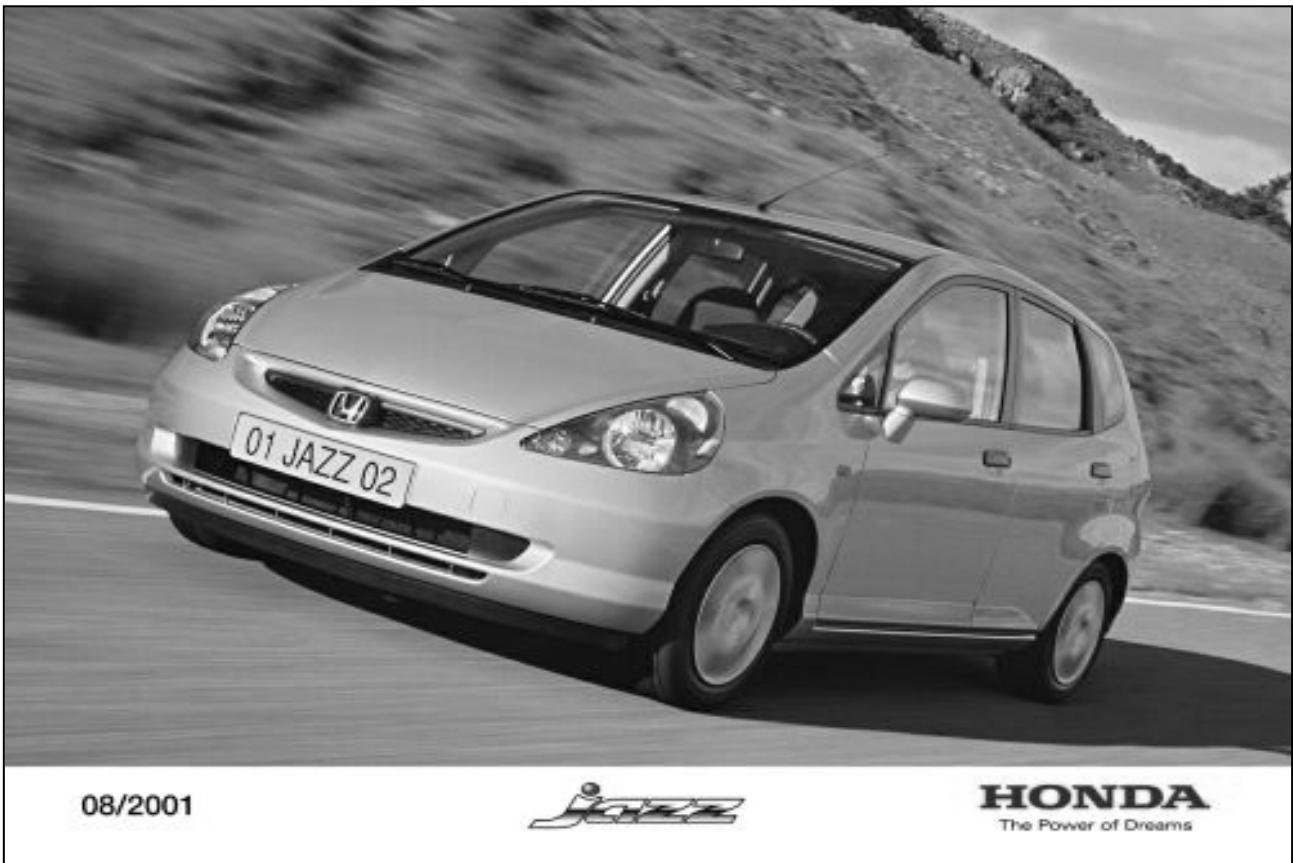
ר' אלעזר הקפר אומר:

הקנאה, התאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם

(פרקי אבות ד' כח')

מתמכרים לחושים

מטרה:

< החניכים יכירו בבעייתיות של היחשפות רבה לשפת החושים

מבנה:

- < תחומי התמכרות
- < הבעיה בהתמכרות - מסגרת ותוכן
- < ההתמכרות לטלוויזיה

מהלך:

התמכרויות

בחן את עצמך על תכניות טלוויזיה (נספח מס' 1). אוספים מהחניכים וממשיכים את הפעולה (חוזרים לזה בשלב מאוחר יותר).

מפזרים ציורים של טלוויזיה, אלכוהול, מזרק, שוקולד, קולה, בגדים, קלפים וכו' (נספח מס' 2) - מה משותף לכולם? כל אלו דברים שאנשים מתמכרים אליהם.

דין:

- האם אתם מכירים עוד סוגים של התמכרויות?
- מה גורם לאדם להיות מכור למשהו?
- מה יכול לעזור לאדם להיגמל?

הבעיה בהתמכרות

חלוקת הציורים הקודמים לקבוצות לפי מה שנראה לחניכים (מספר קבוצות וקריטריונים כבחירתם).

דין:

- לפי מה נעשתה החלוקה?
- מיחו מכור?
- האם יש דברים שטוב להתמכר אליהם?

הגדרה מילונית של מכור היא "משועבד", האדם נעשה עבד למה שהוא מכור אליו. ההתמכרות שולטת עליו ומובילה אותו לעשות דברים, ולא רצונותיו או שכלו.

"משחק מכור" - המושג אומר שהכל ידוע מראש, שלא משנה מה יהיה המחיר, זו תהיה התוצאה. כך גם המכור, הוא ישיג את מה שהוא מכור אליו ולא משנה כמה זה יעלה לו ובמה זה כרוך.

להתמכרות יש שתי בעיות:

1. עצם ההתמכרות, חוסר השליטה שלנו על החיים, ויתור על דברים חשובים ומהותיים בגלל ההתמכרות.
2. תוצאת ההתמכרות, הנזק הפיזי, הכלכלי, הנפשי שנגרם מהשימוש המופרז במשהו.

מבחן 10,000 - לוועדה יש סכום כסף לתכנית גמילה. למי מהמכורים תמליצו לתת אותו (סיפורי חיים מופיעים בנספח מס' 3):

- דוד מכור למשחקי קלפים
- מנשה מכור לסיגריות
- רותי מכורה לאלכוהול
- רחבת מכורה לקניות
- יהודה מכור לטלוויזיה
- לאה מכורה לסמים
- משה מכור לספרים

דין:

לפי מה הוחלט במי עדיף להשקיע?
האם יש התמכרויות יותר חמורות מאשר אחרות?
האם השיקולים הם המכור עצמו בלבד או גם ההשפעה על סביבתו?
האם היתה התייחסות לשתי הבעיות של ההתמכרות: חוסר השליטה והתוכן המסוים?

מהי התוצאה של כל התמכרות? מהו הנזק שעלול להיווצר מצריכה רבה של כל אחד מהתחומים שהוצגו (למדריך: סיגריות, סמים, ואלכוהול גורמים נזק פיזי וביולוגי בלתי הפיך. קלפים וקניות מובילים לנזק כלכלי. ספרים עלולים לגרום לניתוק חברתי ולחיים בדמיונות. מה הנזק בטלוויזיה???)

התמכרות לטלוויזיה

מה הבעיה בהתמכרות לטלוויזיה?

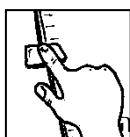
חוזרים לדפי "בחן את עצמך". מה היתה רמת הידיעות שלנו ב"בחן את עצמך" על טלוויזיה? מה רמת הידיעות שלנו בתחומים אחרים? מה יותר חשוב לנו? למה? זו הרמה הראשונה של ההתמכרות, הבעיה בניהול סדר היום לפי משהו חיצוני לנו.

מה הבעיה בהתמכרות לטלוויזיה ברמה השנייה? מה נפגע משימוש יתר בטלוויזיה? תחום אחד קשור לתוכן שהאדם צופה בו. אם הוא רואה תוכן שלילי, פרוץ, אלים וכו', זה פוגע באדם. אנחנו יוצאים מתוך נקודת הנחה שהתוכן בסדר (ואם לא אז זו בעיה קשה אבל לא היא המוקד כרגע...), מה בכל זאת בעייתי בעצם המכשיר, בלי קשר לתוכן שמכנס אליו?

תחרות תרגום מילה לכמה שיותר שפות, כאשר אפשר להיעזר באנשים אחרים. איך לומדים שפה חדשה? מה עוזר ללימוד השפה? מה מקשה עליה? הרעיון הוא שכמו שכשלומונים לדבר בשפה מילולית חדשה ע"י היחשפות אליה, כך גם לומדים את השפה של הטלוויזיה, שפת החושים. הטלוויזיה מדברת בחושים ותאווה נמוכות, היחשפות רבה לטלוויזיה מרגילה אותנו לדבר בשפה הזו גם במסגרות אחרות.

הפרסומות החלו בטלוויזיה והשפיעו על העיתון ועל שלטי חוצות, כולם מדברים אל הרובד הנמוך של האדם, על הסיפוק המיידי, על התאווה, כולם לא משתפים את השכל אלא את הראיה והשמיעה בלבד ומשכנעים אותך בלי הגיון ובלי חשיבה.

השפה הזו מדוברת לא רק בפרסומות. בסרטים מכניסים אותנו לאווירה מסוימת באמצעות המוזיקה והתאורה. בחדשות מראים תמונות תוך כדי דיווח על אירוע כלשהו וכותבים בקטן שהמצולמים לא קשורים לכתבה, אבל מראים אותם בכל זאת כי זה עובד על החושים ועל הרגש ולא על השכל.

פעם העיתון היה מורכב מכתבות, הרבה מלל, מידע מקיף על הנושא (כיום זה קיים רק ב"הארץ" ו"גלובס"), העיתונים הפונים לציבור הרחב היום הם עם כותרות ענק, תמונות מרגשות ומינימום כתבה. מעבירים את המסר בראיה של שניה ולא יותר מזה. לא צריך להתאמץ ולקרוא, לא צריך לחשוב ולהבין. העיתונאי החליט בשבילך מה תרגיש ומה תחשוב ועיצב את העיתון בהתאם...

הפכנו משולט לנשלט, מאדם שחושב, שוקל ומחליט, לאדם שנסחר אחר גשמיות בלבד.

תחרות כתיבת כמה שיותר מילים מהאותיות כי לי מי. מתוך כל מה שהם יכתבו נבחר את מלך, למך, כלם. אותיות אלו מרמזות על שלושה כוחות של האדם:

מח - שכל וחשיבה

לב - רגשות ותחושות

כבד - תאוות

אדם שפועל קודם לפי השכל ומצרף אליו את הרגש ואת התאוה הוא מלך, מי שחי כשהרגש מוביל ורק אחריו השכל הוא למך (חלש אופי), מי שמונע ע"י התאוות הוא כלם (כלום בכתיב חסר ניקוד...).

הטלוויזיה גורמת לנו להיות "כלומניקים", להיות מובלים מהכבד, מהתאוה. והשפה הזו מתרחבת לצערנו לשאר המעגלים בחיים שלנו. השכל כבר לא מוביל אותנו אלא מה "שנחשב", מה שכף, קל ונותן מענה מידי ליצר... המח התנוון, אנחנו לא חושבים אלא רק צורכים את מה שמגיע אלינו הכי חזק והכי מהר, מה שנותן מענה מידי לחושים, בלי להתאמץ, בלי לחשוב, בלי לשקול ולהחליט...

שיר הטלוויזיה

היא מעוותת היגיון
היא מחסלת הדמיון
היא מעוותת, מבלבלת
ובלי בושה הינה גוזלת
מן הילדים והילדות
את קסם ארץ-האגדות
וכך הילד הבוהה
מפסיק לחשוב... הוא רק רואה.

כמו ישישים מתוסכלים
והם סופגים כמין תורה
את כל הרעל הנורא...
נכון, יושבים הם בדממה,
לא מקימים שום מהומה,
הם לא שוברים ולא מכים,
הם לא רבים, לא צועקים...
אך נא לזכור מה מעוללת
הטלוויזיה לכל ילד

הקשיבו נא היטב כל אב ואם
הדואגים באשר לילדיהם
הטילו עליהם איסור תקיף
אל מסכי הטלוויזיה להשקיף.
בכל דירה בכל צריף עץ או פח
יושבים הינם קפואים מול המסך
והם צופים, צופים, צופים,
כפופי קומה כמו קופים,
והם יושבים ומסתכלים

(מתוך צ'ארלי בממלכת שוקולדה / רוהלד ראל)

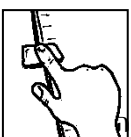

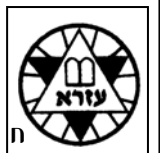
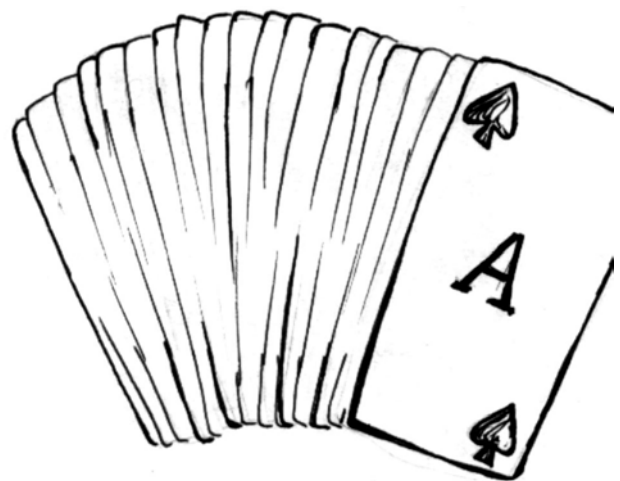
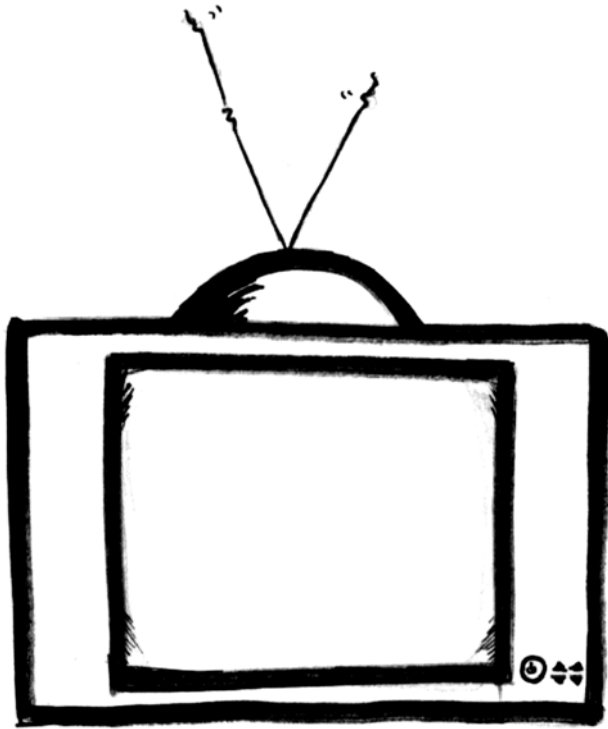
בחן את עצמך

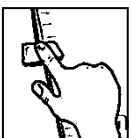
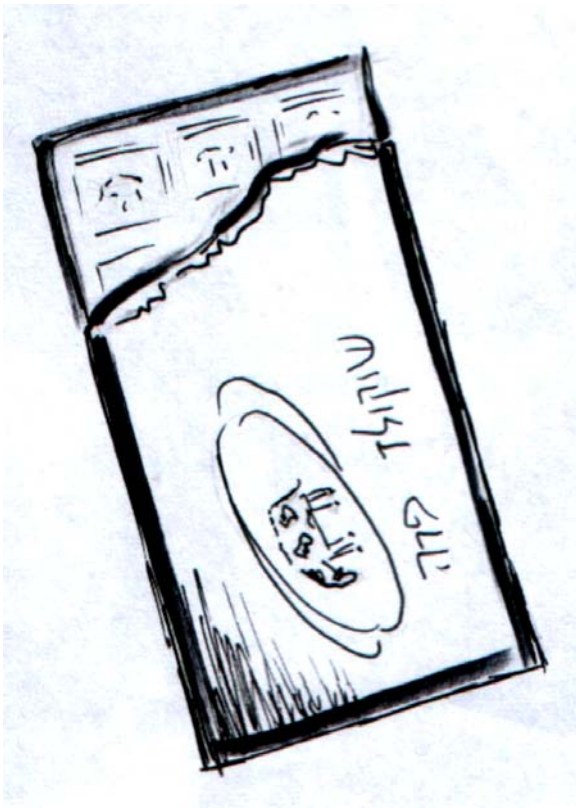
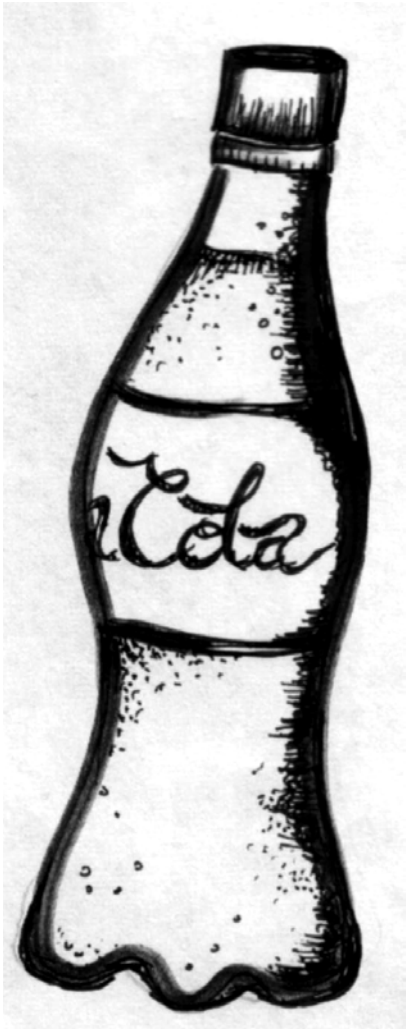
1. מיהו הראשון בבידור?
2. מה שמה של התוכנית שמדברת על תוכניות טלוויזיה בכל השנים?
3. מזל טוב היא תוכנית של.....
4. רצים ל.....
5. תוכנית שמבוססת על סרט.
6. מי מהארבע לא קשור לכוכב נולד? 1. מיטלמן 2. צביקה הדר 3. אסף
אשדר 4. קרן מימון
7. הכלב שוקי שייך לתוכנית.....
8. באיזה תוכנית ארז טל לא נמצא? 1. איפה אתה חי 2. רק בישראל 3.
הכספת 4. מי חצה להיות מיליונר?
9. מיהי המכוערת?
10. הללויה באה מתוכנית -

תשובות:

1. דודו טופז	5. תעביר את זה	9. אסתי
2. מלך הכורסה	הלאה	10. מיליונר
3. חתונות	4. 6.	
4. דירה	7. רק בישראל	
	8. 4.	

יהודה בן 32 התפטר מעבודתו לאחר שלא קיבל העלאה במשכורת

בזמן שחיפש עבודה, בילה זמן רב מול מכשיר הטלוויזיה, ביום ובלילה. גם לאחר שמצא עבודה חדשה, הוא לא הצליח למלא את המשימות שהוטלו עליו כיוון שהיה טרוד בתכניות שהוא מפסיד. הוא התפטר שוב כדי לא לפספס אף תכנית...

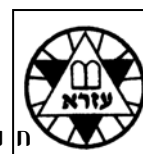
לאה בת 15 נכנסה לפני חודשיים לחדר של אחיה הגדול

וראתה מזרקים ושקיות עם אבקות שונות. בדיוק באותו יום שמעה בביה"ס מחברות שלה איך הן מזריקות סמים והחליטה לנסות. מאז היא משתמשת קבוע...

משה בן 25, נשוי שנה ומצפה להולדת ילדו הבכור

הוא לא מצטרף לאשתו לקורס הכנה ללידה כי הוא מעדיף לקרוא על זה ספרים. בכלל הוא מעדיף לקרוא. כל ספר שהוא מתחיל לא יורד מידו עד שהוא מסיים אותו, ומיד הוא מתחיל ספר חדש. הוא קורא גם בארוחות ורק בקושי אשתו משכנעת אותו להתייחס לאורחים לכמה דקות...

דוד, בן 37, אב לשתי בנות, גר בתל אביב

הוא פוטר מעבודתו בגלל התמכרותו למשחקי קלפים לפני כחצי שנה. כרגע הוא מובטל, מה שמפנה לו זמן רב יותר למשחקי הקלפים. משפחתו במצוקה קשה...

מנשה בן 16, גר בירושלים

לפני כשנה הסתובב בעיר וראה את חברו לכיתה מעשן. תוך כדי מפגש ושיחה התכבד בסיגריה אחת. כיום הוא לא גומר את היום בלי שתי חפיסות סיגריות לפחות...

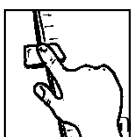
רותי, בת 41, אם חד הורית לארבעה ילדים

אחרי כשלון במספר עבודות, ומתסכולים רבים שלא הצליחה לפרנס את משפחתה, התחילה לשתות משקאות חריפים. כבר שלושה חודשים שהיא תלויה לגמרי באלכוהול ושיכורה במשך רוב שעות היום...

רונית, בת 20, גרה במודיעין

עתידה להתחתן בעוד שלושה חודשים. מאז שסיימה תיכון היא מבלה הרבה בקניון, קונה בגדים, כלי בית, נעליים, דיסקים, וכל מה שמוצע למכירה. רק לאחרונה היא שמה לב שהמינוס בבנק שלה הולך וגדל, כמעט כמו ערימות הדברים המיותרים שיש לה בבית, אבל בכל זאת היא לא מסוגלת לעבור ליד חנות ולא לצאת עם משהו חדש...

דרוש רצף

מטרת הפעולה:

< החניכים יבדילו בין הדברים החשובים והמשמעותיים לבין הדברים השוליים.

מבנה הפעולה:

- < המחשת צורך
- < הסבר - תרבות ההבזקים
- < התרחבות הבעיה לח"י היום יום

מהלך הפעולה:

המחשת צורך

הקראת הקטע "בקו 18":

בספסל האחורי של האוטובוס בקו 18, שתי נערות בתלבושת אחידה. ברמקול חדשות:

"פצועים בפיגוע בכניסה לעיר, רעידת אדמה באלג'יר, הסינים ערכו ניסוי באטמוספירה, הדלק התייקר, גם הביצים והעוף הקפוא. ספרד שוב אלופת העולם בזריקת סומבררו לעומק, ישישה נרצחה".

בספסל האחורי של האוטובוס – קו 18, שתי נערות בתלבושת אחידה משוחחות:

"איזה עולם נורא, שתיים ראשונות מתמטיקה עם המורה המשעממת הזאת" אכן, איזה עולם...

דין:

איך יכול להיות שהבנות לא מושפעות מהחדשות ומוטרדות רק מהשעמום שלהן?

התשובות המוכרות והצפויות סובבות את האדם, האגואיסטיות, חוסר האכפתיות וכו'. הרעיון הוא להציע תשובה אחרת, עמוקה יותר: החדשות עצמן, הטלוויזיה והרדיו ככלי שמתקשר באמצעות מבזקים הובילו את האדם לחיות אף הוא במבזקים, לעבור מדבר לדבר ללא הבחנה של חשיבות ותוכן, לשכוח שיש תהליך מאחורי התוצאות, ולהיות חסר סבלנות להבין משהו שלוקח יותר משלושים שניות.

הסבר - תרבות המבזקים

החניכים מחברים את עשרת הדברות לעורך חדשות או לעורך תכניות אחר הצהרים של הטלוויזיה. יש לכלול את סדר הידיעות / התכניות, הזמן שיוקדש לכל אחת, מתי תהיה הפסקת פרסומת ולמשך כמה זמן, וכו'. הטלוויזיה ככלי שעובד על גירוי ומתקשר עם חוש הראיה והשמיעה, ללא שילוב של השכל, הטלוויזיה שפונה אל

הצרכים הנמוכים והרדודים של האדם, עושה זאת באמצעות מבזקים קצרים, מביאה לציבור רק את מה שמעניין ומושך, תלויה ברייטינג ולכן מנסה להכניס תכנים פרובוקטיביים בין הידיעות החשובות באמת, לא מעייפת את האדם ולא מצפה ממנו להיות מרוכז בנושא אחד עד הסוף, והאדם מתרגל לחיות כך.

הצגת ציורים של אנשים (נספח מס' 1). כל חניך מקבל צל"ש (ציון לשבח) וטר"ש (טוראי ראשון, זו דרגה נמוכה) ונותן אותם לאנשים שראויים להם לדעתו. גילוי הכיתוב על השלט של כל אחד, האם חלוקת הצל"ש והטר"ש משתנה עכשיו?

דין:

לפי מה מחלקים צל"ש או טר"ש?

האם אנחנו מודעים לתהליך שאנשים עברו כדי להגיע למצב שלהם?

האם הטלוויזיה מספקת לנו הסברים "מאחורי הקלעים" או רק תמונה דרמטית ומוקצנת, שבהכרח חלקית מאוד?

התרחבות הבעיה

משחק: של מי השורה הזאת? שני חניכים מנהלים דו שיח על נושא שהוגדר מראש. בתחילת כל משפט החניך מרים כרטיסיה מערימת כרטיסיות וצריך לשלב את המילה / המילים שכתובות בכרטיסיה בשיחה.

דוגמאות לנושאי שיחה:

קופאית וקונה שמברר פרטים על מבצע
שני חברים שנפגשו אחרי שלא התראו שנתיים
בן שמבקש מאביו כסף לגלידה
שתי חברות לומדות למבחן בהיסטוריה
שני חברים צופים במשחק כדורגל
אבא של יהודה משוחח עם המנהל אחרי שהוא הסתבך בבית הספר
כלה בוחרת שמלה לחתונה שלה

דוגמאות למילים:

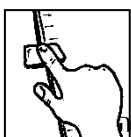
קוקה קולה	בית חולים	כדורגל	אינטרנט	עניבה
פיגוע	תאומים	אליפות	עיתון	שעון
פיצוץ	פיצה	שביתה	גרביים	התמכרות
מזג האוויר	פצועים	הפגנה	דובי	סרט
אולימפיאדה	הרוגים	ימין	עטלפים	הוריקן
טעים	גן חיות	מכונת	טיול	נעלי ספורט
ראש הממשלה	בית ספר	חלון	אירופה	רעידת אדמה
תרופה לסרטן	שלג	ספר	ניתוח	שיטפון
תצוגת אופנה	בת יענה	מיקרוגל	צעצוע	שריפה
תאונת דרכים	מבצע	פלאפון	במבה	שואה

דין:

האם היה לנו קל לשלב את המילים האלו בשיחה?

האם תצוגת אופנה ותרופה לסרטן הם באותה חשיבות וראויים לאותו יחס?

בהיגיון מובן שלא, אבל במהדורת החדשות ידיעות אלו נאמרות ברצף, דיווח על הלוויות מקבל את אותו זמן מסך כמו השקת דיסק חדש של זמר השנה, באמצע תכנית מחקר על תאונות דרכים יש פרסומת לקוקה קולה, אנחנו

- מתרגלים לשמוע את התכנים האלו יחד ושוכחים שיש ביניהם הבדל עצום.
- תרבות ההבזקים והמבזקים של הטלוויזיה יוצרת מספר בעיות בנפשו של האדם:
- ◀ שוויון בין תכנים חשובים ומשמעותיים לתכנים שוליים ורכילותיים
 - ◀ חוסר יכולת להתרכז בנושא אחד
 - ◀ התייחסות רק לתוצאה הסופית בלי בחינת הנושא לעומק

להעשרה:

"אחי, איפה אתה?" - חננאל רוזנברג

על הבדלה - הרב יהושע ויצמן

משמעותה של הבדלה בברכת "חונן לאדם דעת" (במוצש"ק) - היכולת להבדיל בין חול לקודש, בין משמעות לשטות, נובעת מהדעת שיש לאדם. הטלוויזיה לא מתקשרת עם הדעת / השכל, אלא עם החושים ולכן אין הבדלה.

"הקודש מעורב בחול בלא סדר, קשה לדעת מהו חול ומהו קודש וזה מביא להתנגדות ביניהם. צריך לברר לכל אחד את גבולו, ומתי עליהם להתאחד לטובת הבניין השלם..."

(מאמרי הראיה עמ' 408)

"הכרת ההבדלה שבין ערך לערך מבררת את עומק ההתאמה"

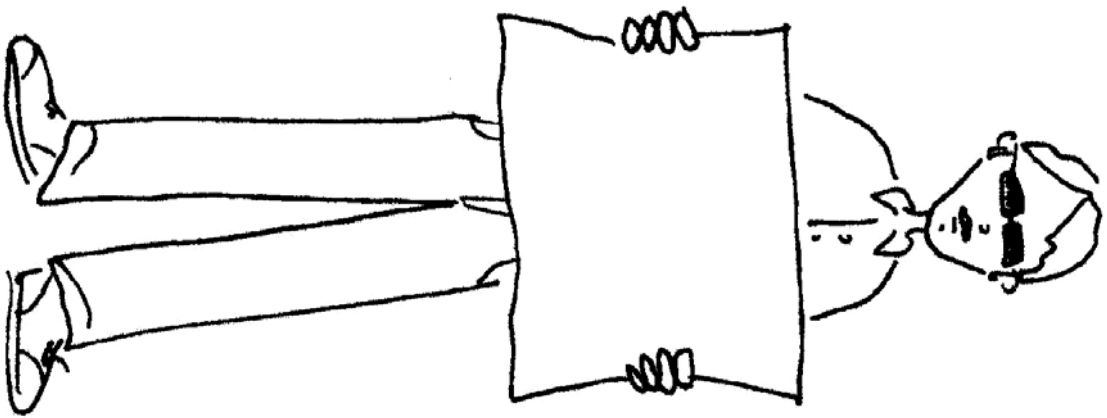
(אורות הקודש א' רס)

"רק לתוכן הקודש יש אופי עצמי, מקורית פנימית, אבל החול, קל וחומר הרע, אין לו כי אם דחיפה חיצונית המנענעת את הפעולות"

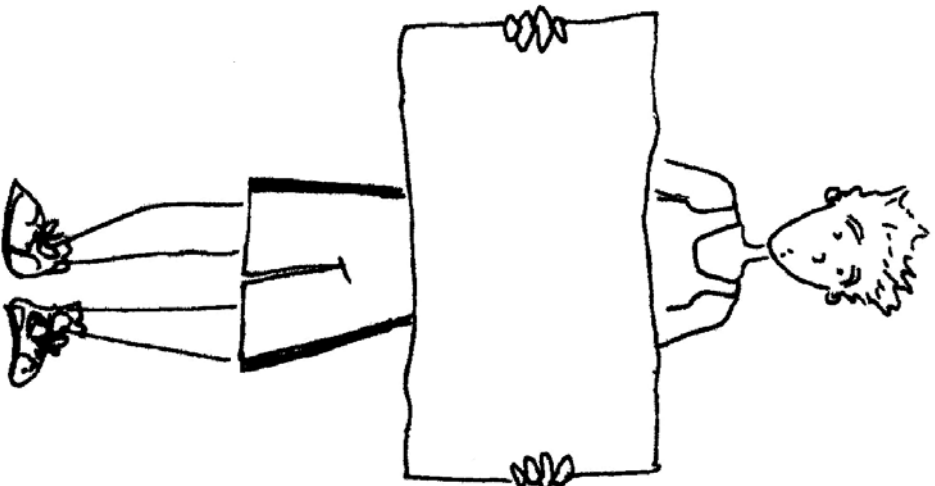
(אורות הקודש ג' קטו)

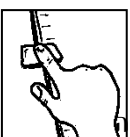
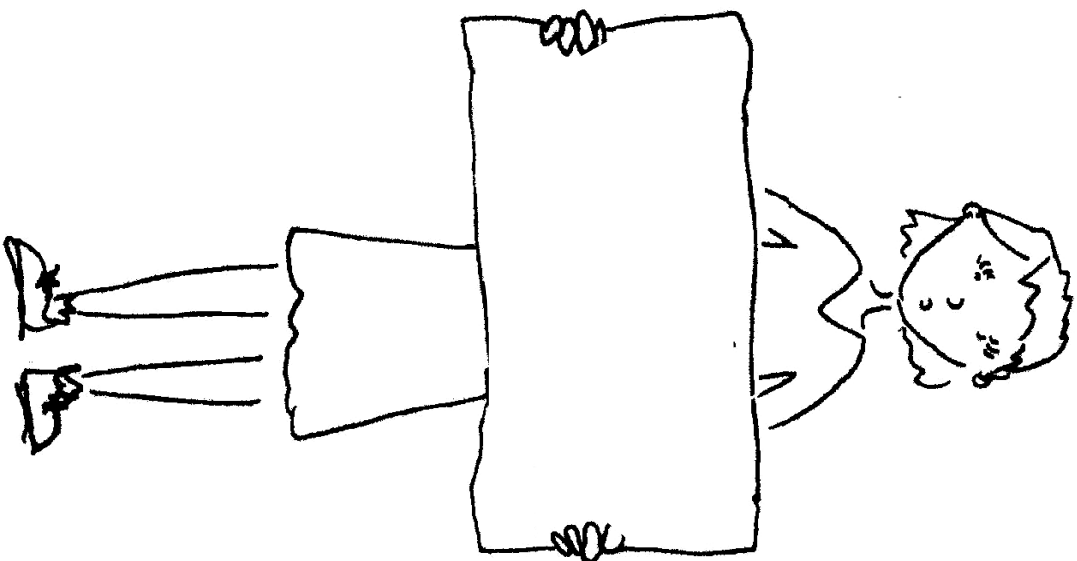
הילד שלא מפסיק רועד דן שתמיד מצליח

**להסתובב בבי"ם.
אז אחת שלא רב איתו**

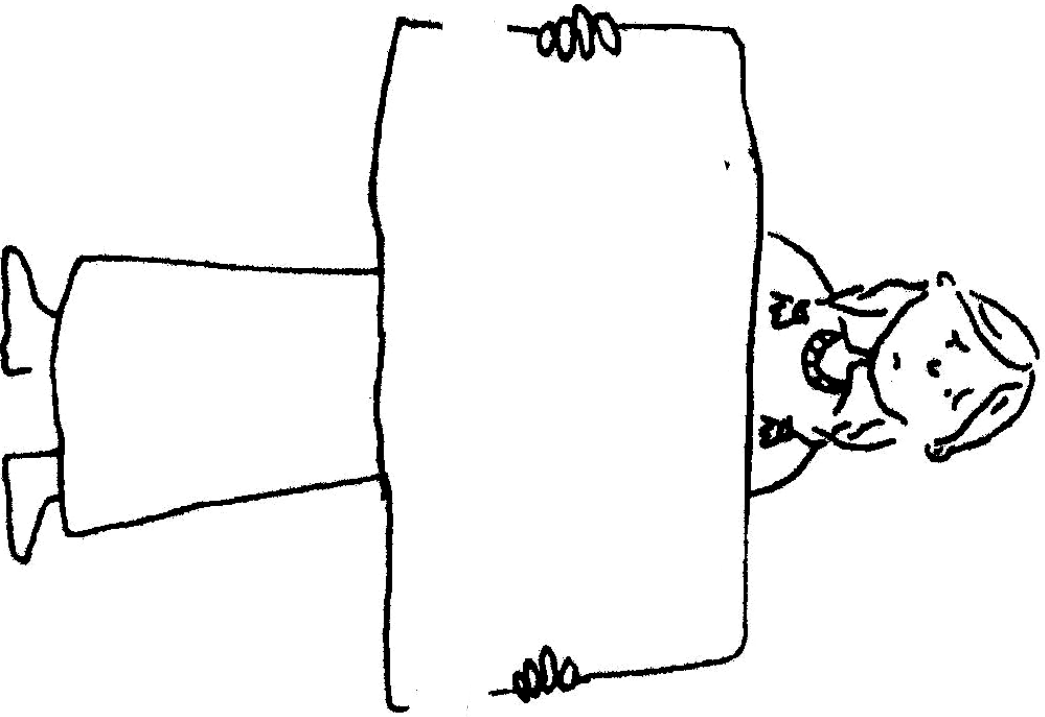

**ילדה בת 7
גנבה רכב מוואוהו:**

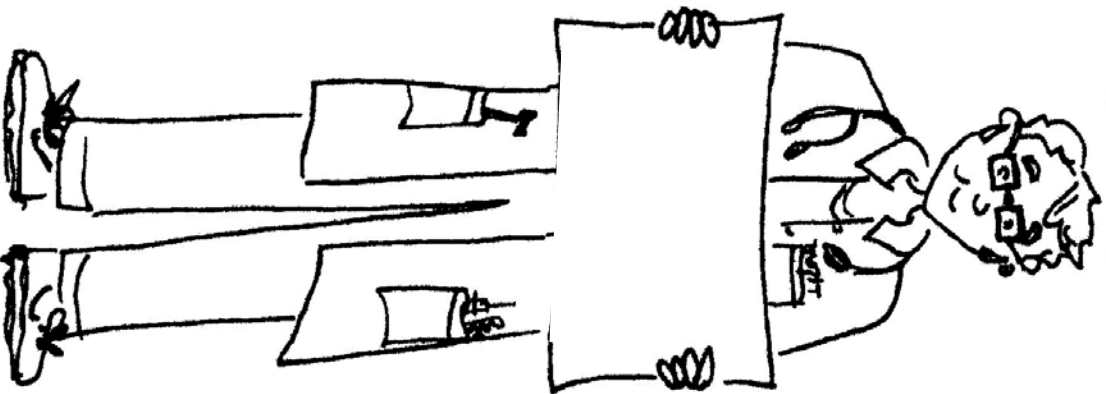

מצאו ילידה בכיתה א

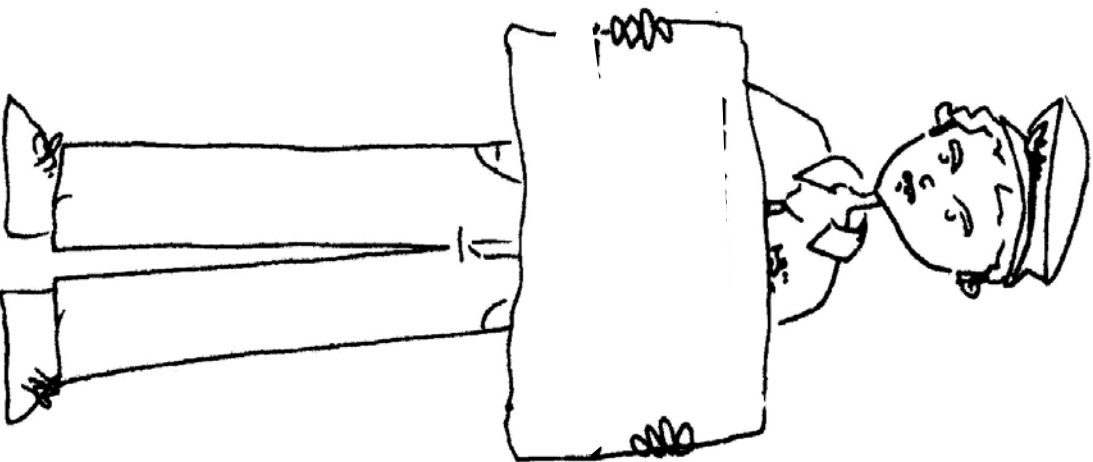
מעתיקה במלמח

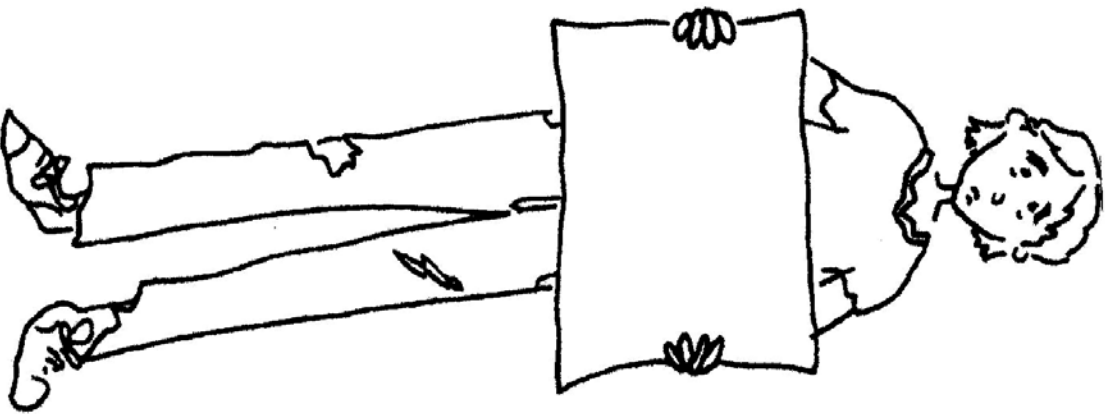
דפא בגיל 18

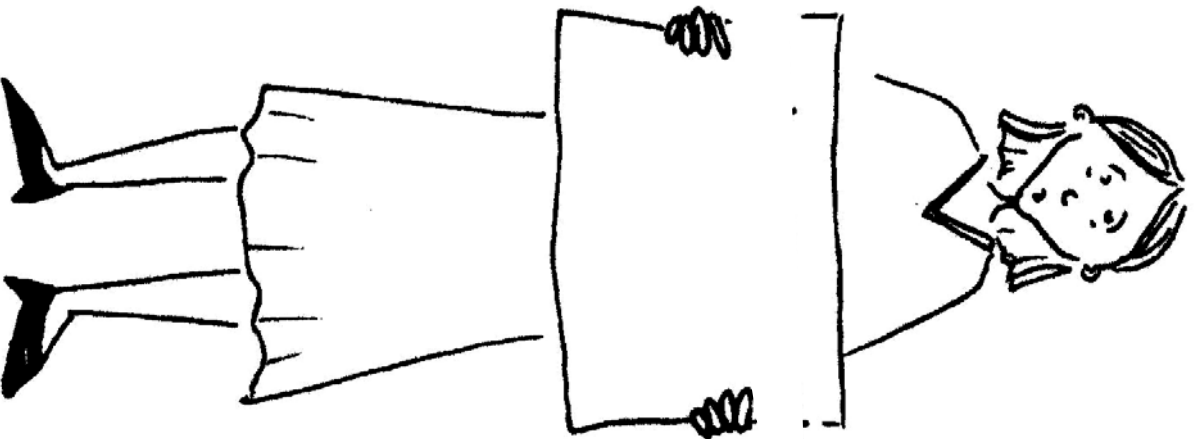
**רשור שערך
רבי הרב: חשורים**

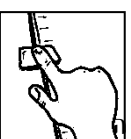
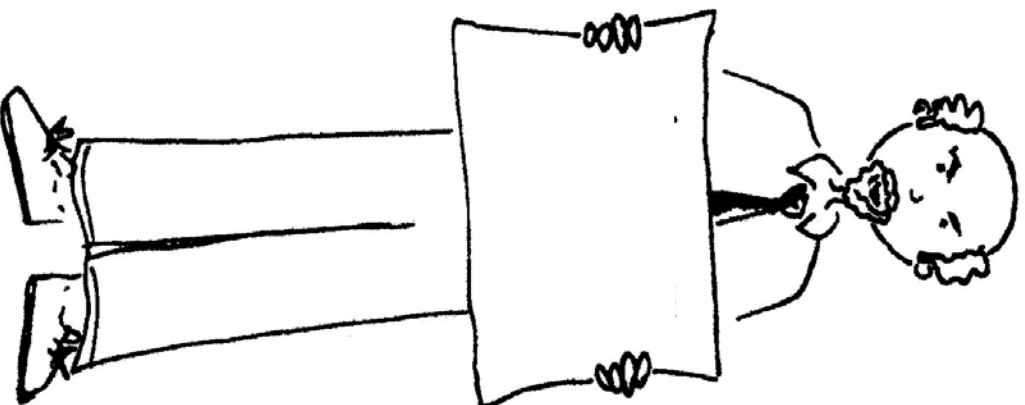
**ל'ד ב' שש עשרה
שד סופד**

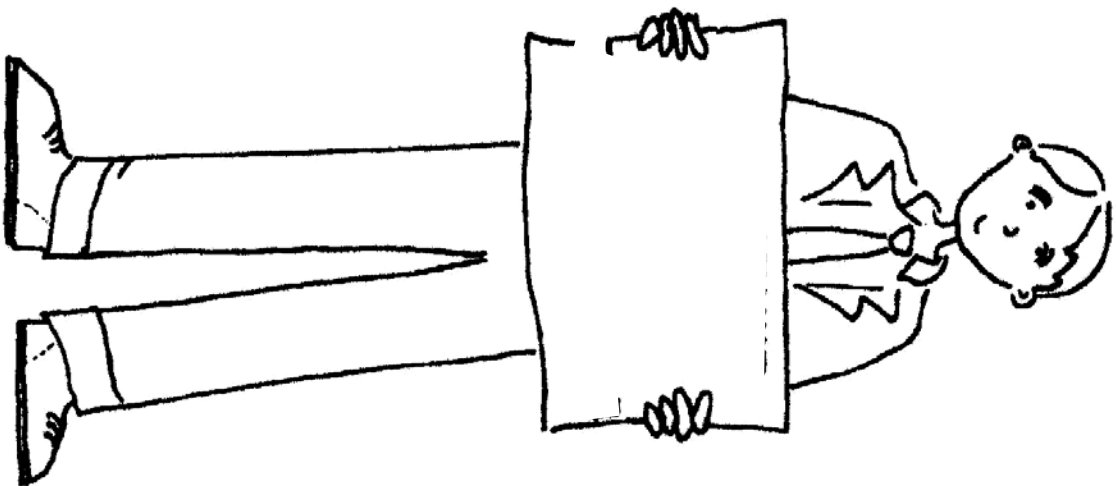
איער האעשער ב'רעג

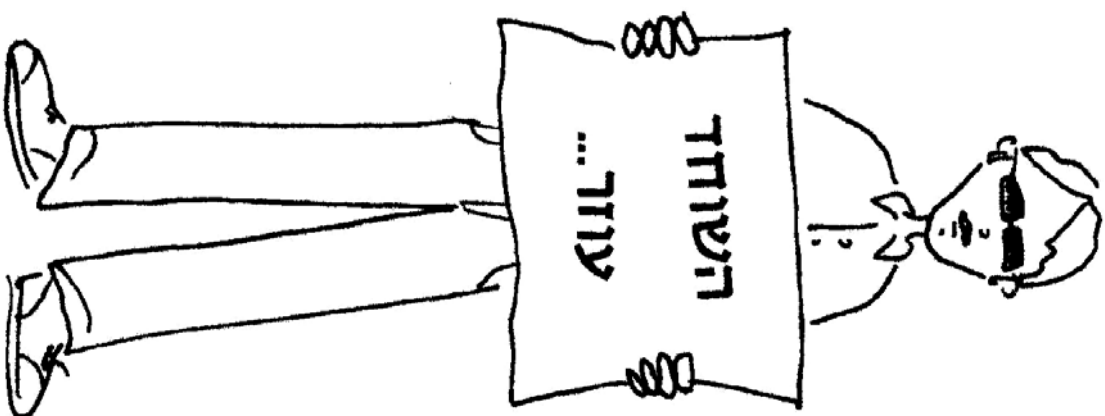
**ס'ר ס'ר ר'גש'ם
את ר'ל'ת'ו א'כ'ד
ל'ד'ת ר'אש א'מ'ע'ר'ד'**

מיליון צעדי - בן 22

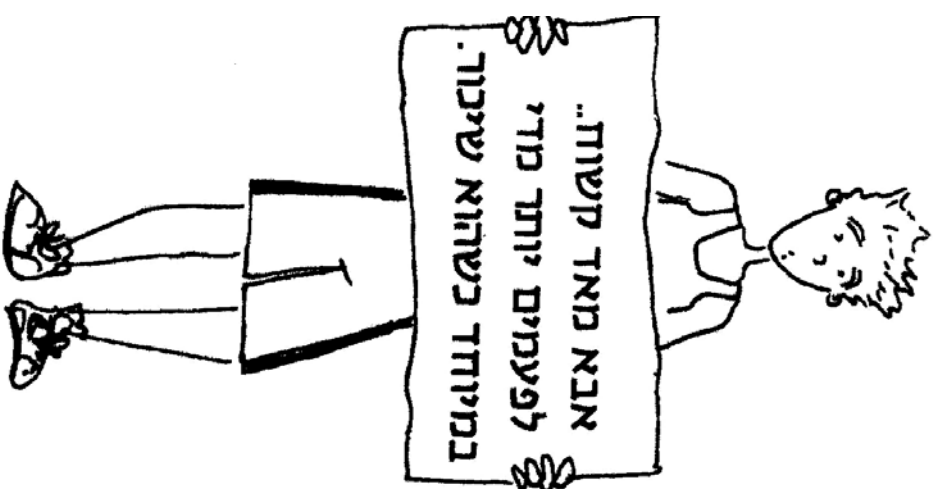

הילד שלא מפסיד העודד דן שתמיד מצליח

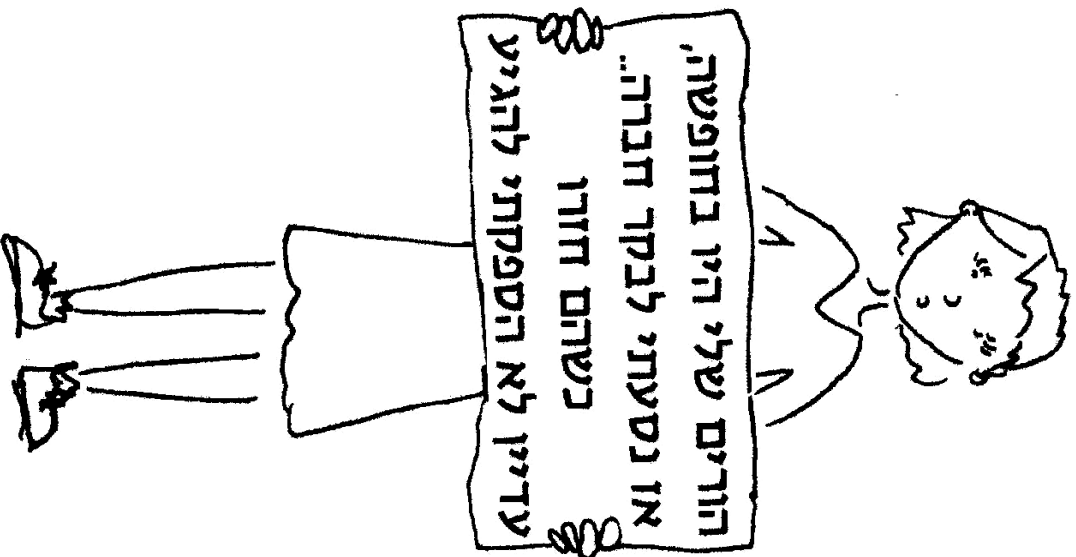
להסתובב בבי"ם.

אין אחד שלא רב איתו

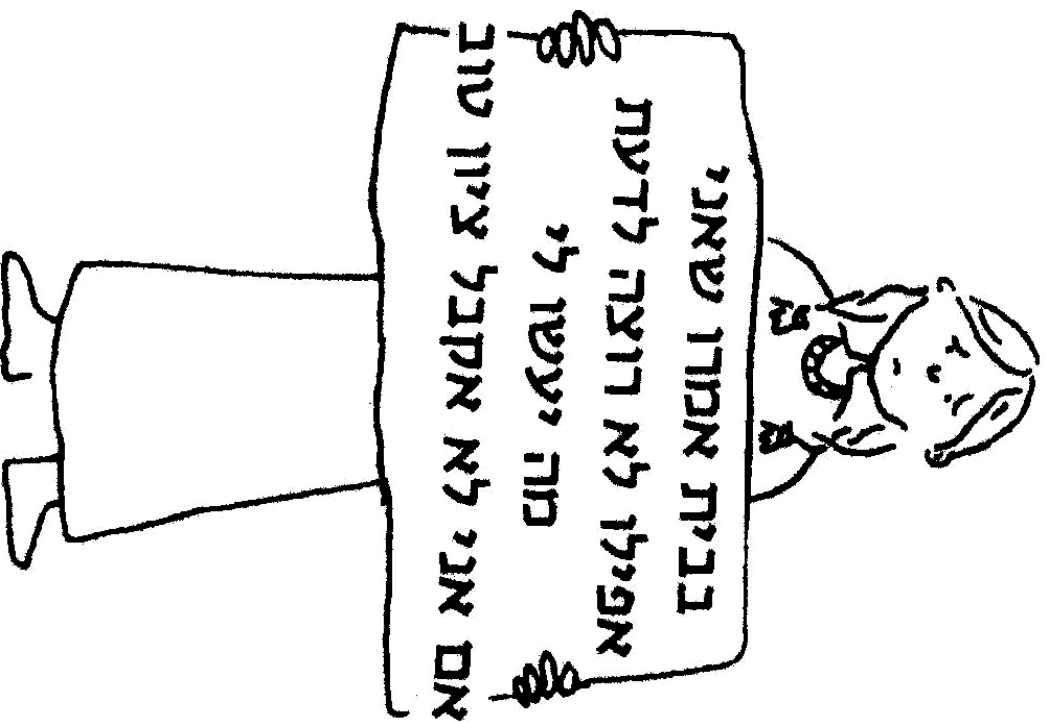
ילדה בת 7

גנב רכב מהרצה

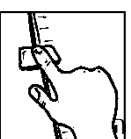
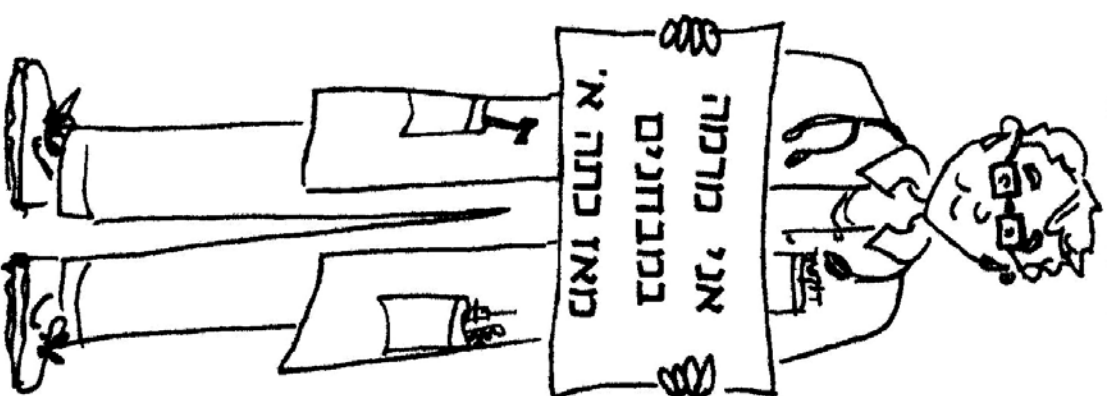

מצאו ילדה בכיתה ג

מעתיקה במבחן

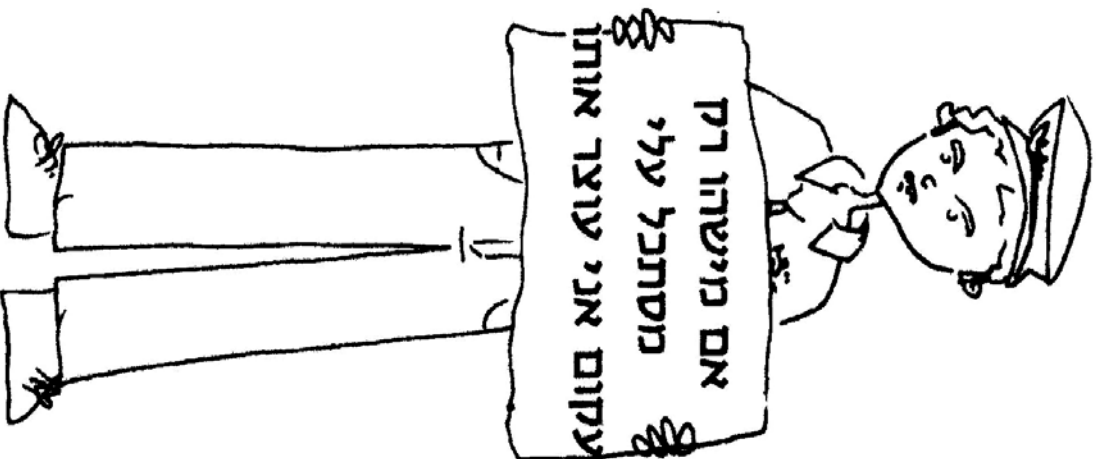

רופא בגיל 18

השווא שניצד

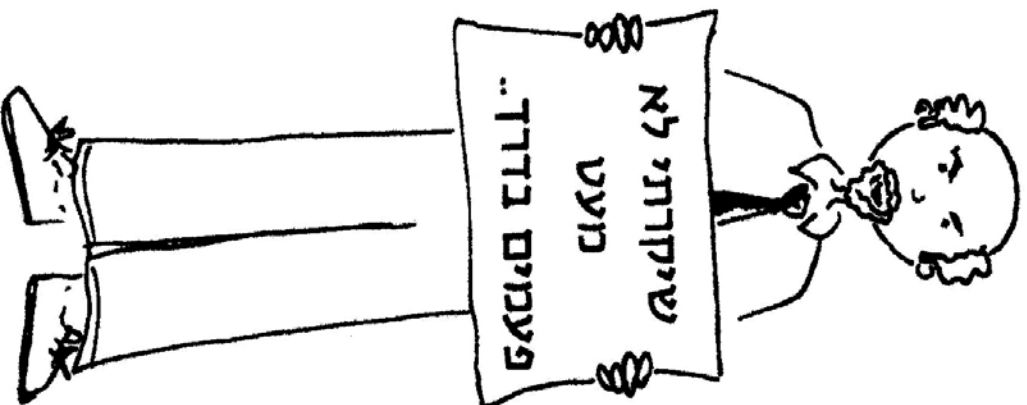
הכי הרבה חשודים

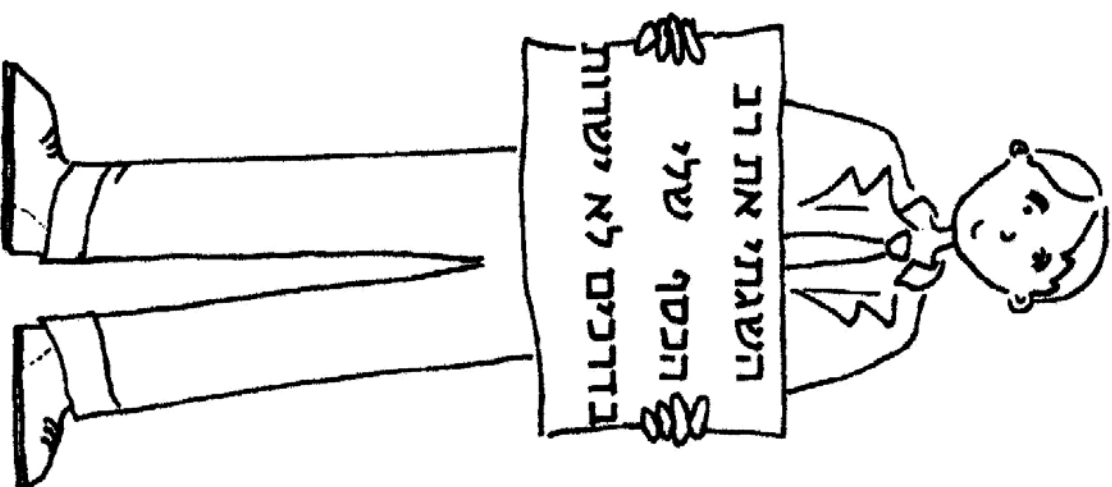
סוד סוד הגשים

את הלוואו ונחזר

לדווח ראש המשלדה

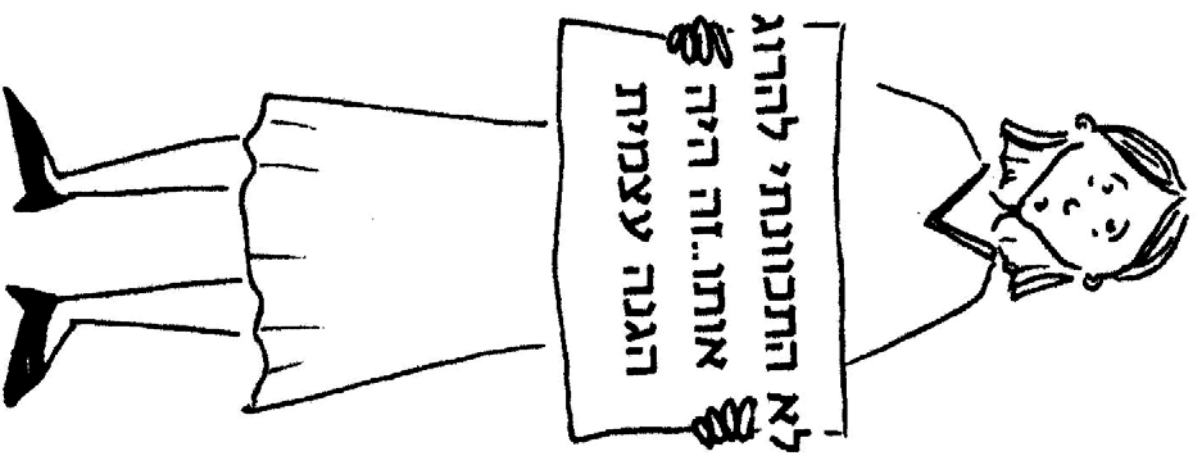
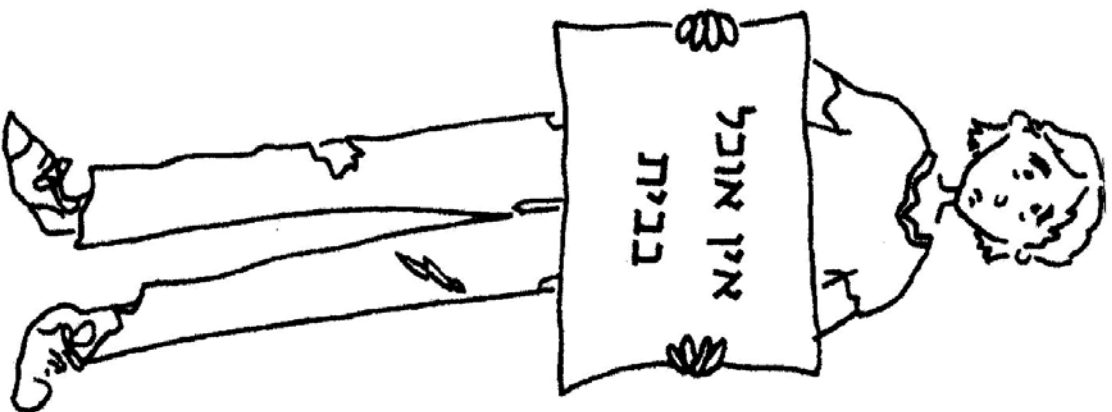

מיליון צעיד- בן 22

איפה האשמה בדצח? ילד בן שש עשיר:

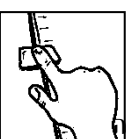
עוד סופר

א"ל"ש

ט"ל"ש

נדמה לי

מטרה:

< החניכים יבחינו בין הדברים כפי שהם נראים בטלוויזיה לבין המציאות

מבנה:

- < הכרה באסוציאציות המרכיבות את עולמנו
- < הטלוויזיה מראה תוצר מוגמר ללא תהליך או מאמץ
- < התרחבות הבעיה

מהלך:

אסוציאציות

משחק טאבו הפוך - תחרות בין שתי קבוצות בהתקדמות על לוח מסלול. נציג הקבוצה מקבל כרטיסיה עם מושג, עליו לומר ארבע מילים בלבד שאין בהן את השורש של המושג, ומתוכן שאר חברי הקבוצה ינחשו מה כתוב. כאשר זיהו נכון, הוא מקבל כרטיסיה נוספת וכן הלאה. לאחר דקה, סופרים כמה מושגים זיהתה הקבוצה וכמספרם מתקדמים במשבצות בלוח. לקבוצה השניה מוקצית גם דקה לניחוש מושגים וכן הלאה עד שאחת הקבוצות מגיעה לסוף המסלול.

דוגמאות למושגים:

מליונר	מבט	פספוסים	סלקום
חוצה ישראל	מעורב ירושלמי	שום, פלפל ושמן	פנטה
מורדים	אורנג'	זית	קוקה קולה
פרפר נחמד	שוקולד פרה	חברים	אסם

פריסת הכרטיסיות ודין: ממה מורכב עולם האסוציאציות שלנו???

הטלוויזיה מראה תוצר מוגמר

משחק - כמה זמן?! - כל קבוצה מקבלת חבילת וופלים ארוכים וצלחות חד פעמיות. עליה לחלק את הוופלים בצלחות לפי משך הזמן שלוקח לבצע את הפעולה הרשומה על הצלחת, כאשר כל וופל מייצג שעה אחת (אם הפעולה לוקחת פחות זמן, שיחתכו את הוופל לחתיכות). לקבוצה אחת רשומות פעולות שנעשות במציאות, ולקבוצה השניה משך הפעולות בטלוויזיה.

מציאות	טלוויזיה
לסייד את הבית לקראת פסח	שיפוץ בית בתכנית "עבודת בית"
טיסה מישראל לאירופה	טיסה מישראל לאירופה בסרט המלווה את נבחרת הכדורסל
לילה	לילה ב"סוף הדרך"
להפסיק לעשן	מההחלטה של האדם להפסיק לעשן ועד גמילה מוחלטת בתכנית תיעודית
למצוא מקום חניה בירושלים ת"א בשעות הצהריים	למצוא מקום חניה לפני משפט של "הפרקליטים"

השוואה בין תכולת הצלחות. הצלחות שמייצגות את המציאות תהינה מלאות יותר מאשר הצלחות המייצגות את משך הזמן של הדברים בתכנית טלוויזיה.

דין:

מאיפה נובע ההבדל?

האם אנחנו מצליחים להבחין שמה שמוצג בטלוויזיה לא משקף את הזמן ושאר המשאבים שדרושים לזה במציאות או שאנחנו "חיים בסרט"?!?

התרחבות הבעיה

הזמן הקצר שהטלוויזיה מקדישה לכל נושא יוצר שתי בעיות מרכזיות:

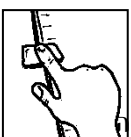
הטלוויזיה עובדת במבזקים, היא בונה את עולם האסוציאציות שלנו, יוצרת קישורים בין תמונות ותחומים, וכך במקום לדבר ולהסביר היא מראה או משמיעה את האסוציאציה ואנחנו נסחפים. האסוציאציות האלה הפכו להיות חלק מהשפה והתרבות שלנו (כפי שהתבטא ב"טאבו הפוך"). מאכל, לבוש, מקום, מילה ועוד הרבה דברים, כבר אינם ניטרליים, הם קשורים אצלנו בחי" היום יום לפי מתי ואיפה הם הופיעו בטלוויזיה. האסוציאציות האלה מביאות אותנו לחיות בדמיונות, אנחנו חושבים שאם נשתה משקה כלשהו, נלמד במסגרת מסוימת, נלבש בגדים של מותג זה או אחר או ננהג במכונית משפחתית, אוטומטית נהיה יפים, טובים, חכמים, מוצלחים, מקובלים ובעלי משפח מחוייכת ושמחה.

הטלוויזיה מספרת סיפור ארוך בזמן קצר, לכן היא מביאה את השורה התחתונה, המידע הרלוונטי בלבד ו"מקצרת תהליכים". אם רוצים ללמד אותנו לבשל, מצינים את הרכיבים של המאכל, מסבירים מה לשים מתי וכמה ו"חוסכים" לנו את זמן ההמתנה כדי שנראה איך זה יוצא מהתנור, מוכן ומקושט בעלי פטרוזיליה. רק חבל שבמטבח בבית אין את כל החומרים מוכנים בצלוחיות בדיוק לפי המידה הרצויה, אף אחד לא הכין לנו מראש את המאכל כדי שנוכל להוציא אותו מהתנור אחרי שתי דקות בלי לחכות שעה של אפיה, וגם, באופן מפתיע, התנור לא מסדר מעצמו את העוף בצלחת ולא מפזר עלי בזיליקום ופירות יער.

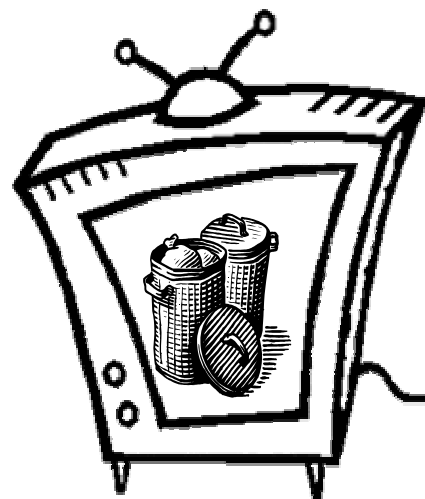
כך גם, אין סיבה שנדע שלמצוא חניה לוקח זמן, שלבקש סליחה דורש הרבה אומץ וכנות, שלמעשים רעים יש תוצאות שליליות ושכשסופרמן קופץ מהחלון ולא נופל זה בגלל פעלולי הבמה ולא כי כח המשיכה יצא לחופשה.

ה"מציאות המדומה" שאנחנו רואים בטלוויזיה מתרחבת ונכנסת לנו לחיים, כשאומרים שמישהו "חי בסרט" מתכוונים שהוא לא מחובר למציאות, לא מודע למשך הזמן שהדברים באמת לוקחים, מוותר על המאמץ ומחפש תוצאה מהירה, עושה דברים בלי לחשוב על ההשלכות הצפויות.

שתי תופעות אלו: אסוציאציות וקיצור תהליכים, משפיעים עלינו גם בשאר תחומי החיים, התקשורת עם הסביבה, הציפיות, ההרגלים וקבלת החלטות.

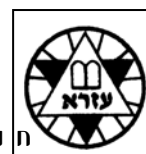

שתי שביתות זבל בשבוע אחד,
 אחת- שביתת עובדי הזבל בעריית תל אביב, והשניה,
 שביתת תכניות הזבל בטלוויזיה.
 לכאורה שתי שביתות זבל, למעשה דבר והיפוכו.
 בת"א, מנקי הזבל שובתים אבל מייצרי הזבל אינם
 שובתים.
 ואילו בטלוויזיה, שופכי הזבל שובתים, והאוספים לא.
 לכן בת"א הזבל מצטבר ומעל מסכי הטלוויזיה הוא נעלם,
 והכל מתאזן.
 אז מי שמתגעגע לזבל של הטלוויזיה, יכול להתנחם בזבל
 של חוצות תל אביב.

להעשרה:

"האם מותר לראות טלוויזיות? - הרב שמואל אליהו

ערוץ מס' אינסופ...

מטרת הפעולה:

< החניכים יקבלו החלטות ויתמידו בהן

מבנה הפעולה:

< תרבות הערוצים - ריבוי האפשרויות שבטלוויזיה

< האם אפשר "גם וגם"?

< האדם, האפשרויות והבחירה

מהלך הפעולה:

תרבות הערוצים - ריבוי האפשרויות שבטלוויזיה

על הקירות תלויים לוחות שידורים של הטלוויזיה (לפי ערוצים או לפי ימים. אפשר להוריד מהאינטרנט או לצלם מהעיתון). כל חניך מקבל שם של תכנית טלוויזיה, החניכים מסתובבים בחדר ולפי הוראת המדריך מתחלקים לקבוצות בעלות מכנה משותף (לדוג': תכניות שמשודרות באותה שעה, תכניות שמשודרות באותו יום, תכניות שמשודרות באותו ערוץ, תכניות ילדים, טלנובלות, תכניות אירוח וכו'). ניתן להוסיף גם קריטריון של מספר החניכים בכל קבוצה (לדוג': להתחלק לזוגות של תכניות שמשודרות באותה השעה, להתחלק לשישיות של תכניות אירוח וכו').

האם אפשר "גם וגם"?

כל קבוצה מקבלת כתב חידה, עליה לקרוא את הקטע שהתגלה ולהגדיר איזו תופעה / בעיה באה לידי ביטוי בקטע כתוצאה מעודף אפשרויות. תמורת ה"בעיה" הם מקבלים כתב חידה עם קטע נוסף. בסיום הקטע הרביעי מקבלת הקבוצה כרטיסיות עם מילים של אחד הפתגמים. הקבוצה הראשונה שהרכיבה את הפתגם, ניצחה.

קטעים בכתבי חידה (נספח 1):

לא אירא רע / נתן שרנסקי - כל מילה כתובה מהסוף להתחלה (לדוגמא: "שלום" < "סולש").

ענת לא מחליטה / יונתן גפן מילים להשלמה.

שיקול האלטרנטיבה / YNET - פאזל (צריך לגזור).

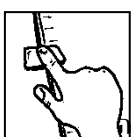
האלכימאי / פאולו קואלו - לחתוך כל שורה בנפרד ולתת לחניכים לסדר את השורות לפי הסדר.

הפתגמים:

לאכול מהעוגה ולהשאיר אותה שלימה

לרקוד על כל החתונות

לתפוס את המקל בשתי קצותיו

מאיפה נבעו הפתגמים האלו?
למה מחנכים אותנו שאי אפשר "גם וגם"?

חיבור לתרבות הערוצים:

ראינו שיש מבחר עצום של תכניות בכל שעה, בכל יום, בכל נושא, מכל סוג.
האם הבעיה היא ריבוי האפשרויות שיש לאדם?
מהי משמעותה של בחירה?
מה זה אומר עלי כשאני מוותר על האפשרויות האחרות?
אילו תכונות צריכות להיות לאדם שרוצה לבחור (שיקול דעת, אומץ, התמדה, סבלנות, ויתור...)?

האדם, האפשרויות והבחירה

הרעיון הוא שהבעיה אינה בריבוי האפשרויות אלא באדם שלא מצליח לעכל את האפשרויות הרבות ולא מתמודד טוב עם הצורך לבחור.

בקטעים שהורכבו בכתבי הידיה מופיעות ארבע בעיות בסיסיות שיכולות להיווצר מריבוי אפשרויות ומעבר קל ביניהן (מומלץ להקריא את הקטעים ולדון עם החניכים איזו בעיה של התמודדות עם אפשרויות משתקפת בכל קטע):

- ◀ נתן שרנסקי - עסוקים בהתלבטויות על דברים שוליים ולא פנויים לשאלות החשובות באמת
- ◀ יונתן גפן - לא מחליטים
- ◀ האלכימאי - חיים בתחושת החמצה תמידית
- ◀ גירושין - אם משהו קצת קשה או לא נראה, מיד עוברים לאפשרות אחרת, ללא ניסיון אמיתי, השקעה והתמדה

הטלוויזיה, מגוון הערוצים, והשלט יוצרים אדם שהתרגל בלחיצת כפתור לעבור ממקום למקום, מאווירה לאווירה, מנושא לנושא, מבחירה לבחירה. אדם שעסוק בהתלבטויות שוליות (בהתאם לקטע של שרנסקי), אדם שלא מחליט אלא מעביר מערוץ

לערוץ ומנסה הכל (ענת...), אדם שרואה תכנית אחת ומבועס שהידיאו מקולקל ואי אפשר להקליט את השניה או מברר מתי יש שידור חוזר ותמיד מרגיש שהוא מפסיד (האלכימאי), או אדם שברגע שיש הפסקת פרסומות או הסרט לא כל כך מעניין כפי שהיה נדמה לו הוא מעביר לתכנית אחרת וחוזר חלילה (גירושין).

הליקויים האלה מתרחבים לשאר תחומי החיים שלנו. היכולת לבחור מגמת לימודים ולהתמיד בה, השיקולים שנכנסים שכעושים קניות, היכולת ליצור קשר עם בני אדם, היכולת לוותר, ההנאה מלהיות במקום ובאירוע אחד בלי לחשוב על מה היה אם הייתי בוחר באירוע השני, כל אלו ועוד רבים נפגעים כתוצאה מתרבות הזיפזוף בטלוויזיה.

העשרה

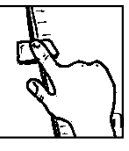
"אחי, איפה אתה?" - חננאל רוזנברג

"...הזקן הצביע על מוכר ערמונים העומד ליד עגלתו האדומה בפינת הכיכר. 'האיש הזה, כשהיה ילד, אם הוא רצה לנדוד. אבל הוא החליט קודם כל לקנות עגלה למכירת ערמונים ולחסוך סכום כסף. כשהיה זקן, הוא יכלה תודש באפריקה. הוא לא הבין שבני אדם תמיד יש להם אפשרות להגשים את תלומותיהם'... טוב התחיל הנער לקרוא בספר שלו, אבל כבר לא היה מסוגל להתרכז, כי ידע שהזקן צודק. הוא ניגש אל האישי בעל העגלה האדומה וקנה שקית ערמונים. בלבו התלבט אם לספר למוכר מה שאמר עליו הזקן. לפעמים מוטב להשאיר את הדברים כמו שהם, חשב, והחליט לא לומר דבר. אם יגיד משהו, "שב המוכר ויחשוב שלושה ימים אם לוותר על הכל, אף על פי שכבר התרגל לעגלה הקטנה שלו. הנער בהחלט יכול להימנע מלגרום למוכר את הסבל הזה..."

הסוחר המשיך: 'אתה היית ברכה בשבילי, והיום אני מתחיל להבין דבר אחר – כל ברכה שמתעללים ממנה הופכת לקללה. אני לא רוצה יותר שום דבר מהחיים, אבל אתה מכירת אותי להסתכל בעושר, ובאופקים שמעולם לא הכרתי. מעכשיו כשהכרתי אותם, אני רואה כמה עצומות הן האפשרויות שלי, אני ארגיש רע משהרגשתי לפני כן...' טוב שלא אגרת, כלום למוכר הערמונים, אמר הנער בלבנו..."

(האלכימאי / פאולו קואלו)

נתונים המצביעים על גידול במספר מקרי הגירושין באנגליה ובוולס מעוררים דאגה בקרב גופים שונים, התולים את האשם העיקרי באתרים המציעים לגולשים לחדש קשר עם אהובי נעורים

בריטניה: הגירושין בעליה "בגלל האינטרנט וה-SMS"

מאות מקרים חיוביים של אנשים בודדים שמצאו את אהבת חייהם באתר. אנשי Relate מודים כי גורמים נוספים תורמים לשיעור הגירושין הגבוה, בהן שעות העבודה הארוכות הנהוגות בבריטניה, המסייעות לבני זוג בלתי מרוצים למצוא מערכת יחסים חלופית. מומחי הארגון המודאגים מזהירים מפני המשך העליה במספר המתגרשים, שנמצאת במגמת עליה בשלוש השנים האחרונות.

במסגרת השיקולים בחשיבה על גירושין משמעותי ביותר שיקול האלטרנטיבה - האם המראה, התכונות שלי, מצבי הכלכלי ו/או הגופני ופרמטרים נוספים יאפשרו לי "לתפוס" בן או בת זוג חלופיים, שיהיו, לאורך זמן, עדיפים על הנוכחיים. בעניין זה מקובלות שתי גישות הפוכות, שאף אחת מהן אינה נכונה - יש הגורסים כי "עדיפה ציפור אחת ביד מאשר שתיים על העץ", ולעומתם אחרים מטפחים ציפיות בנוסח "האביר על הסוס הלבן" הממשמש ובא. שתי גישות קיצוניות אלו מביאות, במרבית המקרים, להחלטות שגויות.

ופשוטים יותר, ומהווים חלק מהסיבות לעליה בגירושין במדינה.

לדבריה, מערכות היחסים הראשונות בחיינו הן בעלות

עוצמה מיוחדת, ומרבית האנשים מתפתים לגלוש לאתרים כמו Friends Reunited על מנת להוסיף עניין לחיי האהבה שלהם ולהתרפק על אהובי עבר. באתר רשומים כ-12 מיליון איש, כמחצית ממספר המחוברים לאינטרנט בבריטניה. דובר האתר מסר כי אינו אלא גוף מתווך המאפשר לגולשים למצוא מכרים משכבר הימים, ולדבריו, על כל סיפור גירושין, נרשמו

על פי נתונים רשמיים של משרד הסטטיסטיקה הלאומי בבריטניה, שיעור הזוגות המתגרשים בבריטניה עלה באופן חד, לרמתו הגבוהה ביותר מזה שבע שנים. מומחים תולים את האשם באתרים המציעים לחדש את הקשר עם חברי עבר, כך מדווח אתר ה-BBC.

מומחים של Relate, ארגון בריטי המספק הדרכה ותמיכה בענייני נישואים, דיווחו אתמול (ג') כי בשנת 2003 הגיע מספר מקרי הגירושין באנגליה ובוולס ל-153,490, עליה של 3.9% לעומת 2002. אנשי Relate טוענים כי האשם העיקרי במצב הוא האינטרנט.

על פי נתוני ארגון Relate, כ-10 אחוז ממקרי הגירושין הושפעו מהאינטרנט. הטענה היא כי האינטרנט מקל על אנשים לנהל רומנים, כאשר הודעות SMS והודעות דואר אלקטרוני משמשות כערוצים לתקשורת דיסקרטית. כריסטינה נורת'אם, יועצת זוגית ב-Relate, אמרה ל-BBC שהאתרים וחדרי הצ'טים הופכים את ניהול הרומנים מחוץ לנישואין לקלים

"הניחבם תמיוסם היה לק רתוי אלכב. קוניצב יתייה מדא ישפוח. רותב יכות יתעדי ינאש השוע לכ רשא לאל ידי. נאכ (לארשיב) סירבדה סיכבוסם הברה רתוי, שי יפלא תויונמדזה לועפל, לבא ימ לוכי תעדל המ קיפסמ?... מדאכ ישפוח, ינא דובא ייב יפלא תורירב. יתכלב בוחרב סיטבינ ילא תורשע יגוס תוניבג, תוריפ מיצימו תונולחמ הווארה. שי נאכ ינימ תוקרי ימימש אל יתיאר תאשו ממש אל יתעמש, פוסניאו תוטלחה קירצש להכריע ונהיב: המ תותשל רקובב, הת וא הפק? הזיא וותיע אורקל? המ תושעל ברעב? נכיהל תכלל תבשל? לצא וליא מידידי רקבל? קוניצב ויה מייחה מיטושפ רתוי.

לכ מוי איבה קר הריחב תחא, ייב בוט ערל, ייב ובל רוחשל, ייב רמול " נכ " וא " אל " ל ב.ג.ק. רתי לע נכ, ותיני יל קוניצב לכ נמזה מלועבש לוקשל תא יתריחב... התעו, דבוא ייב יפלא תורירב תוימוימו, יתספת בושש ויא יתותיע ידיב רהרהל תולאשב תולודגה..."

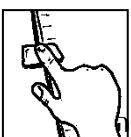
(נתנ יקסנרש / אל אריא ער)

הפתרון:

"מבחינה מסוימת היה קל יותר בכלא בצינוק הייתי אדם חופשי. בתוך תוכי ידעתי שאני עושה כל אשר לאל ידי. כאן (בישראל) הדברים מסובכים הרבה יותר, יש אלפי הזדמנויות לפעול, אבל מי יכול לדעת מה מספיק?... כאדם חופשי, אני אבוד בין אלפי ברירות. בלכתי ברחוב ניבטים אלי עשרות סוגי גבינות, פירות ומיצים מחלונות הראווה. יש כאן מיני ירקות שמיני לא ראיתי ושאת שמם לא שמעתי, ואינסוף החלטות שצריך להכריע ביניהן: מה לשתות בבוקר, תה או קפה? איזה עיתון לקרוא? מה לעשות בערב? להיכן ללכת לשבת? אצל אילו ידידים לבקר? בצינוק היו החיים פשוטים יותר.

כל יום הביא רק בחירה אחת, בין טוב לרע, בין לבן לשחור, בין לומר "כן" או "לא" לקגב. יתר על כן, ניתן לי בצינוק כל הזמן שבעולם לשקול את בחירתי... ועתה, אובד בין אלפי ברירות ימוימויות, תפסתי ששוב אין עיתותי בידי להרהר בשאלות הגדולות..."

(נתנ שרנסקי / לא אירא רע)

[:]

_____ : _____
_____ : _____
_____ ? _____

_____ : _____
_____ ? _____

_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

?

?

אחי, איפה אתה?

[חננאל רוזנברג]

בסרט מדע-בדיוני מפורסם, מצליחים המדענים לפתח מכונה שמאפשרת לאדם להיות בכמה מקומות בו-זמנית. לרוע מזלנו, בעולם הנפש 'טריקי' זה נהפך לקללה, אך אנו מתעקשים להשתמש ביכולת זו, ומאבדים את הכלל החשוב ביותר: להיות כאן, עד הסוף.

קרה לכם פעם שדיברתם עם מישהו בטלפון, וממש שמעתם שהוא עושה משהו אחר חוץ מלהקשיב לכם? אם תעירו לו על כך, תקבלו תשובה כמו 'לא, סך הכל אני מסדר את השולחן או משהו דומה. האמת, כשמדובר במשהו קטן, זה לא נורא. אבל כשזה נהפך לתכונה נפשית - אנחנו בבעיה.

אחד היתרונות שלנו כבני אדם על פני החיה או המחשב, זה היכולת 'להכנס' לתוך משהו. לקרוא ספר טוב וממש להרגיש מה עובר על הגיבור, להזדהות עם דמעות של חבר או להתמלא מהשמחה שלו גם כשהוא מהצד השני של הקו, ואפילו להצליח לחוות תחושה של קרבה אמיתית לקב"ה בתפילה מוצלחת במיוחד. אבל לכל זה יש תנאי: להיות שם במאת האחוזים.

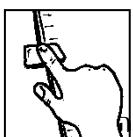
במסגרת 'קרבות הנפש' האינסופיים, עורך לנו הרב קוק היכרות עם אויב מסוכן מאין כמוהו: הפיזור. אויב זה בא לידי ביטוי ביצר מוזר, המושך אותנו להיות בו-זמנית בכמה מקומות שונים. ומכיוון שבאופן פיזי הדבר לא אפשרי, הוא מנסה בתחום הנפשי. כיום, אויב זה לובש צורה חדשה, בעקבות מה שנקרא 'תרבות הזיפופ', כלומר אותה תנוחה של ישיבה מול המסך, הרדיו או האינטרנט, ומעבר מהיר בין הערוצים תוך כדי 'טעימה' מהמבחר, בלי לפספס שום אופציה. כך אנו מקבלים את התחושה שלא פספסנו כלום, והרווחנו שני ספרים/סרטים/שיחות בבת אחת. אבל מה לעשות שכבני אדם לא מספיק לנו לטעום. כדי להצליח 'לסחוט' ממשו את המכסימום, אנחנו חייבים 'להכנס לתוכו', ולהיות שם עד הסוף. ככל שאנו מקדישים יותר תשומת לב ויחס לדבר בו אנו נמצאים, כך הקישור עם אותו דבר יהיה הדוק יותר.

מעניין, שכך פועלות טכניקות מדיטציה מסוימות. הדרך להכנס למצב 'מדטטיבי' הוא ריכוז מלא בתנועה, נשימה או מנטרה (מילה, צליל), והמיקוד של כל המחשבה בנקודה אחת - יכולה להכניס אותנו למצב של מודעות פנימית מיוחדת. אולם בעוד המדיטציה (למי שמתעסק בנושא...) יכולה לתפוס מקום קטן מסדר היום, יש צורך ללמוד כיצד 'להתרכז' ולשקוע בכל מעשה שאנו עושים במהלך היום.

עקרון זה נכון בכל התחומים. נכון שיותר מרגש לדבר בציאט עם שלושה אנשים בו זמנית, מאשר לחכות כל פעם לתשובה האיטית של מצ'וטט יחיד. כיף יותר גם לקרוא ספר תוך כדי זריקת מבטים לטלוויזיה כשברקע הרדיו פתוח ובין עמוד לעמוד לקחת ביס מארוחת הצהריים, אבל אז פספסנו הכל: את השניצל הטעים שאמא הכינה, את היכניסה לתוך הספר, ואפילו את השיחה המעניינת שהתנהלה מסביב לשולחן.

ממה נובע ה'פיזור' הזה? כנראה, שיש כאן שורש כפול לבעיה אחת. מצד אחד, הרצון שלנו 'לתפוס את הכל' ולא לוותר על כל הזדמנות או חוויה שאנו פוגשים. כשאנו מבקרים אצל חבר, לא נרשה לעצמינו לפספס את הדברים המעניינים שיש לו בחדר, וכך נמנע מלהיות 'מאה אחוז' איתו. לעיתים קורה שבמפגשים המוניים, בכדי 'להספיק לדבר עם כולם', נמצא את עצמנו בסוף עם כמה

מילות נימוס ואף לא עם חווית מפגש אישית אחת לרפואה. וגם אם נתפוס מישהו לשיחה, כל כמה שניות נזכר במשהו נוסף שדחוף לנו לעשות עוד הערב, וגם ברגעים אלה לא נהיה מרוכזים.

הצד השני הוא חמור יותר: חוסר סבלנות, וחוסר יכולת לעקביות. כאשר הצבנו לפנינו אתגר עליו למלא אותו ולמצות אותו כמה שאפשר. על תפקיד חברתי צריך 'להסתער' ולא לפזול לתפקידים אחרים שניתן לקבל גם כן. אפילו בקריאת ספר טוב שיעושה לנו משהו צריך לתת זמן יחס נפשי כדי 'להכנס' אליו עם כל התחושות והרגשות. אני מכיר רב חשוב, שבכל תקופה שהוא לומד שיטה מסוימת באמונה, מהרמב"ם ועד שיטות בחסידות, הוא 'הולך איתה עד הסוף': חושב לפיה, מסתכל על דברים באותם משקפיים ואפילו מנסה להתפלל מתוך אותה גישה.

וכמו בכל דבר, גם בהפסד יש מדריגות. מילא אם נפספס חוויה של נסיעה מיוחדת או טיול בגלל פלאפון שכל רגע צלצל - דינו. אבל כאשר הדבר מגיע לדברים המהותיים יותר בחיינו, צריך להזהר יותר. מכיוון שגם בעבודת ה' אנחנו יכולים ליפול באותו יצר של ילתפוס את הכלי ובעצם לא להרויח כלום. המשנה בפרקי אבות מביאה את דבריו המפורסמים של רבי שמעון: 'המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו, ואומר: מה נאה אילן זה! ומה נאה ניר זה! מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו'. ואולי זוהי בדיוק כוונת הדברים, שכן לא ניתן לבנות אף מדריגה נפשית כאשר אנו פוסקים מהדבר בו אנו נמצאים כעת. כאשר אדם שקוע במשנתו, יהיה היכן שיהיה, הרי כל עולמו מקופל באותה משנה, ואם יפסיק - יפסיד את המשנה יחד עם יופי האילן. אל לו לאדם לפסוק ממשנתו כאשר לומד, ולא לפסוק מהמבט על האילנות, כאשר הוא מטייל.

כיום, אויב זה לובש צורה חדשה, בעקבות מה שנקרא 'תרבות הזיפופ', כלומר אותה תנוחה של ישיבה מול המסך, הרדיו או האינטרנט, ומעבר מהיר בין הערוצים תוך כדי 'טעימה' מהמבחר

וכפי שהדגישו לנו גדולי החסידות, אין בהדרכותיהם רק עצות פסיכולוגיות, אלא דבר מהותי הרבה יותר: אפשרות ההתקרבות לקב"ה נמצאת דווקא בדבר המונח לפניך, במפגש שלפניו אתה

עומד או במצווה שאתה עסוק בעשייתה. ובמילים אלה ממש הסביר הרב קוק את הציווי 'בכל דרכיך דעהו': 'צריך לבקש את הקב"ה בתוך הדרכים שהוא נוהג בהם. כשהוא עוסק בתפילה, אז יבקש את הקב"ה בהבנת עניינה התפילה, ובכוונה רצויה, ולא יבקש את הידיעה בשעה היא בעניינים אחרים, כי כיוון שהוא עוסק בעבודה זו, הקב"ה כביכול שורה מצדו בזו העבודה דווקא, ובה ימצאנה, ולא במקום אחר. וכשהוא עוסק בגמילות חסדים להיטיב לחברו, אז יבקש את הקב"ה בהעמקת עצה איך להטיב לו טובה גדולה הגונה וקיימת... וכן בכל הדברים שהוא עושה, כשישתדל בכל שכלו וכוחותיו לעשות את מה שהוא עושה בתכלית השלמות, ונמצא שהוא יודע את השם יתברך בכל הדרכים'.

יותר מכל, מעניינת העובדה שהדברים המופלאים הללו, נאמרו דווקא מפיו של הרב קוק, שהתעניין ו'הכניס ראשו' לכל תחום בתורה, במדע, באומנות ובעולם הנפש. ואולי זה ההדרכה הכפולה של 'בכל דרכיך דעהו': לא להניח תחום בעולם אותו אנו נוטשים, שכן מהכל עולה כבוד ה', ומצד שני בדבר בו אנו נמצאים עכשיו - להיות עד הסוף, עם כל הלב.

האם מותר לראות טלנובלות

[תשובה מאת: הרב שמואל אליהו]

תוכן השאלה

אני תלמידת כתיב ו' ביה"ס ממ"ד "שילה" פרדס-חנה. ורב בית הספר משה כוכב (כהן) הציע לי לרשום שאלה זו. אני לא חרדית אך אני דתיה ואני רוצה לדעת האם מותר לצפות בטלנובלות, ומדוע? ומדוע כל החרדים והרבנים לא צופים בטלוויזיה?

א

תוכן התשובה

לום ליפז,

ש

אינני יודע בדיוק מה הן ה"טלנובלות" כי סדר יומי מאוד עמוס בדברים חשובים ומעניינים. אני משתדל לעזור לאחרים במעשה או בעצה טובה. אני משתדל לענות לשאלות של אנשים במשרד בטלפון וגם באינטרנט ואני מקוה שזה עוזר. אין לי זמן לבזבז בחיטוט בחייהם הפרטיים של אנשים אחרים. (אגב.

את סדר היום המענין שלי יצרתי במו ידי. כמו שכל אחד יכול ליצור לעצמו).

שאלתי בין חברי מהן הטלנובלות הללו וכמעט כולם פתחו עלי זוג עינים תמהות ושאלו: מה לך ול"רמה הירודה" הזו? בקשתי שלא יעליבו אותי ואת הטלנובלות הללו ויסבירו לי מה זה? ולמה זה "רמה ירודה"? ביקשתי שלא יזלזלו. כי בזלזול אי אפשר להבין. רק שיסבירו לי כמו שמסבירים ל"עולה חדש". הייתי צריך לחפש הרבה עד שמצאתי מי שמכיר מה זה. והוא הסביר לי שזה סרט או סידרת סרטים שבו מציגים חיים של משפחה או כמה משפחות ובהם סערות ובגידות ואהבות וירידות ועליות וכד'.

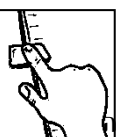
עוד הוא אמר לי שידוע בין המפיקים והבמאים למינהם כי יוצרי הסרטים "צוחקים" בעצמם על הצופים שלהם וגורפים הרבה כספים מ"טיפשות" של אחרים. הם צוחקים על הצופים שמכורים לתוכניות דמיוניות אלו. על ההתייחסות הרצינית לדמיונות כל כך "לא אמיתיות". הבנתי מאותו חבר שהתסריטאים הבמאים המפיקים והשחקנים יוצרים דמות שיקרית, הצופה התמים מתאהב ב"דמות השיקרית" הזו. הוא או היא הוא כואבים יחד איתה ואוהבים יחד איתה והכל הכל,,, שקר.

שאלתי אותם מה רע בזה? אמרו לי!! וזה העיקר,,,,, לא רק הדמות היא שקר אלה מה שקורה איתה זה, שקר. אחרי כמה שאלות הבהרה הבנתי. ואחרי שהבנתי, אני חושב שזה ממש ממש מסוכן.

כדי להסביר לך בלשוני. רק לשם הבנת הענין אני אקח דוגמה שאני מקווה שאיננה קיימת ב"טלנובלות" הללו.

נניח שמראים לך מישהו שלוקח סמים ומאוד מאוד נהנה. אחר כך את רואה שלא קורה לו שום דבר רע, הוא לא מתמכר, הוא לא מאבד שיקול דעת. הוא לא מוכר את רכושו לממן את הסמים. את רואה רק את ההנאה שבדבר. כך מראים לך פעם אחר פעם אחר פעם. את בחורה חכמה ויודעת כי לקיחת סם היא מזיקה ויכולה להרוס את האדם ואת המשפחה שלו ולהוריד אותו לתהום החברה. הצפיה בסרט לכאורה לא תשנה את דעתך. אבל הנפש של כלנו היא מאוד מאוד מורכבת ועמוקה, יש בה רובד גלוי ורובדים נסתרים עמוקים מאוד מאוד. רבדים שנחקרים כל הזמן בהרבה מכוני מחקר בארץ ובעולם. על זה בנויה כל הפסיכולוגיה וכל ענפיה המרובים.

מחקרים שנערכו בכמה וכמה מדינות בארצות הברית על תלמידים וסטודנטים. מחקרים שחזרו עליהם אחר כך גם בארץ הוכיחו כי הצפיה הזאת משנה את אורח מחשבותיו של האדם באופן בלתי מודע. הוא רואה פעם אחר

נכון! הוא לא יקח מיד סמים ח"ו, אבל ברגע של משבר כל התוכן שנספג בו במאות שעות של צפיה פועל והוא נשבר. זה קורה רק ברגע של משבר. אבל אחר כך הוא נופל ונופל ומתדרדר ויורד למטה למטה. מי אמר שיבוא רגע של משבר? איננו יודעים! אבל לרוב רובם של בני אדם יש רגעים קשים בחיים. אם האדם הוא חזק - הוא עובר אותם בשלום. אם הוא חלש הוא עלול להשבר ואחר כך אם יצליח לתקן הוא יצטרך ללכת "עם קבים" כל החיים. (הכל כמובן במשל).

הדוגמה עם הסמים היתה כמובן דוגמה בלבד. הסכנה היא לא בדוגמה אלא במציאות. בטלנובלות הללו מראים לך משפחה שהבעל (למשל) בוגד באשתו. אולי לא בוגד ממש, הוא רק רוקד עם אחרת. מנשק. מחבק. מתאהב. מחזר, חושב עליה, והיא תופסת מקום בליבו. הוא חוזר הביתה אשתו מגלה או לא מגלה. ובסופו של הסיפור לא קרה שום נזק ליחסיו עם אשתו.

הסיפור הזה יותר גרוע מהסיפור שסיפרתי קודם עם סמים. למה? כי מי שרואה את הקטע הזה חושב שבאמת אם הוא יבגוד באשתו, יבגוד רק קצת. לא יקרה כלום. היא לא תרגיש. הוא ימחק את עקבות האודם מעל פניו... והכל יבוא על מקומו בשלום. אבל הכל חיצוני!

מי שרואה את הקטע הזה חושב שבאמת אם יבגוד באשתו, יבגוד רק קצת. לא יקרה כלום. היא לא תרגיש. הוא ימחק את עקבות האודם מעל פניו... והכל יבוא על מקומו בשלום. אבל הכל חיצוני!

בחוץ הוא אולי אולי יצליח להסתיר. (פעם אחת) אבל הלב שלו כבר פגום. הלב מורעל. הוא יהיה עכשיו הרבה יותר קר לאשתו. זה נכון שהוא יביא לה פרחים בגלל נקיפות המצפון שלו אבל הכל חיצוני. ליבו כבר חצוי. אחר כך הוא יזרוק את האהבה הזאת ויצא "אהבה חדשה" ומליבו ישאר רק שליש לאשתו ולילדים. (אין בעיה בכסף. יש לו בלי גבול גם לאשתו לילדיו וגם לאהובות המתחדשות). אחרי שנה או שנתים של נישואים יש לאשתו וילדיו המסכנים אולי רסיס קטן של אהבה חמה. אולי הוא יתן לילדיו מחשב פנטיום חדש ולאשתו מפתח של מכונית יוקרה. אבל החיים שלהם יהיה עקרים, ריקים, קרים, עם הרבה דמעות על הכרים בלילה.

אע"פ שאני לא מכיר את הטלנובלות הללו אני מכיר לצערי את החיים. (זה תפקיד של רב) ראיתי אנשים שהיה להם כל טוב חומרי של העולם בית, מכונית, עבודה, כבוד, מעמד, ילדים טובים. האנשים הללו רצו להתאבד!! הם רצו לאבד את החיים שלהם בצער גדול כל כך בשעה שהם גילו כי בת הזוג שלהם בוגדת בהם (כמו שהיא ראתה בטלנובלות).

יש צדק בעולם. הנפגעים הראשונים של הענין הזה הם השחקנים עצמם. רוב השחקנים לא הצליחו להקים משפחה אוהבת אפילו לא לשלוש שנים רצופות

היא חשבה שזה רק "סטוץ" ולא יקרה כלום. ופתאום כל המשפחה נהרסה. חיי הילדים יהיו כעת רעים. אפילו יקנו להם בגדים חדשים כל יום. יש מחקרים שמראים כי "הילדים של הילדים" האלה יסבלו. מחקרים רבים מראים כי חיי המשפחה של בני ובנות של הורים גרושים - הם חיים קשים.

מי גרם לכל זה? המחשבות המוטעות שחדרו לאט לאט על ידי הטלנובלות הללו שמראות חיים שנראים אמיתיים אבל אין כמותן לשקר בעולם.

אגב. יש צדק בעולם. הנפגעים הראשונים של הענין הזה הם השחקנים עצמם. רוב השחקנים לא הצליחו להקים משפחה אוהבת אפילו לא לשלוש שנים רצופות. אף אחד מהשחקנים הללו לא הצליח לגדל ילד אחד מהגן עד החתונה!!! יש להם "אהבה אמיתית" ונצחית שמחזיקה

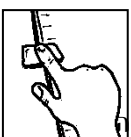

במקרה הטוב רק כמה חודשים.

אין שם "אהבת אמת"!!! רוב השחקנים מסיימים את חייהם בעצבות, בסמים, בהתאבדות או בהתדרדרות ובירידות אחרות עצובות, עצובות מאוד. חבל. כואב לי הלב עליהם. (אני לא מנהל את החשבונות של העולם אבל כנראה שיש צדק בעולם). יותר כואב לי על כל מי שנפל בשקר הזה.

למה את צריכה אותו? למה את צריכה למלא את חיך האמיתים בדמיונות שוא? למה שאת תתעניי בחיים של אחרים והחיים שלך יהיו ריקים?

מלאי את החיים שלך בתוכן אמיתי וטוב. תוכן של עשיה. תוכן של שמחה. תוכן ועוצמה וחיים טובים, אור וברכה. אמן.

הפנאי נחלת הכל

[הרב שלמה אבינר]

מאז 'המהפכה התעשייתית' יש לאדם זמן פנוי. ביוון העתיקה הושג הפנאי על ידי עבודת עבדים ששיחררה את העשירים מעבודה. במשך דורות רבים היה פנאי רק לאריסטוקרטיה (=המעמד העליון). מאז המהפכה התעשייתית הוא נהפך לנחלת רבים, וגם למרכיב בתנאי העבודה.

שלוש מדרגות בפנאי

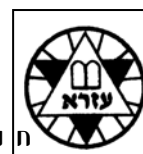
1. שירות לעבודה. ענינו להחזיר לאדם כוחות, כדי שיחזור רענן לעבודה.
 2. ניגוד לעבודה. הפנאי בא למלא ציפיות ותחושות נעימות. לכן יש בו מינימום של פעולות לא רצויות. הוא פעילות מרצון בזמן הפנוי מחוץ לעבודה ולחובות האזרחיות, במטרה לספק הנאה. ביהדות אין איסור להנות, אך גם אין אידיאל להנות. הנאה היא צורך, והנאה כשרה מותרת. על כל פנים, הפנאי במובן הזה הוא ניתוק מן העבודה, בחירה חופשית של פעילות.
 3. השלמה לעבודה. התעשייה הטכנולוגית והממוכנת מותירה לעובד תפקידים חלקיים ומונטוניים שגורמים לדמורליזציה. תרבות הפנאי חיונית כדי להחזיר לאדם את שיווי המשקל על ידי הגשמת חלקים מעצמו שלא ניתן להגשים בעבודה.
- יש אומרים שבעתיד, תמלא תרבות הפנאי את מקום העבודה בהגשמתו העצמית של האדם והתפתחותו האישית. בחברה הקדומה היו כל אלה פזורים בעבודה ובשאר עיסקי האדם, אך העבודה הממוכנת גזלה מן האדם את שמחת היצירה של אומן המשלים את עבודתו.
- הקריאה הנוצרית של התנ"ך מדגישה שהמלאכה היא קללה. לא כן הוא. המלאכה היא ברכה אלא שנהפכה לקללה בגלל הדה-הומניזציה שלה הגורמת ניכור ותסכול. לכן הפנאי נהפך לתכלית לעצמו, ולבעל תרומה חשובה לאושרו של הפרט. כבר הגדירו חז"ל 'עבודת פרך' כעיסוק המנוגד לאופיו של האדם. לתחביב יש מקום מרכזי בחיי האדם בכך שהוא מחזיר לו את איזונו הנפשי. בעל מקצוע אינטלקטואלי יעסוק בספורט, ופועל גופני יעסוק בפעילות אינטלקטואלית או אסתטית. הספורט אמור להיות יותר מסתם הרפיה או בידור. זה הכלל: חדוות חיים ועליצות הן צורך אנושי בסיסי, ועל פי רוב הן נעדרות בזמן העבודה. טיב תרבות הפנאי ישתנה לפי הגיל והחברה. למשל, ילד משחק, זקן נח, צעיר שוחר פעילות: אמנות, מוסיקה, ספורט, בריחה ממקומו הרגיל על ידי טיול, וכדו'.

התפשטות חולנית

הצרה היא שתרבות הפנאי נהפכה למוצר צריכה, ושהפרסומת מגדילה אותה באופן מלאכותי עד שהיא עלולה להיהפך לגורם שלילי. איכות חינוכו של האדם תקבע האם ישתמש בפנאי שלו בתבונה. יש אומרים שבעתיד טיב תרבות הפנאי הוא שיקבע את ערכה של החברה. 'אמור לי כיצד אתה נופש ואומר לך מי אתה'. אידיאל הרומאים היה: לחם ושעשועים. עתה הטלויזיה תופסת מקום מרכזי.

אסון גדול

הטלויזיה היא אסון גדול לאנושות. היא מרגילה את האדם להיות פסיבי. אחרים חיים בעבורו והוא צופה בהם. אסון כפול ומכופל הגיע לעולם על ידי הטלויזיה בכבלים. הצפייה מתחילה בגיל שנה וחצי. הילד מגיע לבית ספר עם

אלפי שעות צפיה. אם הוא צופה שלוש שעות ביום הוא מגיע עם חמשת אלפים שעות של טמטום. ההמיספירה השמאלית של המוח הממונה על חשיבה וניתוח נחסמת בהתפתחותה, לעומת ההמיספירה הימנית הממונה על תפיסה חזותית. בגיל בית הספר המצב מחמיר. בממוצע נער ישראלי בגיל שש עשרה צופה כל יום בטלוויזיה שש וחצי שעות בממוצע, לומד שלוש וחצי שעות, מדבר עם הוריו על דא ועל הא עשר דקות, וקורא ספר דקה.

שלוש 'מראות נגעים' יש בטלוויזיה:

1. נושאי ההתענינות.
2. סוג ההכרעה שאינו מצריך אינטלגנציה ומחשבה.
3. תוכן ההכרעה.

מכנה משותף נמוך

רוב גיבורי הסרטים הם טיפוסים בלתי מוסריים. הרשע משובח, לכל הפחות משתלם, ובוודאי שהוא מעניין

ודאי שטלוויזיה ככלי רב עוצמה, היתה יכולה להביא ברכה לעולם, שהידע לא יהיה נחלת יחידים היה אפשר להפיץ בתוך עם ישראל יהדות, ציונות ותרבות אוניברסלית. לצערנו הרמה יורדת ויורדת למכנה המשותף הנמוך ביותר בגלל התחרות על אחוזה הצפיה. אפשר לראות צופים בטלוויזיה: ילד בן שש, צעיר בן עשרים ושש, מבוגר בן ארבעים ושש וזקן בן ששים ושש. כמובן אין כאן תופעה של אחדות אלא של ריקנות. הטלוויזיה בעולם נגועה בוולגריות, רדידות, לשון גסה וריקנות. אין בה תרבות גבוהה. גם בארצנו אנו פוגשים מראות לא צנועים לרוב, לשון גסה, אלימות ובדיחות גסות. ילדים נחשפים יום יום לתכנים מנוגדים למוסר הבסיסי. הדגשת הצרכנות והחומרנות גרמת לירידת המתח האידיאולוגי. יש השפעה של אלימות קצרת טווח וארוכת טווח. גוף האישה נהפך למצרך צרכני נהנתני, מה שמהווה פגיעה חמורה בכבוד האדם. נשים רבות נפגעות מכך מאוד.

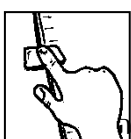
פסיקה נגד בידור לא מוסרי

הרמב"ם מרחיב בעקבות חז"ל את הפסוק: "אל תפנו אל האילים", לקריאת כל ספר עם דעות מנוגדות לתורה, מחשש השפעה מודעת או לא מודעת (הלכות עבודה זרה ב,ב). וכן הוא שולל שמיעת שירים הן בעברית, הן בשפה זרה, שתוכנם שלילי או זול (פירוש על אבות א,טז). השולחן ערוך פוסק שאסור לקרוא דברי חשק וספרות המגרה יצרים, ורואה בהפצת ספרים כאלה עוון חמור של מחטיא הרבים (שו"ע או"ח שז,טז). רבנים בני דורנו אמרו בחומרה רבה שמפיקי סרטים של ימינו פסולים לעדות משום רשעה בהיותם מגרים יצרים שפלים בעבור בצע כסף.

רוב גיבורי הסרטים הם טיפוסים בלתי מוסריים. הרשע משובח, לכל הפחות משתלם, ובוודאי שהוא מעניין. גזל מתוחכם זוכה להערכה. יש מתאם סטטיסטי בין אלימות בטלוויזיה לבין תוקפנות הנוער. מאז התפשטות הקולנוע, חלה עלייה של פשעים חמורים, כלומר: רצח, אונס ושווד מזוין, אצל נוער פחות מגיל חמש עשרה ב 11,000%! יש קשר ישיר בין טלוויזיה לבין אלימות. לסרטים שמגרים יצרא דרצח ויצרא דערויות יש השפעה עמוקה, ועל כל פנים רושם עמוק גם אם הוא מתגלה רק לאחר שנים. נעשו ניסויים, באמצעות פוליגרף (מכונת אמת) למדידת תגובות הצופים בסצנות אכזריות כגון: אונס, והתברר שהצופים מתרגלים למראות כאלה ומאבדים את רגישותם. הרומאים השתעשעו מגלדיאטורים שרצחו אחד את השני בפני הקהל. בסרט אחד בימינו אפשר לראות גם שפיכות דמים, גם עבודה זרה וגם גילוי ערויות.

גם סרטי ילדים ואפילו סרטי הנפשה הם אלימים, כגון: דמות מצוירת סימפטית שמתעללת בדמות אחרת. המרקע הקטן רווי אלימות התנהגותית ואלימות מילולית.

בקיצור, מכשיר זה מהווה ערעור יום יומי של הקוד המוסרי. גם דיווחים תכופים על מעשי פשע גורמים לפשע, כי הם

מרגילים את הציבור לכך שיש תופעות כאלה, ובייחוד פשעי צווארון לבן, כאשר הדבר מדווח ללא כל זעזוע.

התמכרות

סוציולוגית אחת כינתה את הטלויזיה: "הסם עם התקע". כמובן, לא מדובר בהתמכרות במובן הפיזיולוגי כמו לסמים, מכל מקום סילוק טלויזיה דומה לגמילה, והרגשה נוראה של חוסר. הרמב"ם כבר דימה את המידות הרעות למחלות נפש (שמונה פרקים, פרק ב'). 50% מהאנשים מודים שהם מסתכלים בסרטים למטה ממדרגתם. 96% מודים שאחרי שהסתכלו בסרט המתאים למדרגתם, אין הם מסוגלים לסגור אלא ממשיכים לצפות בהבלים. תיבת קסמים זו פועלת בדרך מהפנטת ומכשפת. כמו בכל דבר הנפגעים העיקריים הם הילדים: אין שיעורי בית, הלימודים נפגעים, אין עזרה בבית, אין פעילות גופנית, אין הידברות במשפחה, אין קריאת ספרים, השינה מתקצרת. מה שגורם עייפות, חרדה ומתח.

פסיביות

50% מהאנשים מודים שהם מסתכלים בסרטים למטה ממדרגתם. 96% מודים שאחרי שהסתכלו בסרט המתאים למדרגתם, אין הם מסוגלים לסגור אלא ממשיכים לצפות בהבלים

הצופה דומה לפסל אבן. הצפייה יוצרת עצלות רוחנית. כאמור לעיל, התגלה אצל ילדים קטנים השפעה לרעה על החצי השמאלי של המוח המופקד על התפתחות השפה והדיבור. יש ירידה שכלית וירידה בכישרון ההתבטאות. רש"י מגדיר את החיות המיוחדת של האדם כ"דעת ודיבור" (בראשית ב, ז), וכאן הוא ממיר אותם בחוויה ויזואלית.

אם הטלויזיה היתה פועלת במידה מצומצמת, היה לה מקום בעבור חדשות, ראיונות וכדומה. אבל המסות האדירות שמונחתות, גורמות לפסיביות, טמטום החשיבה ודילדול הידע.

טלויזיה חינוכית

אכן הטלויזיה נכנסה לארצנו בדלת האחורית של 'הטלויזיה החינוכית'. ודאי שהיא יכולה להביא העשרה אינטלקטואלית ואומנותית, הכרת חידושי המדע והטכניקה, הצגת אוצרות אומנות, טבע וגיאוגרפיה. היא יכולה להראות לנו מצולות הים מתוך צוללת, גופים שמימיים מתוך חללית. טלויזיה לימודית יכולה להרחיב ידיעות, אבל לא במקום מורים מובחרים, אלא בשילוב מאוזן ובמינון מוגבל, כאשר לעולם הלימוד המשולב נשלט ומכוון על ידי המורה.

המורה והספר

לעולם, הטלויזיה ואף המחשבה לא יוכלו למלא מקומו של הלימוד המסורתי שמחולק באופן סכמתי ביותר לתורה שבכתב ולתורה שבעל פה. תורה שבכתב קרי לימוד מן הספר, תורה שבעל פה קרי מפגש בלתי אמצעי בין הרב לבין התלמיד, בין האב לבנו. המרקע לא יוכל להיות תחליף לקריאה ולעבודה הניתוחית המתלווה אליה, וכן לא למורה שהוא מקור של סמכות, הערכה והזדהות. מגישים ושחקנים שאינם מזוהים עם המסר שהם מעבירים, הופכים את כל החיים לתיאטרון גדול. הנוצרים נהגו להציג בחצרות הכנסיות כל מיני יצירות כדי להלהיב את העם ולקרבו אל הדת. חכמי ישראל מעולם לא תמכו בשיטה זו.

חדשות והגיבור האלקטרוני

לכל חברה גיבור משלה. דגם לחיקוי ולהזדהות. גיבור מעשי, המתפרסם בקרבות ובפעילויות מופלאות ומעוררות התפעלות. יש גיבור אינטלקטואלירחני, תלמיד חכם, מדען, הזוכה להערצה בגלל דעותיו ורעיונותיו, ויש בימינו

גיבור אלקטרוני, שמופיע במרקע דקות ספורות, ובהכרח דמותו קלילה ושטוחה. כל הידע מוצג באופן מהיר, בתחלופה מהירה בלי אפשרות של העמקה. אמר סוציולוג אחד: "בעתיד יהיה כל אחד מפורסם חמש עשרה דקות". זה הזמן המקסימלי שאפשר להופיע בטלוויזיה. הכל מוכרח להתחדש מהר. הכל מופץ, בלי קשר לחשיבותו. הגיבור אינו מעורר יראת כבוד. אין זמן לשים לב לרעיונות. הרושם נקבע לפי מראהו החיצוני של הפוליטיקאי, ולא על פי רעיונותיו או מעשיו. אם הופעתו מרשימה, הוא ניצח. מעצבי תדמית קובעים לו איך להתלבש, איך לדבר ואיך לחייך. הוא נהפך לשחקן ולבדרן. יש לכבוש את המסך ולמשול בצופים בעזרת תעלולים. "ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בהם" (ישעיה ג, ד). כל הנושאים היותר חמורים: דת, חינוך, פוליטיקה, הורדו לרמת בידור. הכל חייב לקבל גושפנקא טלוויזיונית. "למה הרבנים אינם מדברים על נושא פלוני? הם כן מדברים, אך לא בטלוויזיה אם כן, אין זה נחשב דיבור". אנו מופגזים במידע מדולל בלי יכולת לפקח, אין לנו זמן להבחין בין אמת לשקר, בין עיקר לטפל, סופגים את הכל בלי הגנה ובלי סלקציה. שלא כמו מי שקורא ספר – הוא מסנן, הוא קולט כמויות קטנות, בסיסיות ומבוקרות, ומסוגל לעבד את החומר.

פולחן המיידיות

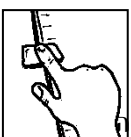
אמונה היא טווח ארוך. "אהיה אשר אהיה". ההווה יונק מן העתיד. אמונה היא ערכים, שיפוט בין טוב לרע, קבלת הטוב ודחיית הרע, כבישת היצר ואיפוק. יש מקום לכל דבר, ריבוננו של עולם לא ברא שום דבר לשווא. אין לך דבר שאין לו מקום. אך הוא צריך להיות במקומו. אתה רוצה חלב? חכה שש שעות. אתה רוצה בת זוג? התחנן. אתה רוצה לדבר? שמור לשונך מרע. אין כאן דיכוי, השפלה והחנקת החיים אלא עוז, קוממיות, פנימיות, עמקות, אורה. הטלוויזיה חייבת להציג את השטחי, את מה שמוכן מיד בלי מאמץ. היא חייבת לרתק את הצופים, להראות את המוזר, את החריג, את הקיצוני. אלו שלוש הדברות של מחלקת החדשות: מהירות, שטחיות וסיפוק מיד. גם מי שיצפה חמש דקות, יבוא על שכרו. וכן בחלקת הפרסומת: קולניות, צבעוניות, חוסר צניעות וגם קצת וולגריות לא תזיק. על ספורט אין צורך לדבר: היהדות מעודדת חיזוק הגוף, ואף לפעולות ספורטיביות יש מקום. מרן הרב קוק שיבח את ההתעמלות של צעירי ישראל במטרה להיות בנים נאמנים לאומה. אך ספורט אלטיסטי וצפייה מתוך כורסה עם גרעינים לבנים מימין וגרעינים שחורים משמאל – לאו שמה ספורט.

תוכנית אב של בני עקיבא

לעומת זאת הביטו וראו תכנית חלופית:

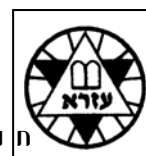
1. לשקף חיי המדינה, מאבקה, יצירתה והישגיה.
2. לטפח אזרחות טובה.
3. לחזק קשר עם מורשת היהדות, ערכיה, ולהעמיק ידיעתה.
4. לחזק חיייהם ונכסי תרבותם של שבטי העם מארצות שונות.
5. להרחיב השכלה ודעת.
6. לשקף חיי היהודי בארצות הגולה.
7. לקדם מטרות החינוך הממלכתי.
8. ועוד ועוד.

ניתן לחשוב שרשימה זו לקוחה מתוכנית אב של בני עקיבא או דבר דומה לזה. לא כן, זהו "חוק רשות השידור" בכבודו ובעצמו. רק נשאר לקיימו... בינתיים נותרת שאלה נוקבת: מהו חוט השדרה של נוער הגדל בתרבות זאת?!

פרופסור אחד בארץ ישראל כתב מחקר שאינו אלא השערה אך הספיק להחריד את תחנות הטלויזיה בעולם: צפייה ממושכת בטלויזיה גורמת לשיטיון בעת זיקנה, כלומר: ניוון מוחי עקב הדחק, הלחץ והחרדות, גם על ידי חדשות תכופות מעציבות ומרגיזות. מה שבטוח הוא שהן גורמות לחץ נפשי. הוא הוסיף שאצל חרדים כמעט לא קיים השיטיון, עקב פעילות שכלית של לימוד תורה ואי צפייה בטלויזיה. אשרינו, מה טוב חלקנו, מה נעים גורלנו.

המאמר לקוח מתוך הספר "טל אורות" של הרב אבינר, עמ' 231. להרחבה ולהעמקה נוספת בנושא הטלויזיה והשפעתה על העולם, כדאי לקרוא את מאמרו של דניאל שליט "הכלי והמסר", בספרו שיחות פנים עמ' 314.

אם אין הבדלה - דעת מנין? [הרב יהושע ויצמן]

חיבור אל הקודש, אל התורה והמצוות ואל החיים, לא יכול לבוא מתוך טשטוש הגבולות וכוחות הנפש של האדם. יש להגדיר את הכוחות השונים, מהי פעולתו של כל אחד מהם, כיצד הוא פועל לטוב וכיצד הוא עלול להזיק, ורק אז יכול האדם להתחבר אל עצמו, ולזרום עם כל כוחותיו. לפרשת שמיני

פעמיים מופיע בפרשתנו ביטוי דומה, שיש לו משמעות עמוקה לדורות. פעם ראשונה, בדברי ה' אל אהרן לאחר מות בניו [1]:

וידבר ה' אל אהרן לאמר. יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורותיכם. ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור. ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה.

ופעם שנייה בסיום הפרשה [2]:

זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ. להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל.

נעין מעט בענין ההבדלה הנדרשת מאיתנו. הרמב"ם מונה את הפסוק השני כמצות עשה [3], וזו לשונו בתיאור המצוה בתחילת הלכות מאכלות אסורות:

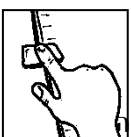
מצות עשה לידע הסימנין שמבדילין בהן בין בהמה וחיה ועוף ודגים וחגבים שמותר לאכלן ובין שאין מותר לאכלן, שנאמר זהבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטהור לטמא וזהבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל.

דנו נושאי כליו של הרמב"ם בעניינה של מצוה זו [4], ואנו נלך בדרכו של ספר החינוך [5], שהבין שיש חובה לבדוק בסימני הבהמה קודם האכילה:

ועובר עליה ולא בדק אלא שראה בה הסימן האחד וסמך עליו ואכל ממנה, אף על פי שמצא אחר כן שהיתר אכל, ביטל עשה זה של בדיקת הסימנין.

ישנו חיוב לבדוק בסימני הבהמות, ולהבדיל בין המותר באכילה ובין האסור באכילה. גם כשאוכל האדם בהמה טהורה, עליו לדעת כי היא מובדלת ויש בהמות שאין לאוכלן. מהי משמעות מצוה זו? מדוע יש צורך בהבדלה, קודם שניתן לאכול? מדברי הרב קוק זצ"ל ניתן לעמוד על עומקו של ענין זה. בפסקה הנקראת "ערך הניגודים" כתב הרב [6]:

כל הניגודים הנמצאים בהדעות, וכל אותה האפסיות שלפעמים נראה מחוג אחד על חברו, והניגודים הללו מתגדלים ביותר כל מה שהדעות תופסות מקום יותר גדול ברוח האדם, למסתכל פנימי מתראים הם בתואר ריחוקים מקומיים של שתילים, שהם משמשים לטובת רענונותם ושביעת יניקתם, כדי שכל אחד ואחד יתפתח במילואו, ותהיה הסגולה המיוחדת של כל אחד מחוטבה בכל פרטיה, מה שהקירוב היה מטשטש ומקלקל הכל. והאחדות המתואמה באה רק מתוך זה הריחוק, שרי בפירודא וסיים בחיבורא.

כדי להגיע לאחדות בין הדעות השונות, יש צורך להפריד ביניהן, להגדיר כל דעה, במה היא מתייחדת ובמה היא שונה מדעות אחרות, ורק כך ניתן אחר כך לחבר ביניהן, בלא לטשטש ולמחוק חלק מן הדעות.

אי אפשר להצמיח גן יפה בצורה מעורבת. יש להצמיח כל שתיל וכל צמח בנפרד, וכשיגדל כל פרח בצורה המיוחדת לו, יהיה הגן השלם מרהיב ביופיו. כדי להגיע לחיבור - יש צורך בפירוד, בהעמדת כל כח על מקומו ובהדגשת עניינו המיוחד. במקום נוסף [7] כותב הרב:

וזאת היא נחלת ד' בכל דרך הקודש, הפרדה על מנת התחברות, להיפך מההכללה הגסה, המדברת גדולות ואומרת לאגד הכל בחבילה אחת, ומאבדת את כל הוד רוחני ואצילי. וסוף כל סוף על ידי החשכת החיים נעקר אור הדעת הצלול, והאהבה הגסה המיוחדת של כל בריה מתגברת ונעשית מזוהמה, עד שהכל מתפרד, והארץ כולה תנוע כשכור מכובד פשעה. סטרא אחרא שרי בחיבורא וסיים בפירודא, וסטרא דקדושה שרי בפירודא וסיים בחיבורא, ושם גופיה איקרי שלום.

ההכללה הגסה מאחדת הכל, בלא להפריד תחילה בין הדברים השונים, ובכך מובילה לפירוד ולנפילה. רק ההפרדה - היא המובילה להתחברות. כשם שאמרו חכמים "אם אין דעת - הבדלה מנין" [8], כך יש לומר: "אם אין הבדלה - דעת מנין". הדעת, שעניינה הוא חיבור [9], יכולה לבוא רק מתוך שידוע האדם להבדיל בין טוב לרע ובין קודש לחול [10].

העולם נברא בצורה מורכבת, בה טוב ורע, קודש וחול, טמא וטהור מעורבים יחדיו. האדם נדרש לברר - להבדיל בין הטוב לרע, בין הקודש לחול ובין הטמא לטהור, ורק כך יוכל להתחבר אל הקודש. אי אפשר לגשת אל הקודש בצורה מעורבת, ללא הפרדת החולין.

החיבור אל הקודש, אל התורה והמצוות ואל החיים, לא יכול לבוא מתוך טשטוש הגבולות וכוחות הנפש של האדם. יש להגדיר את הכוחות השונים, מהי פעולתו של כל אחד מהם, כיצד הוא פועל לטוב וכיצד הוא עלול להזיק, ורק אז יכול האדם להתחבר אל עצמו, ולזרום עם כל כוחותיו. הצורך להופיע את כל כוחות החיים, את השמחה וההתלהבות וכדו' בלא הבדלה קודמת, בלא העמדת כל כח על מקומו וגבולותיו - מובילה לטשטוש ולפירוד, ולא להופעה אחדותית.

כך יש להבין גם את הציויים בפרשתנו. "יין ושכר אל תשת... בבאכם אל אהל מועד". הכניסה והחיבור אל הקודש, באה רק מתוך שידוע האדם להבדיל בין הקודש ובין החול. שתיית היין פוגעת ביכולת ההבדלה של האדם, שכן שיכור - כל העולם כולו דומה עליו כמישור [11], ואין הוא יכול להבדיל בין קודש לחול ובין טוב לרע. על כן נאסרה שתיית היין לפני הכניסה לאוהל מועד.

כך יש גם להבדיל בין הטמא ובין הטהור באכילתו של האדם. כדי שהמזון יתחבר אל האדם ויהיה לחלק מהווייתו, ובכך יתעלה העולם כולו על ידי האדם, נדרשת הבדלה מוקדמת בין הטמא והטהור. האדם בורר את הטהור מן הטמא, ואליו הוא יכול להתחבר ואותו הוא יכול להעלות. גם בגופו של האדם נעשית הפרדה נוספת, של פסולת דקה יותר המעורבת באוכל. יש צורך בביור אחר ביור כדי לקבל את הטוב בלבד מן העולם, והביור הראשון נעשה בהבדלה בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל.

בדרך זו יש לבאר דרשות חז"ל בענין. בגמרא מובא [12]:

אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים זכרים, דכתיב 'להבדיל בין הטמא ובין הטהור', וסמך ליה 'אשה כי תזרע וילדה זכר'.

החיבור הנכון בין האיש לאישה מופיע רק כאשר יודע האדם גם לפרוש. המבדיל בין הטמאה לטהרה ובין איסור להיתר, היודע שיש זמנים ומצבים בהם האשה טמאה ואסורה לו - הרי שהחיבור שבא לאחר מכן יש לו פירות טובים

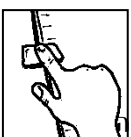
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המבדיל על היין במוצאי שבתות הויין לו בנים זכרים, דכתיב 'להבדיל בין הקדש ובין החול', וכתיב התם 'להבדיל בין הטמא ובין הטהור', וסמיך ליה 'אשה כי תזריע'.

ביארו המפרשים[13], שהוקשו שתי ההבדלות שבפרשה זו לזו, ודברים שנאמרו בענין 'להבדיל בין הטמא ובין הטהור', נכונים גם כלפי הפסוק 'להבדיל בין הקודש ובין החול'.

משמעות הדרשה היא דומה. היודע להבדיל, ומבין שיש זמנים של איסור וזמנים של היתר, ימי קודש וימי חול, רק הוא יודע גם לחבר בצורה נכונה. הבדלה בין שבת לחול בצורה נכונה, מובילה לחיבור נכון ופורה בחייו של האדם.

מקורות:

[1] ויקרא י', ח'-י"א.	[8] ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב.
[2] ויקרא י"א, מ"ו-מ"ז.	[9] ככתוב (בראשית ד', א'): "והאדם ידע את חוה אשתו".
[3] קמ"ט.	[10] סדר טהרות, שענינו הבדלה בין טומאה לטהרה, נקרא "דעת" (שבת ל"א ע"א).
[4] ע"י בהרחבה בתורה שלמה לויקרא י"א אות רצ"ה.	[11] ע"י יומא ע"ה ע"א.
[5] מצוה קנ"ג.	[12] שבועות י"ח ע"ב.
[6] אורות הקודש א' עמ' ט"ו.	[13] ע"י תורה שלמה ויקרא י"א, אות רצ"ז.
[7] אורות הקודש ב' עמ' ת"מ.	

ש ע ר ג י

מחשב ואינטרנט

יתרון: אחת הבעיות הנפוצות בעיקר בבית הספר אך גם בבית, נובעת מהבדלי אופי ויכולת הילדים. הילדים הטובים והחלשים נפגעים בדרך כלל מהניסיון להתאים את תכני הלימוד ורמתו לכולם. דרך המחשב אפשר להגיע לעבודה יחידנית, שבה כל ילד עובד לפי אופיו ורמתו הלימודית, תחומי התעניינותו וקצב התקדמותו.

סכנה: חלק גדול מעיצוב האישיות נעשה בפגישה של קשר חי עם רבנים, מורים וחברים. פגישה זו יוצרת הזדהות אישית ומתוך כך נוצרת המהפכה הפנימית הנדרשת. בעולם המחשב קיימת רק העברת מידע, וממילא עלולים להיווצר אנשים גאונים שאינם בנויים כלל מבחינה מידותית בין-אישית וערכית, דבר הטומן בחובו סכנה גדולה מאוד לאדם ולחברה. (הרב ערן תמיר)

◀ בא בקלות, הולך בקלות

◀ נגישות לידע לא רצוי

◀ עוזף מידע הגורם להצפה

ובלכול

◀ ידע ללא מפגש עם האדם

המלמד

קלי קלות

מטרת הפעולה:

< החניכים יבינו כי על מנת להפנים יש להשקיע ולהתאמץ

מבנה הפעולה:

< אדם קשור למה שהוא השקיע בו

< מה שבא בקלות הולך בקלות

< הקלות שבמיחשוב

מהלך הפעולה:

אדם קשור למה שהשקיע בו

משחק - מה הציור שלך? כל חניך מקבל דף חלק וצבעים, ומצייר מה שהוא רוצה במשך דקה. כעבור דקה, ככל אחד מעביר את הציור למי שיושב מימינו ומצייר על הדף החדש שהוא קיבל במשך 50 שניות ומעביר למי שמימינו, וכך הלאה במשך 40, 30, 20, 10, 5 שניות. שמים את כל הציורים במרכז ומבקשים מכל חניך לקחת בחזרה את הדף שלו. החניכים יקחו את הדף ובו הציור הראשון שהם ציירו, למה? הרי יש על הדף הזה עוד ציורים של חניכים אחרים? הרי באחוזים יש לחניך פחות "השפעה" על הדף הזה מאשר שאר החניכים יחד? החניך צייר על עוד דפים, למה הציורים ששם הם לא "שלו"?

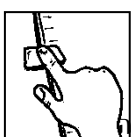
הרעיון הוא שאנחנו מחוברים למה שהשקענו בו הכי הרבה. בדף הראשון השקענו הכי הרבה זמן. את הציור בדף הראשון האדם התחיל ולכן הוא מרגיש שזה "שלו".

בא בקלות הולך בקלות

סיפור - הנסיך והזהוב

מלך גדול ועשיר היה בן יחיד. המלך והמלכה השקיעו בבנם את כל מרצם וזמנם ולא הסכו ממנו דבר. לצערם, ככל שגדל, התגלה הנסיך כמפונק ואף יותר מזה, כחסר הערכה ל...הכל, ובעיקר לכסף. הנסיך הצעיר השקיע ממון רב בבגדים, נעליים, כובעים, סוסים, אירועים, מסיבות ותפנוקים, ללא כל חשבון. אומנם המלך היה עתיר נכסים ולא חשש שמצבו הכלכלי ידרדר בעקבות פזרנותו של הבן, אך בכל זאת דאג לחינוכו. פנה המלך ונסיך ואמר "בני היקר! יודע אתה כי אוהב אני אותך מאוד ובלב שמח נותן לך את כל מבוקשך. אך עליך לחשוב ולשקול את צעדיך. פזרנות רבה כזו עלולה להוליך אותך לאבדון". הנסיך צחק והשיב "אבי המלך. הן יש לנו כסף רב. מדוע לא ליהנות? לשם מה ליגע את מוחי במחשבות ובספקות? עשיר אני, וכעשיר אנהל את חיי!". הצטער המלך מאוד. הוא הבין כי בנו לא מודע למאמץ שהשקיע על מנת לצבור את רכושו הרב. הוא הבין כי בנו שחי חיים קלים ומאושרים ללא כל מאמץ, לא יוכל להעריך את מה שאחרים הרוויחו ביגיע כפיהם. הוא חשש לחינוכו של בנו והחליט...

למחרת בבוקר נתן המלך לבנו תרמיל ובו מעט בגדים וצידה לדרך. "עליך ללמוד מלאכה" הורה לבנו "סיכמתי עם נגר העיירה הסמוכה שהוא ילמד אותך את מלאכת הנגרות ואתה תהיה השוליה שלו. בתמורה לעבודתך הוא יתן לך קורת גג, מזון ותשלום".

המום מהחלטתו של אביו, אך מכיר אותו די כדי לדעת שאין דרך לשנות את דעתו, פנה הנסיך לדרכו החדשה.

שנה שלימה עבד אצל הנגר, למד את רזי מלאכתו, השכים קום ואחר לישון, הזיע, סחב, ניסר, בנה וצירף פרוטה לפרטה. כעבור שנה שלח אותו הנגר חזרה לבית המלוכה. בצעדים קלים אך מהוססים פנה הנסיך לחזור להוריו. שמח על סיום לימודיו וקיווה כי אביו יאות להחזירו לארמון.

בפנים משתאות מלבשו הפשוט ומידי המיובלות קיבלו המשרתים את פני הנסיך והוליכוהו אל אביו. המלך קיבל את בנו בסבר פנים יפות ושאל על מעשיו. "אבי המלך! למדתי לבנות שולחן, כסאות, ארונות ומגירות. ראה, הנה משכורתי ששילם לי הנגר עבור עבודתי" אמר הנסיך והושיט למלך זהוב אחד. נטל המלך את הזהוב, הביט בו היטב, וזרקו על הרצפה. "לא!!!!" נפלטה צעקה מפי הנסיך "מדוע אתה משליך את הזהוב? זו משכורתי שעמלתי רבות עליה..." התכופף הנסיך במהירות, הרים את הזהוב והכניסו לתרמילו.

המלך חייך באושר, אכן, שיעור חשוב למד בנו אצל הנגר...

הקלות שבמיחשוב

שתי קבוצות מכינות לוח מודעות לסניף. אחת מקבלת את הקטעים מודפסים ומוכנים ורק צריכה להדביק אותם ולקשט, השניה מקבלת ספרים וצריכה להעתיק מהם את הקטעים. אחרי שהלוחות מוכנים, שואלים שאלות על תוכן הקטעים. לקבוצה הראשונה לא יהיה מושג על מה מדובר ולשניה אולי כן, למה?

הרעיון הוא שמה שמשיקעים בו משאבים, מופנם. המחשב מאפשר לנו לעשות "גזור" הדבק" וליצור דברים יפים במהירות, אבל אין לנו את העומק של התוכן (ואפילו לא את השכבה הראשונה בלי העומק...). אנחנו לא רוכשים את הידע, אנחנו מעבירים אותו ממקום למקום. ואז הוא לא שלנו...

ישנה נטייה לחשוב שזה טוב ומבורך שיש לנו אפשרות להגיע להרבה מידע בלחיצת מקש, זה אכן חיובי אבל זה לא מספיק. המידע מגיע אלינו יחסית בקלות והשאלה היא מה עושים איתו מפה והלאה. האם עכשיו קוראים ברצינות, משקיעים זמן ומחשבה, לומדים ומפנימים. או שמסתפקים בזה שהחומר שמור על המחשב, מעצבים אותו יפה בשביל העבודה שצריך להגיש ולא באמת מרחיבים את הידע ורוכשים אותו לעצמנו.

המחשב מוביל אותנו להסתפק בצורה יפה ובמוצר מוגמר בלי להשקיע ובלי להתאמץ, כך שבמקום ללמוד אנחנו מעבירים חומר מדף לדף, במקום לטייל אנחנו גולשים ורואים תמונות נוף, במקום להיפגש אנחנו מצ'וטטים...

אנחנו מרגישים טוב כי עשינו הרבה דברים, הספקנו ולא התאמצנו, אבל האמת היא שמה שלא התאמצנו עבורו הוא לא שלנו. אם לא הזענו ולא הרגשנו את האדמה - לא רכשנו אהבת הארץ, אם לא נפגשנו, לא התחברנו לאדם השני, אם לא הפכנו דפים וחיפשנו חומר וקראנו לעומק לא הפנמנו...

העשרה:

המחשב - הרב ערן תמיר

פרקי אבות פרק ו' משנה ו'

גדולה תורה יותר מן הכהונה ומן המלכות, שהמלכות נקנית בשלושים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים: בתלמוד, בשמיעת האוון, בעריכת שפתיים בבינת הלב, בשכלות הלב, באימה, ביראה, בענוה, בשמחה, בשימוש חכמים בדקדוק חברים, ובפולחן התלמידים, בישוב, במקרא, במשנה, במיעוט שחוק, במיעוט דרך ארץ, בארך אפים, בלב טוב, באמונת חכמים, ובקבלת היסורין.

המכיר את מקומו, והשמח בחלקו, והעושה סייג לדבריו, ואינו מחזיק טובה לעצמו, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, אוהב את הצדקות, אוהב את התוכחות, אוהב את המישרים, מתרחק מן הכבוד, ולא מגיס לבו בתלמודו, ואינו שמח בהוראה, נושא בעול עם חברו, מכריעו לכף זכות, מעמידו על האמת, מעמידו על השלום, מתיישב ליבו בתלמודו, שואל ומשיב, שומע ומוסיף, הלומד על מנת ללמד, והלומד על מנת לעשות, המחכים את רבו, והמכוון את שמועתו, והאומר דבר בשם אומרו. הא למדת, שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר: "ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי"

הכל ידוע

מטרת הפעולה:

- < החניכים ישלטו על השיפתם למידע
- < החניכים יסננו את המידע המגיע אליהם

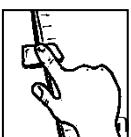
מבנה הפעולה:

משחק "החבילה עוברת". המשימות ממחישות את היתרונות במידע רב ונגיש: הצלת חיים, מידע לימודי, שו"ת תורני ועוד, ואת הסכנות במידע רב ונגיש: הצפה, לא יודעים מה רלוונטי, כלום לא חשוב, יודעים גם מה שלא צריך לדעת, ידע בלי גב ובלי אדם שעומד מאחורי האמירה.

מהלך הפעולה:

החבילה עוברת בכל פעם שהמוזיקה מופסקת, החניך שאליו הגיע החבילה מוריד עטיפה אחת ומבצע את המשימה הכתובה. בסוף החבילה תהיה מסוננת (אפשר להשקיע ולהכין צ'ופר בסגנון לכל החניכים).

מה האינטרנט עושה לנו???	הוראות	משימה	
למידה קלה	מה זה אינטרוספקציה?	שאלה	יתרון
הצלת חיים	איך מטפלים בהיפר גלוקמיה?	שאלה	
שו"ת	האם מותר לא להחזיר כסף למישהו שגם חייב לי ולא מחזיר?	דילמה	
מידע כללי נגיש	צייר מפה המבהירה איך מגיעים מהסניף לנחל הקיבוצים	לצייר מפה	
הצפה (מרוב מידע לא מצליחים להבחין בין מה שחשוב למה שלא)	החניך יוצא והשאר בוחרים שיר אותו החניך צריך לזהות. כל אחד מהחניכים מקבל מילה לפי סדר המילים בשיר וסדר הישיבה של החניכים. החניך שיצא שואל כל אחד מהחניכים לפי הסדר שאלה על מה שהוא רוצה, החניך הנשאל עונה תוך כדי שהוא מכניס את המילה בתשובה. אחרי סבב אחד של שאלות ותשובות החניך יכול לשאול את מי שהוא רוצה כמה שהוא רוצה, עד שיגלה את מילות השיר	שיר נסתר	סכנה
יודעים גם מה שלא צריך לדעת (וזה לא נעלם בקלות...)	עליך למחוק תוך דקה את כל מה שיש על הנייר המצורף	ניקוי כתם	

<p>כלום לא חשוב (מרוב נתונים משקיעים בדברים הלא חשובים, ומה שמשמעותי, נזנח)</p>	<p>יהודה מטפס שישים מדרגות בדקה, רותי מטפסת חמישים מדרגות בדקה. יהודה גר בקומה הרביעית ולמעלית לוקח דקה וחצי להגיע מקומת הקרקע עד למעלה. רותי גרה בקומה הראשונה, ולמעלית לוקח שלושים וחמש שניות לעלות. אם יהודה חזר מקניות עם שתי שקיות מלאות וקצב העליה שלו במדרגות יורד לחמישים וחמש מדרגות בדקה, כמה זמן יקח לרותי לעלות 100 מדרגות?</p>	<p>חידה</p>	
<p>ידע בלי גב (כל אחד יכול להביע את דעתו ולהציג את עצמו כמי שהוא רוצה), אין אחריות על המידע המופץ.</p>	<p>אתה פרופסור לכימיה גרעינית. עליך לנאום במשך שתי דקות על עמדתך בנושא החיסכון במים</p>	<p>נאום</p>	

דין:

מה הבעיה שיש פרטים מיותרים?
האם אנחנו יודעים לסנן מה חשוב ומה מיותר?
מה קורה לאדם שמוצף בהרבה מידע שחלקו הגדול לא רלוונטי אליו?
האם ניתן לשלוט על מה שאנחנו רואים במחשב או שלפעמים דברים "קופצים" למרות שחיפשנו משהו אחר (פרסומות וכו')?
האם אפשר לסמוך על המידע בעיניים עצומות?
האם זו הזדמנות בשבילנו להציג את עצמנו כפי שהיינו רוצים להיות ולא כפי שאנחנו באמת?

העשרה:

- לא לדעת - יוחנן סלומון
- טהורה היא - יוחנן סלומון
- האינטרנט - הרב אלישע אבינר
- האינטרנט ואנחנו - הרב יובל שרלו

המחשב

והרב ערן טמיר |

ניסת המחשב לחיינו ראויה להתייחסות רצינית. כאנשי אמונה אנחנו מבינים שכל תופעה מונהגת ע"י קורא הדורות מראש. ככל שהתופעה מקיפה ועמוקה יותר, ההתייחסות אליה צריכה להיות יסודית יותר, ועלינו לברר מהן מטרותיה. מתוך מבט זה, עלינו לנתח מהם יתרונות המחשב וכיצד הוא מקדמנו לתיקון העולם מחד, ומהן הסכנות הטמונות בו מאידך, ככל תופעה שיש בה פרי וקליפה. נזכיר בקצרה נקודות מספר:

הרגל לעולם רוחני פיתוח הדמיון

יתרון: אנו חיים במגבלות של זמן ומקום. מגבלות אלה אינן קיימות בעולם הרוחני. בבית המקדש המסמל את העולם המתוקן, החיים מתנהלים מעל הזמן והמקום. מעל הזמן לחם הפנים שביציאתו לאחר שבוע מהמקדש היה טרי כבכניסתו. מעל המקום תופעת הארון שמקומו אינו מן המידה. המחשב מרגיל אותנו להשתחרר ממגבלות הזמן והמקום, בכך שכמעט הכל פרוס לפנינו על מסך. במושגים אמוניים יותר, אפשר לומר שכוח הדמיון הולך ומתפתח כהכשרה להופעת הנבואה.

סכנה: המחשב עלול לגרום לחוסר איזון בין עולם הדמיון לעולם המעשה שבו אנו חיים, כמו הנהגים לומר היום "עולם וירטואלי".

עיצוב האישיות

יתרון: אחת הבעיות הנפוצות בעיקר בבית הספר אך גם בבית, נובעת מהבדלי אופי ויכולת הילדים. הילדים הטובים והחלשים נפגעים בדרך כלל מהניסיון להתאים את תכני הלימוד ורמתו לכולם. דרך המחשב אפשר להגיע לעבודה יחידנית, שבה כל ילד עובד לפי אופיו ורמתו הלימודית, תחומי התעניינותו וקצב התקדמותו.

סכנה: חלק גדול מעיצוב האישיות נעשה בפגישה של קשר חי עם רבנים, מורים וחברים. פגישה זו יוצרת הזדהות אישית ומתוך כך נוצרת המהפכה הפנימית הנדרשת. בעולם המחשב קיימת רק העברת מידע, וממילא עלולים להיווצר אנשים גאוניים שאינם בנויים כלל מבחינה מידותית בין-אישית וערכית, דבר הטומן בחובו סכנה גדולה מאוד לאדם ולחברה.

המחשת המופשט

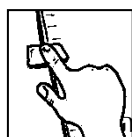
יתרון: לא פעם במהלך הלימוד, הלומד מרגיש מנותק מהחומר הנלמד, עד כדי חוסר התעניינות מוחלט. אחת הסיבות לכך היא החוסר באמצעי המחשה. דרך המחשב אפשר להגיע בקלות להמחשת נושאים מופשטים, בעזרת תמונות, סרטונים ואפקטים ויזואליים אחרים.

סכנה: אחד מיסודות החינוך החשובים ביותר הוא המאמץ והעבודה. האמצעי והדרך למטרה חשובים לא פחות מהמטרה עצמה, ולעיתים אף יותר ממנה. כמו שאמרו חז"ל "לפום צערא אגרא". בעולם המחשב כל הפתרונות מוכנים מראש ועליך רק לבחור את הפתרון המתאים לך. גם הטעויות ניתנות לתיקון בלחיצת מקש, זה שקר שאין גרוע ממנו.

תופעה זו יכולה לגרום לאנשים פאסיביות ועמידה במקום, ניוון בכוחות הנפש והרוח ומימלא, חוסר יכולת להתאמץ להשגת מטרות וערכים חשובים. ההשלכות מכך עלולות להיות חמורות ביותר.

מידע

יתרון: פעמים רבות כאשר אנו רוצים להגיע למטרה אנחנו נתקלים במכשולים. אדם הרוצה ללמוד נושא מסוים צריך ללכת לספרייה ולמצוא את הספר המתאים. קיימות גם מגבלות טכניות וכלכליות אחרות. בעידן המחשב, המידע זמין ועוקף כמעט כל בעיה טכנית וכלכלית.

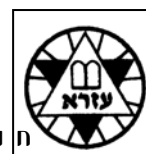

סכנה: מול המחשב, המכשולים הטכניים כבר לא קיימים, גם מול התאוות והיצרים שלנו. עם זמינות המידע אנחנו נותרים חשופים יותר ופגיעים יותר בפני מקורות מידע שליליים.

לסיכום:

המחשב הוא כלי חשוב המפתח ומאפשר הופעת כישרונות וכוחות חיים לקראת תיקונו של העולם. אך יש לשים לב שאינו פוגע בהתפרצות כוח הדמיון יתר על המידה, אינו מנתק בין שכלו של האדם לעולמו המוסרי והערכי, מאפשר תקשורת בין אישית ראויה, והכל מתוך עמל ועבודה, יצירה והתחדשות.

מתוך: מעייני הישועה לפרשת פנחס התשס"ד

לא לדעת

[יוחנן סלומון]

אשר הגיעה הרכבת לתחנתה הסופית, יצאתי עם זרם הנוסעים שהשתפך ממנה ונהר לעבר קווי האוטובוסים שחנו בחוץ. עליתי על האוטובוס הדרוש לי כדי להגיע אל הכינוס השנתי של בוגרי הישיבה. לשמחתי הרבה פגשתי באוטובוס חבר, אחד מהמעולים שבחבורה, המשמש בתפקיד חינוכי באחת הישיבות. אחרי שיחת "מה נשמע?" אמרתי לו: ברצוני לספר לך משהו שקרה איתי זה עתה ברכבת שהגעתי בה הנה.

הנסיעה ברכבת נוחה מאד ומועטת טלטולים, המושב מרווח, ולפניך שולחן המאפשר להניח עליו ספר ואף לכתוב בשעת הצורך. מולי, בעברו השני של השולחן, ישב אדם שהביא אתו שני עיתונים. הוא קרא בהם בלהיטות, כשהוא מפסיק לקרוא אחת לחצי שעה כדי לשמוע חדשות. הלואי שכל תלמיד היה שקוע כל כך ברציפות ובשקיקה בלימודו כמו אדם זה שמילא כרסו בכל הידיעות שעיתון רב דפיים מלא מהן. סמוך לסוף הנסיעה הוא הבחין כנראה שאני מסתכל בו מפעם לפעם, והציע לי את עיתונו לקריאה. הודיתי לו על הצעתו וסירבתי לקחת את העיתון. הערתי לו תוך כדי כך שאינני צמא לדעת את כל הידיעות שהעיתון מדווח עליהן.

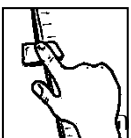
דברי פרצו איזה סכר אצל שכני שמעבר לשולחן, ושיטפון מלים שטף אותי: תמיד התפלאתי איך הדתיים מחזיקים מעמד בשבת יום שלם בלי לשמוע שום ידיעות על המתרחש בארץ ובעולם. אני רואה שגם באמצע השבוע אתה מונע את עצמך מלקרוא ולשמוע מה קורה בעולם. בעולם המודרני זה משהו בלתי אפשרי. הנה, למשל, אני מרצה בטכניון במקצוע מוגדר, אבל אני לא חוסם את האופקים שלי לנושא המצומצם של העיסוק ממנו אני מתפרנס. אדם מציאותי חייב לדעת מה נעשה בעולם סביבו. זה מתבקש גם מצד טבעו הפסיכולוגי של אדם נורמלי. מי שמדחיק את הצורך הבסיסי הזה של סקרנות ורצון לדעת הקיים בו באופן טבעי, עושה משהו המנוגד לטבע ומנוגד לבריאות נפשו. אני בטוח שההתאפקות הזאת גורמת באיזה-שהוא מקום לנזק. זה עיוות של הנפש הבריאה והנורמלית.

**למשל, אני מרצה בטכניון
במקצוע מוגדר, אבל אני לא
חוסם את האופקים שלי לנושא
המצומצם של העיסוק ממנו אני
מתפרנס. אדם מציאותי חייב
לדעת מה נעשה בעולם סביבו**

אני רואה שאתה איש ספר, ואני מתפלא איך אתה כובש ומדחיק את הדחף הנפשי הזה לצפות באופקים רחבים שהם הבסיס לכל השכלה וידע.

לא הייתי מוכן באותו רגע להתקפה כוללת כזאת, ובעוד אני מרכז את עשתונותי, והנה הגיעה הרכבת ליעדה ונפרדנו מבלי שעניתי לו דבר יצאתי מזה בהרגשה רעה.

חברי הרגיע אותי: ניכר שהדברים שאמר לך מוכנים אצלו היטב מזמן רב, וכנראה שאינך הראשון שהוא משמיע לו את הגיגיו אלה. ההבדל בינו לבינך הוא שאצלו היו הדברים מוכנים היטב באריזה אחת, בעוד שאתה לא חשבת אף פעם על הנושא בצורה יסודית ומלאה. הבה ננסה לגבש את דעתנו בנושא. אם הייתי שואל את הנערים שלי בישיבה: לשם מה ברא הקב"ה באדם את הרצון הבלתי נלאה לדעת ואת הסקרנות שאינה יודעת שובע? איך זה מתקשר למטרת האדם והבריאה? אין ספק שאחדים היו עונים מיד, שזהו כלי הכרחי לאדם כדי לדעת את האוקיינוס האדיר של ידע הדרוש לו כדי לקיים את מטרת קיומו בעולם. התורה היא ים אינסופי וכל תוספת ידע בתורה מעלה את הרמה של האדם ומסייעת לו לחיות נכון ולהתקרב יותר אל שלמותו. גדולי תורה שלמדו כל ימיהם ללא בזבז זמן לומדים בשקיקה גם בגיל שמונים כל מה שניתן ללמוד בתורה שאין לה סוף. זהו הכוח המקורי שנטע ה' באדם.

**עקרת בית נבונה
מאמצת לה כלל פשוט:
כל חפץ שאם היה נגנב
או נעלם, היא לא הייתה
מרגישה בחסרונו, חפץ
כזה מקומו בפח האשפה**

מה קורה כאשר האדם חוטא? כאשר הוא מחטיא את מטרותיו ומשתמש בכלים שניתנו לו למטרה שונה מזו המקורית? הוא מרגיש צורך אדיר לקלוט ידע ולמלא בו את מוחו, ולכן הוא קורא כל יום כמה עיתונים יומיים, ומתאמץ לשמוע כל חדשה משודרת כל עוד הוא ער. כך הוא הולך ומתמלא ידע סרק חסר כל ערך, שאינו תורם מאומה לבנין אישיותו, ואין בו כל סיוע להתעלותו. כך נוטל האדם כלי טבעי מופלא יציר הבורא, שניטע בנפשו הבריאה והנורמלית, והופך אותו לאמצעי למילוי מוחו בקש ותבן במקום הידע החיוני. כל דקה המושקעת לקליטת מה שאינו נצרך, גורעת דקה מן הזמן הדרוש כדי ללמוד ולדעת את מה שהוא חיוני לחייו הנכונים של האדם. תאר לך רופא ראשי שבית החולים מספק לו כל שבוע כמה כתבי עט עדכניים ביותר בתחום התמחותו. במקום לקרוא את המחקרים ולהרכיב את הידע שיעזור לו בתפקידו להציל חולים, הוא מבלה את ערביו בבידור, ואילו כתבי העט הרפואיים מעלים אצלו אבק.

בערב פסח מתעוררת לעתים קרובות השאלה אם להמשיך לשמור ולאחסן חפץ מסוים. עקרת בית נבונה מאמצת לה כלל פשוט: כל חפץ שאם היה נגנב או נעלם, היא לא הייתה מרגישה בחסרונו, חפץ כזה מקומו בפח האשפה. ברחוב מהלכים המוני אנשים שאינם יודעים שבאוסטרליה נולדה ארנבת בעלת שתי זנבות, ושהבניין הגבוה ביותר בדרום קוריאה הוא בן 93 קומות, וגם אינם יודעים את הפרטים המדויקים של תאונת מטוס שצנח לים. מה נגרע מאנשים אלה? איזה שלמות אנושית תחסר להם בעקבות זאת?

היכולת לרצות לא לדעת הוא אחת מהגבוהות ביותר בין כישוריו של האדם. הדחף לראות ולשמוע הוא חזק ביותר, והיכולת של אדם להיות עוצם עיניו ואוטם אזניו בפיקוח שכלו, מעידה עליו כי הוא "מרומים ישכון".

זהו איש מעלה מורם מעם. יכולת זו היא גם תריס מפני שמיעת לשון הרע, ואף מצילה את האדם מלצפות בקלון חברו. בתפילת שחרית של שבת, נכנס בחור לאולם התפילה כשבידיו שקית התפילין שלו, והוא מתחיל להפשיל את שרוולו השמאלי. אתה יודע כמה כוח נפשי דרוש למי שהבחין בכך כדי לתקוע את עיניו בסידור ולהתרכז בתפילה, ולא לרצות לראות מה יקרה שם? היכולת לכבוש את כוח הסקרנות ואת הדחף לדעת הכל, גובלת בעל אנושי. זוהי יכולת מלאכית מפני שהיא מנוגדת לטבעי ביותר שבאדם. אותו מרצה שפגשת ברכבת אכן לא שייך כלל למעלה זו, ואין לו כל הבנה והשגה בה.

היכולת לא לדעת מה שאין רוצים לדעת, מיוחסת בתורה לקב"ה לא הביט אוון ביקב ולא ראה עמל בישראל. אור החיים הקדוש, סמוך לסוף פרשת בראשית, מסביר כי כשירצה ה' שלא לדעת תושלל הידיעה. אומנם הידיעה המסוימת נמצאת מעצמה בידיעתו, אך ביכולתו לשלול אותה. המעלה האנושית הדומה בצורה מוקטנת ליכולת בלתי מושגת זו של הבורא, היא היכולת לרצות לא לדעת ע"י מניעת הכניסה של הידיעה הלא רצויה לידיעתו. זוהי דרגה עליונה של מתדמה לבורא.

מתוך הספר "בעין יהודית"

טהורה היא

[יוחן סלומון]

הזמן לי לפגוש אדם העובד במשטרה כמומחה במעבדה לזיהוי פלילי, פתח הרב בשיחתו, והוא ספר לי על עבודתו דברים מעניינים. למשל, לפני זמן ארע פשע במחצבה והמשטרה עצרה חשוד לחקירה. אבל הלה טען בעקשנות כי לא היה מעולם במחצבה הזאת, לא בזמן הפשע ולא בזמן אחר. באמצעות שואב אבק מיוחד שאבו במעבדה אבק ולכלוך מנעליו. הדגימות הללו נבדקו בדקדקנות בדיקה מיקרוסקופית שהעלתה חלקיקים המצויים דווקא במחצבה זו. כשהוצגו הממצאים לפני החשוד הוא נשבר והודה בנוכחותו שם.

במקרה אחר הגיעה המשטרה לביתו של חשוד במעשה אלים החוקרים הניחו כי חולצתו של החשוד צריכה להיות מוכתמת בדם, אך החשוד לבש חולצה נקיה לחלוטין. חולצה משומשת אחת נמצאה שרויה במים לפני כביסה ואי אפשר היה להבחין בה שום כתם. אך אנשי המעבדה לא נסוגו, הם לקחו דגימה מן המים, ובמיקרוסקופ אלקטרוני הבחינו בעקבות דם בדילול רב ביותר. הבדיקה יכולה גם לקבוע אם המדובר בדם אדם, או הדם של עוף.

אתם בודאי מתפלאים לשם מה אני מספר לכם זאת, ומה זה שייך לנושא שעליו עמדתי לדבר אתכם היום. הרשו לי להמשיך והדברים יתבהרו מאליהם. אותו איש משטרה צחק לאנשים הפרימיטיביים שהיו בטוחים כי איש בעולם לא יוכל לגלות את מה שהם אינם רוצים להודות בו. דע לך, אמר לי, כי כל תנועה שאדם עושה, כל מקום שהוא נמצא בו, הכל משאיר את רישומו באדם ובבגדיו. הרישום הוא אמנם זעיר ביותר אך הוא קיים, ואינו ניתן למחיקה בקלות.

נתתי לך שתי דוגמאות הממחישות רשמים הנשארים בבגדיו של האדם. אך ברצוני לתת לך דוגמה של רישום באדם עצמו, כוונתי בזיכרון שלו. חנווני זקן נשדד בשו בו ערב מן החנות לביתו. מישהו ארב לו בחשכה, חטף ממנו את התיק שהכיל את פדיון היום של חנותו ונעלם בסמטה הקרובה. הזקן לא יכול היה לתאר את החוטף כי ראה אותו רגע קצרצר בתנאי תאורה לקויים ומתוך התרגשות שלפחד ובהלה.

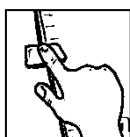
הכלל המנחה אותנו הוא כי כל דבר משאיר את רישומו, ושמראהו של החוטף נמצא בזיכרונו של הזקן אלא שהוא מתקשה רגשית להעלות אותו להכרה. כאן הכנסנו לפעולה מהפנט שתוך כדי הרגעת הזקן באמצעים היפנוטיים איפשר לו להעלות מנכבי זיכרונו את הבזק הרגע הקצר בו ראה את פרצופו של החוטף. הוא סיפק לנו תאור מדויק ומפורט של מראהו עד לציור דיוקן ברור שלו. זה איפשר את תפיסתו וזיהויו. זאת ספר לי המומחה המשטרה.

הבורא צייד את האדם במערכות רגישות ביותר לקליטת כל מראה וקול הנגלים לחושיו של האדם. סרט פילם אינסופי במוח מצלם כל מה שנקלט בעיניו של האדם, וסרט הקלטה שאינו נגמר קולט ומאכסן כל מלה וכל קול ששומע האדם במשך כל חייו. אדם בן

במקרה אחר הגיעה המשטרה לביתו של חשוד במעשה אלים החוקרים הניחו כי חולצתו של החשוד צריכה להיות מוכתמת בדם, אך החשוד לבש חולצה נקיה לחלוטין

תשעים יכול לספר מראות וקולות שראה ושמע בהיותו בן חמש. שום זיכרון אינו נאבד. גם החוויית הפנימיות העוברות על האדם, וגם מחשבותיו, נקלטות ונשמרות במאגרי זיכרון מופלאים המעוררים השתאות של תדהמה גם בימינו, ימי מחשבי הענק ואמצעי הזיכרון הענקיים שלהם.

כל ארכיוני הזיכרון האלקטרוניים והאחרים, הם מאגרי זיכרון פסיביים, כלומר התכנים של הזיכרון נשמרים כפי שאוכסנו. הם יכולים להיות מונחים כך שנים ללא תנועה ולהעלות אבק. רק אם יחפשו אחריהם ימצאו אותם. זה גורלם של מסמכים, צילומים והקלטות הממלאים ארכיונים. הם מונחים כאבן שאין לה הפוכין כל עוד איש אינו זקוק להם.

שונים פני הדברים כאשר מדובר בזיכרונות השמורים במוחו של האדם. הללו חומר פעיל הם. כל פיסת זיכרון, כל חוויה מן העבר, הם גורם פעיל המשפיע כל הזמן על מחשבות האדם ומעשיו גם אם האדם עצמו אינו חש בהשפעה הזו. ניתן כמעט לומר לאדם: אמור לי מה הם זיכרונותיך ואגיד לך מי ומה אתה. כלל זיכרונותיו של האדם הם גורם מרכזי בזהותו של האדם, והם מכתבימים לו את התנהגותו האוטומטית הספונטנית שנעשית ללא החלטה מחשבתית מיוחדת.

לצערנו הרב מאוכסנים באוצר זיכרונות שליליים. ראינו בעבר מעשים רעים, מראות מגרים, שמענו דברים אסורים בעלי השפעה רעה, והקלטותיהם וצילומיהם של אלה מאוכסנים בתוכנו ומשפיעים בדומה להם. האם יכולים אנו למחוק זיכרונות לא רצויים מזיכרוננו? הדבר קשה ביותר עד בלתי אפשרי. בדיחה שלילית של קלות ראש עולה במוחי דווקא בשעה רצינית וקדושה, ומראה לא צנוע שנראה לרגע, צץ ועולה אחרי שנים דווקא באמצע תפילת שמונה עשרה. לך ומחק אות!! איך? במה? האם קיים מחק כזה? בעיית הניקיון של המוח וטהרתו צריכה להעסיק כל אדם.

האם יכולים אנו למחוק זיכרונות לא רצויים מזיכרוננו? הדבר קשה ביותר עד בלתי אפשרי. בדיחה שלילית של קלות ראש עולה במוחי דווקא בשעה רצינית וקדושה, ומראה לא צנוע שנראה לרגע, צץ ועולה אחרי שנים דווקא באמצע תפילת שמונה עשרה

האמרה העממית קובעת כי העגלון הטוב אינו זה היודע כיצד לחלץ את עגלתו מתוך הביצה, אלא זה שיודע לא להיכנס לתוכה. העצה המעשית והיעילה ביותר לטהרת נפשנו היא להפעיל "משמר הגבול", ולהקים גדר סביב הנפש שלנו. קל להשתכנע בצורך החיוני בכך. האם כל עובר ושב יכול להיכנס חופשי לדירתך ולהניח בחדר האורחים שלך את הסמרטוטים המלוכלכים שלו? עלינו להתייחס לנפשנו לפחות באותה מידה של זהירות ותחושת בעלות כמו זו שאנו נוהגים בה ביחס לדירתנו. לא את הכל נהיה מוכנים לקלוט בעינינו, ולא את הכל

נכניס לתוך אוזנינו. כל אחד מאתנו יהא בדרך אגב טעם. לא נאכסן בקרבנו שום דבר מלוכלך ומצחין, ולא שום דבר מזוהם ומזהם.

ההיגינה הנפשית אינה פחותת ערך מההיגינה הרפואית. ידו של נוסע בתחבורה הציבורית שהחזיקה במוטות ההחזקה של האוטובוס בהם נגעו מאות אנשים, אשר מי יודע כמה מהם חולים ובאילו מחלות, ונושאים הם כל מיני חיידקים ונגיפים, יד זו לא תיגע בפרוסת לחם בבית לפני רחצת ידיים יפה יפה. אין צריכים להיות איסטניס גדול כדי לדעת זאת ולנהוג בהתאם. זהירות כה מובנת לגבי מה שמכניסים לפה מחייבת אותנו לא פחות, אלא הרבה יותר, בתחום המזון הרוחני. עינינו ואוזנינו אינם הפקר. הם פתחים לתוככי נפשנו. אל תיתן למישהו זולתך להכתיב לך כרצונו את תכניך הפנימיים.

עולם החומר מלמד אותנו עד כמה רבה השפעתו של גורם קטן ביותר. נגיף, שהוא קטן ביותר ביחס לחיידק, אינו ניתן לצפייה אפילו במיקרוסקופ אלקטרוני מחמת זעירותו. נגיף כזה יכול להשכיב אדם גדול וחזק למשך כמה שבועות במיטת חוליו ולהשאיר אותו תשוש וחסר כוח. זה במקרה הטוב, כי יכול להיות הרבה יותר גרוע. בדומה לכך, יכול דבר-ליצנות אחד לחלחל בלבו ובמוחו של מי ששמע אותו, ולגרום הרס נורא באמונה ובהשקפות, לא פחות מוירוס מחשבים ההורס ללא תקנה את מאגרי המידע ומערכת ההפעלה של המחשב.

יש יהודים, הבטוחים שהם דתיים, שאינם מכירים בידע הראשוני הזה. הם רואים הכל ושומעים הכל. הם מבקרים בכל מקום, קורים כל מה שמוצע לסתם אדם מן השוק, ובביתם הם יונקים בידור, מראות ודעות, ממקורות שמגמתם הפוכה ממגמתה של התורה. מוחם של אלה פרוץ לכל עבר, וכל בן בליעל ובעל דעות שליליות ומפקרות רשאי ומוזמן למלא תאי מוחם בחומר מורעל ומרעיל שסילוקו גובל בבלתי אפשרי.

המוזר שבתופעה הוא שאנשים אלה, שמוחם הפקר לכל, עוד משתבחים ב"פתיחות הדעת", ב"אופקים רחבים", ב"הקשבה" וסובלנות לדעותיו של הזולת, ושאר מלים יפות, שהם עצמם אינם נוהגים בהן כאשר מדובר בבריאות

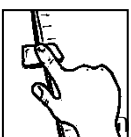
גופם או בשווה פרוטה מממונם. שמעתי אחד כזה שואג נראות על עובד תחנת הדלק שמזג בשוגג למיכל מכוניתו הנקיה והמצוחצחת כמה ליטרים של בנזין 94 במקום בנזין 97. אלה היו שאגות אמיתיות מאד מקרב הלב. יהודי התורה, השומרים מכל משמר את היקר מכל, את הנשמה הטהורה שניתנה בהם, קרייים בפיהם "מצומצמי מוח", "צרי חשיבה", "מסוגרים בגטו רוחני", "חשוכים" ועוד תארים מגונים. תהום רובצת בין אורחות חייהם לבין אלה של יהודי התורה.

**יש יהודים, הבטוחים שהם
דתיים, שאינם מכירים בידע
הראשוני הזה. הם רואים הכל
ושומעים הכל. הם מבקרים
בכל מקום, קורים כל מה
שמוצע לסתם אדם מן השוק**

יהודי אמיתי מהלך בגאון בשבילי החיים כשהוא עסוק כל הזמן בתפקיד הנעלה והקדוש של שמירה על טהרת מוחו ונשמתו. אין זו משימה פשוטה, שהרי הרחוב והחוץ אינם סטריליים, וזהירות רבה ביותר דרושה כדי לא להזדהם בכללוק שכל החוצות מלאות ממנו. ההוראה שקבלנו בפרקי אבות: "בוי קל כנשר", משמעה הוא שכאשר אתה נתקל במשהו שאין ראוי לראותו, הסב עיניך מיד לצד אחר. כל הבזק עין עלול להיות גורלי.

כשעורי בית עד לשיחתנו הבאה, אמר הרב, חפשו נא ומצאו את מצוות התורה הנוגעות בנושא שדברנו עליו היום. רמז ראשון: "לא תתורו אחרי עיניכם". בהצלחה!

מתוך הספר "בעין יהודית"

האינטרנט הרב אלישע אבינר

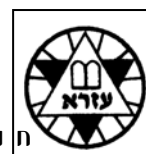
הפתיחות נמשלה לחלון. חלון שנפרץ בקירות החדר מכניס בו אור ואויר וגם אבק ועשן, הוא מרחיב את אופק הראיה וחושף נופים מרהיבים וגם מחזות עגומים ותמונות שמסיבות צער ונזק. אם המשל יפה לתיאורה של הפתיחות בכללותה, על אחת כמה וכמה לתיאורו של האינטרנט. האינטרנט הוא החלון הרחב ביותר שנפתח אי פעם בפני האדם. הוא מכיל את מאגר המידע הגדול ביותר בעולם. "כל מה שרצית לדעת על היצירה האנושית", מידע שימושי ומידע תיאורטי, מדע ואומנות. דרכו יכול בן דורנו להציץ על עולם ומלואו, לשייט במרחבי היצירה האנושית, לטייל בין התרבויות השונות. האופקים מתרחבים ומתגלים מחזות רחוקים וזרים.

אבל, היצירה האנושית איננה טלית שכולה תכלת. היא משקפת נאמנה את שני יצריו של האדם - יצר הטוב ויצר הרע. גם האינטרנט - מאגר המידע הגדול - מכיל אתרים משני הסוגים: אתרים שתרומתם ברוכה לאנושות, ומולם - אתרים שנבנו לשם סיפוק יצריו הנמוכים של האדם. מה התחדש עם כניסתו של האינטרנט לעולם? נגישות וזמינות רבה. האינטרנט מקרב "אתרים" רחוקים עד כדי מרחק של נקישה קלה על המקלדת או לחיצה על העכבר. נפרצו כל המחסומים בפני ידע הטוב וידע הרע, הם התקרבו אלינו וכמעט נוגעים בנו. לחיצה אחת על המקלדת, ונפתח אתר חינוכי. לחיצה נוספת על המקלדת, ונפתח אתר של אלימות. מה שחיב בעבר, מאמץ והשקעה, הרבה מוטיבציה חיובית או לחילופין שלילית, איננו דורש כיום אלא סקרנות מועטת. הטוב והרע מוכנים ומזומנים, מונחים בהישג ידו של כל מבקש.

אבל, היצירה האנושית איננה טלית שכולה תכלת. היא משקפת נאמנה את שני יצריו של האדם - יצר הטוב ויצר הרע. גם האינטרנט - מאגר המידע הגדול - מכיל אתרים משני הסוגים

הרמב"ם במסגרת הסבריו לטעמי המצוות, מתייחס לסוגי העונשים השונים שבתורה. הוא מציע קריטריונים להחמרה ולהקלה בענישה. הרמב"ם מציינ ארבעה קריטריונים: א. הקריטריון הראשון הוא חומרת העבירה. ב. השני - שכיחות העבירה. "ריבוי מציאותם, שהדברים המצויים יותר צריך למונעם בעונש חמור". ומדוע עבירה אחת תהיה מצויה יותר מחברתה? מדברי הרמב"ם עולה תשובה פשוטה: "ידע שכל שיהיה מין אותו הפשע מרובה ומצוי וקרובה עשייתו, נתחייב שיהיה עונשו יותר חמור כדי למנוע אותו". קלות ביצוע העבירה מגדילה את שכיחותה. ג. השלישי - עוצמת הגירוי או הדחף הטבעי. "מפני שהתאוה מושכת אליו מאוד". ד. הרביעי - אפשרות הסתרת מעשה העבירה. "קלות עשיית אותה הפעולה בהעלם ובהסתת, כדי שלא ירגישו בו אחרים, הרי ההרתעה לא תהיה כי אם על ידי חשש של עונש קשה וחמור".

הגלישה לאתרים פורנוגרפיים באינטרנט עונה לכל ארבעת הקריטריונים: א. הנזק המוסרי והרוחני הוא חמור מאוד. ב. הקלות הרבה בגלישה באינטרנט תואמת את תיאורו של הרמב"ם: "הפשע מרובה ומצוי וקרובה עשייתו". ג. עוצמת הגירוי והדחף. ד. אין כל קושי להסתיר את המעשה. הקריטריונים הנ"ל מוזכרים ברמב"ם ביחס לחומרת הענישה שנועדה להרתיע את העבריין הפוטנציאלי. לנו אין כל ענין בענישה או בהרתעה אלא במניעה. הקריטריונים הנ"ל יוצרים דירוג גם בתחום המניעה. הם קובעים היכן קיימות דחיפות ונחיצות לטכס עצות בתחום המניעה ומהו היקף ההשקעה ליישומן. האינטרנט, על סכנותיו הרבות,

תוצאותיה ההרסניות ועוצמת פיתויו, מדורג גבוה. הוא מחייב פעילות מנע מאומצת.

כאמור, הפיתוי רב והביצוע הוא קל, לכן אין פלא שבני נוער נכשלים בכך. עדויות רבות הצטברו לאחרונה על בני נוער יראי שמים שלא עמדו בפיתוי, והתמכרו לצפייה באתרי זימה הפזורים באינטרנט. משום כך, יש הסבורים שאסור לחבר את המחשב הביתי לאינטרנט. לדעתם, זוהי הדרך הנכונה והבטוחה למנוע כל כישלון אפשרי. כנגדם, יש הסבורים שאיסור זה הוא בלתי סביר בגלל ה"טוב" הגלום בשימוש באינטרנט, ובמיוחד שהאינטרנט הוא כלי עבודה נחוץ עבור רבים. לטענתם, זוהי גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה, ואין סיבה שיעמוד בה.

למעשה, מי שמתחבר לאינטרנט ומתיר לילדיו לגלוש בו בצורה חופשית, ואינו נוקט בשום אמצעי כדי לפקח או להגביל את השימוש שלהם, מגלה חוסר אחריות חינוכית משווע. שמא יטען הטוען: "אתה מגזים. אני מכיר היטיב את האופי של בני, הם צנועים וממושמעים, הם לא נמשכים אחר תועבות זלות, זה רחוק מהם". תשובה: זוהי הערכה נכונה לגבי רוב-רובם של הילדים. אבל לגבי מיעוטם זוהי אשליה מתוקה. הם עונים במדויק לתיאור הנ"ל - מחונכים וצנועים, בית טוב וסביבה חינוכית - ולמרות זאת נכשלים. מדוע? בגלל עוצמת הפיתוי וקלות ביצוע העבירה. לעיתים, הכניסה לאתר בלתי רצוי היא מקרית, לפעמים היא פרי של סקרנות תמימה. הכניסה השנייה היא המשך של הראשונה. ומאז מתקיים בנער/ה: "כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר". לכן כל מי שאינו נוקט באמצעים כשלהם, מסכן את שלומם הרוחני והנפשי של בניו ובנותיו.

יש הסבורים שאסור לחבר את המחשב הביתי לאינטרנט. לדעתם, זוהי הדרך הנכונה והבטוחה למנוע כל כישלון אפשרי. כנגדם, יש הסבורים שאיסור זה הוא בלתי סביר בגלל ה"טוב" הגלום בשימוש באינטרנט

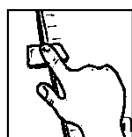
מי שמתיר לילדיו לגלוש בצורה חופשית באינטרנט, ואינו נוקט בשום אמצעי זהירות כדי לפקח על אתרי ה"שיטוט" שלהם או כדי להגביל אותם, מגלה חוסר אחריות חינוכית משווע. הרמב"ם לימדנו שהיקף הנזקים הרוחניים של העבירה וקלות ביצועה הם הקריטריונים הקובעים את רמת הענישה שנועדה ליצור הרתעה מירבית ויעילה. הגלישה לאתרים המציגים זימה ואלימות עונה על הקריטריונים האלו, מפני שהנגישות אליהם היא רבה - לחיצה קלה על מקלדת המחשב ותנועה זריזה של העכבר - ונזקיה קשים לנפש בנינו ובנותינו. לכן, חייבים לנקוט באמצעי מניעה נבונים כדי להרחיק את בנינו ואת בנותינו מכישלון אפשרי.

כיצד? א. מעקב מתמיד אחר צורת השימוש שעושים הבנים באינטרנט. קיימים "עוקבים" הרושמים את כל אתרי הגלישה שלהם. ב. הפעלת חסמים שמונעים את הכניסה לאתרים "אסורים".

השיטה היעילה ביותר היא ההתחברות לאינטרנט דרך רשת אינטרנט מבוקרת, המסננת את האתרים השונים ואיננה מאפשרת את הגישה לאתרים "פסולים" (כגון: "מורשת"). יש שיטה של מיון (המתירה גישה רק לאתרים שעברו ביקורת) ויש חסמים (שחוסמים את הגישה לאתרים ששמותיהם מחשידים אותם באלימות או פורנוגרפיה). זוהי העצה היותר טובה, למרות שהבקרה והפיקוח היותר מדוקדקים אינם חסנים מפני טעויות. מי ש"מתעקש" לחפש את הרע, אלפי דרכים לפניו. אין לנו עצה כיצד לחסום לחלוטין את הדרך אל הרע. המטרה שלנו היא לצמצם ככל האפשר את מידת הנגישות והזמינות אל הרע, במטרה לסייע למי שמחפש את הטוב שלא למעוד בטעות וליפול שבי בפני הרע.

יש הורים המתנגדים לשימוש בחסמים מפני שהם שוללים חינוך בעזרת צנזורה. לדעתם, שיטת החינוך המועדפת היא טיפוח התמודדות אישית. "נסביר, נשכנע, ונחמש את בנינו בכלי התמודדות מתאימים מול האתגרים השונים שהחיים הסואנים מציבים בפניהם. עלינו להאמין ביכולתם להתגבר על הרע בכוחות עצמם".

טענות מסוג זה נשמעות לעיתים קרובות. הן מעמידות אידיאל חינוכי גבוה ותומכות בהשקפה חינוכית פתוחה ומבוגרת המבוססת על אימון מלא בדור הבנים. אבל, אין לך רעיון טוב שאין הקיצוניות מזיקה לו. כשם שצנזורה גורפת פסולה, כך העדר צנזורה פסול. חז"ל לימדונו שרצוי לגזור גזירות בהתאם לצורך, כפי שהמליצו אנשי כנסת

הגדולה "עשו סייג לתורה". "עשו משמרת למשמרת".

**ההתנגדות לצנזורה
מטעמים חינוכיים
לקוחה מגן-עדן חינוכי
שאינו מצויים בו. זהו
שילוב של אשליות
ורמאות עצמית**

ההתנגדות לצנזורה מטעמים חינוכיים לקוחה מגן-עדן חינוכי שאינו מצויים בו. זהו שילוב של אשליות ורמאות עצמית. הורים המקדישים זמן מועט לחינוך בניהם מעזיזים לדבר גבוה-גבוה על האידיאל החינוכי של הקניית כלים להתמודדות עצמית. הם סבורים שיש בכוחה של הצהרה חגיגית להכריע במישור החינוכי ולפטור אותם מכל אחריות נוספת. רשאי לאמץ דרך זו רק מי שמשקיע מאמצים קבועים בחינוך בנוי, עוקב בהתמדה אחר התפתחותם הרוחנית, ואינו מסתפק בהשמעת סיסמאות יפות. כל מי שעינו פקוחה על הנעשה בחברה הישראלית, יגיע חיש מהר למסקנה שבודדים הם ההורים העומדים בדרישות אלו.

אזרה מיוחדת הזהירה התורה שלא להכניס לבית חפצים המשמשים לפולחן אלילי כדי ליהנות מהם גם אם אין כל כוונה להצטרף לפולחן האלילי: "לא תביא תועבה אל ביתך". מדוע? בגלל החשש שבני הבית יכשלו ויגררו אחרי התועבה. האינטרנט אינו "תועבה" (למרות שהוא עלול להיות תועבה), אבל עיקרון חשוב נלמד מפסוק זה: אין להניח מכשולים רוחניים בתוך הבית כשם שאין להניח בו מכשולים פיזיים.

עבור בני נוער רבים, הגלישה באינטרנט היא סוג של בילוי. הם גולשים מאתר לאתר, נכנסים ויוצאים, מסתקרנים ומתעניינים. אם האתרים הם "תרבותיים", זהו בילוי הרבה יותר כשר מצפייה בטלוויזיה. אבל, ככל בילוי, אין להתמכר אליו. על ניהול שיחות דרך האינטרנט (צ'אט) - בסעיף הבא.

האינטרנט אינו משמש אך ורק כמאגר מידע אלא גם כאמצעי תקשורת מהיר וזול. סביבו התפתחה תרבות חדשה של בילוי תקשורת: הצ'אט, ניהול שיחות חופשיות באמצעות האינטרנט. הצ'אט חוצה יבשות, מקרב רחוקים, אינו מבדיל בין גזעים, ארצות מוצא, מינים וגילאים. כולם שווים ומוזמנים ליטול חלק בצ'אט. הצ'אט ענה לצורך אנושי בסיסי: "האדם המדבר" אוהב לדבר. אבל לשם כך הוא זקוק לבר שיח זמין. הרחבת המעגל של בני השיח אינה מלאכה קלה, היא מחייבת להתגבר על הבושה הטבעית הכרוכה בשלבים הראשונים של ההיכרות. הצ'אט הוא הפיתרון האידיאלי עבור "האדם המדבר", הוא פתח אפיק חדש וחופשי לדיבורים שיש בו מלאי אינסופי של בני שיח זמינים, ואינו כרוך בבושה כלשהי מפני שאין צורך להזדהות. האנונימיות של משתתפי השיח היא אחד המאפיינים המרכזיים של הצ'אט. לכן, הוא התחבב מאוד על מבוגרים ובני נוער כאחד. יש המבלים שעות רבות בשיחות ובדיונים, בין בדיונים קבוצתיים בין בדיונים אישיים.

ההשלכות החינוכיות של תרבות השיח באמצעות האינטרנט טרם נחקרו במלואן. אין צל של ספק שיהיו לה השלכות ארוכות טווח, הנובעות מהשפעה מצטברת. נפתח בסכנות הגלויות לעין והמוכרות:

א. בצ'אטים מתנהלות שיחות קלוקלות ומגוננות המתאפשרות בחסות האנונימיות, כגון: שיחות בנושאים שהצניעות יפה להם או שימוש בלשון ירודה וזולה.

ב. קיים חשש מהיווצרות קשר עמוק בלתי רצוי עם בן או בת שיח. האנונימיות מונעת את אפשרות הסינון של בר-השיח ויחד עם זה היא מצע נוח לניהול שיחות חופשיות וגלויות העשויות להוביל ליצירת קשר נפשי עמוק ההולך ומתפתח עם הזמן. האנונימיות של בן השיח מאפשרת מרחב גדול של השערות על זהותו ואישיותו, ולכן היא קרקע פוריה לדמיונות, לחלומות ולהזיות, ובכלל זה להטעה עצמית, שהם מסוכנים לבריאות הנפש.

בחיים האמיתיים מקפידים בני אדם לברור את בני שיחם. כלל פשוט זה נשכח לחלוטין עם המעבר לעולם הוירטואלי של האינטרנט. זוהי טעות חמורה. "כך היו נקי" הדעת שבירושלים עושים: לא היו חותמים על השטר אלא אם כן יודעים מי חותם עימהם, ולא היו יושבים בדיון אלא אם כן יודעים מי יושב עימהם, ולא היו נכנסים בסעודה אלא אם כן יודעים מי מיסב עימהם". זהירותם של נקי" הדעת שבירושלים לא נבעה מהתנשאות ועודף חשיבות עצמית, אלא משמירה קפדנית על איכות היחסים החברתיים. יש שפירשו שזוהי כוונת הפסוק בתהלים: "לא ישבתי עם מתי שוא, ועם נעלמים לא אבוא". "מתי שוא" - הם אנשי שוא, ההולכים בדרך של שקר. אך מי הם ה"נעלמים"?

יש אומרים: אלו בני אדם החוטאים בסתר. ויש אומרים: אנשים שמעשיהם סתומים. אישיותם נעלמה, זהותם אינה ברורה, ועל כן אין לפתח איתם קשרים חברתיים. "נעלמים" - זהו התיאור המדויק האמין ביותר של בני-השיח בצי'אטים השונים!

המסקנה החינוכית היא שיש לפקח על שיחות הילדים ובני הנוער דרך האינטרנט, ובמיוחד להקפיד על בני שיח הגונים. מצויים צי'אטים קבוצתיים מבוקרים (המנוהלים על ידי בקר), השומרים על איכות השיחה ואינם מאפשרים ניבולי פה וקללות.

עד כאן, סקירה של הסכנות הגלויות והמוכרות, הקשורות בעיקר בבני השיח. אבל, כאמור לעיל, האינטרנט יוצר תרבות שיח חדשה, שמאפייניה מחייבים בחינה מדוקדקת: המאפיין הראשון - האנונימיות. המאפיין השני - שפת דו-שיח ותוכנו.

א. האנונימיות מאפשרת להסתיר מידע אישי, "להתחפש", להחליף זהות (כולל זהות מינית או דתית), להערים ולשקר ללא פחד; כמו כן, היא מאפשרת לשוחח על נושאים אישיים ואינטימיים בלא להיחשף, לגלות לזולת את צפונות הלב, לספר לו סודות אישיים כמוסים, להעלות שכבות נסתרות בנפש ולהניח אותן על שולחן הדיונים. כיסוי וגילוי בחסות האנונימיות! ההשלכות הנפשיות עשויות להיות מרחיקות לכת.

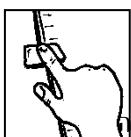
ב. הצי'אט פיתח סגנון שיחה חדש - ממוצע בין דיבור לכתובה. בצי'אט, מעלים על הכתב את לשון הדיבור. הסגנון מחוספס וקצרצר, אין בו עדינות ונקיות. שימוש רב ב"סלנג". הכתיבה מאבדת את עושרה, הודה ויופיה. חמור מזה - השיחות הן שטחיות ורדודות. התוכן נפגע. מחקרים העלו שמרבית

השיחות החברתיות (להוציא שיחות למטרות ייעודיות) המתנהלות דרך צי'אטים עוסקות בנושאים תפלים. על כן, נשאלת השאלה, כיצד יראה הדור שגדל על תרבות הצי'אט, שמטפחת שיח בסגנון לקוי ובתוכן רדוד? ימים יגידו!!

המסקנה החינוכית השנייה, היא שאין להתמכר לצי'אט גם אם הוא גלאט-כשר, כיון שהוא איננו רק כלי מהפכני לניהול שיח או סוג חדש של בילוי חברתי אלא גם גורם תרבותי מעצב. טעות היא לחשוב שחידושי הטכנולוגיה הם ניטראליים, בדרך כלל הם מבטאים תרבות ומעצבים תרבות.

הצי'אט פיתח סגנון שיחה חדש - ממוצע בין דיבור לכתובה. בצי'אט, מעלים על הכתב את לשון הדיבור. הסגנון מחוספס וקצרצר, אין בו עדינות ונקיות

מתוך הספר "אמונת החינוך"

האינטרנט ואנחנו

[הרב יובל שרלו]

צ'אטים - יונות דורנו

הקביעה כי לא טוב היות האדם לבדו, חורגת מהזדקקותו לעזר כנגדו, אל עבר הצורך בחברה וביחסים עשירים עם בני אדם. הכלי העיקרי ליצירת מערכת הקשרים שבין בני אדם הוא הדיבור, ונלוו לו אמצעים אחרים, כמו הכתב והצילום. כלים אלה נושאים בחובם עוצמה רבה, אך גם סכנות שאין להתכחש להן. למן עבירות חמורות הנעשות על ידי מי שמוות וחיים ביד הלשון ועד לבזבוז זמן ולביטולו. מכוחן של הסכנות נולדו הלכות והנהגות רבות הבאות להדריך את האדם להשתמש בכלי המיוחד הזה המיוחד את מהותו כאדם, כמו הלכות לשון הרע ורכילות, הלכות הלבנת פני חברו ודיני אמת ושקר, ועוד ועוד.

עם התפתחות רשת האינטרנט וחירתה המעמיקה לבתים בישראל נוצר מנוף נוסף לפיתוח יחסים אלה, הוא חדרי הדיבור - צ'אטים. ההיקף העצום של אתרים המאפשרים שיחות וירטואליות מדגיש את הצורך שלא להתייחס לסוגיית האינטרנט רק דרך האתרים והדפים השונים, אלא לבחון בעיניים רחניות גם את הטכניקה החדשה ליצירת קשר בין אדם לאדם.

לכאורה לא היה מקום לייעוד לצ'אטים מקום בפני עצמו בהנהגות ההתקשרות בין אדם לחברו, שהרי מדובר בעוד טכניקה לקשר חברתי, ואותן סוגיות הקיימות בשיחות טלפון קיימות גם כאן. דורות רבים נאבקו גדולי ישראל על טהר הלשון והמחשבה, והלכות לשון הרע ושאר דברי המוסר והנהגה קיימים גם כאן. אף על פי כן, ניתן לסמן בצ'אטים פגעים חמורים פי כמה מכל צורה אחרת של התקשרות אנושית:

מכוחן של הסכנות נולדו הלכות והנהגות רבות הבאות להדריך את האדם להשתמש בכלי המיוחד הזה המיוחד את מהותו כאדם, כמו הלכות לשון הרע ורכילות, הלכות הלבנת פני חברו ודיני אמת ושקר, עוד ועוד

א. **זהות הבדיחה:** חלק ניכר, ומחקרים מדברים על רוב מוחץ, אינו מזדהה בדמותו האמיתית (דבר שהוא גם מומלץ מסיבות שתפורטנה להלן). בשל כך, אין מדובר בקשר אנושי אמיתי אלא בשעות של זיוף, שאינן מביאות בכנפיהן את התועלת שבשיח חברים, ורק מאדירות את התסכול והבדידות. התרומה המצויה בשני חברים בדרך כלל נעדרת מדרך זו.

ב. **טוהר הכתיבה:** העובדה כי מדובר בזהות בדויה מנפצת מחסומים טבעיים רבים של בושא וצניעות. החלק הפומבי של הצ'אטים מלא ניבול פה. גם הצ'אטים לדתיים רוויים בהקשרים לא צנועים, אם כי בהיקף מועט יותר, אך גם שם הנושא הוא בעייתי.

ג. **הנושא העיקרי,** והוא נידון בקלות ראש וברדידות. ללא מחסום הבושא הטבעית מדובר בחדר שיחות פרוץ ומדורדר בעוצמה נוראה.

ד. **סוטים:** העובדה כי מדובר בזהות בדויה מאפשרת לסוטים רבים להשתלב. אלה רובצים שעות על גבי שעות, אורבים לתמימים, וחודרים אט אט לעולמם עד כדי שיעבוד מוחלט. זו גם הסיבה המחייבת שימוש בזהות בדויה.

ה. **בזבוז זמן:** כל קשר חברתי מפנה את תשומת לבו של האדם מעניינים חשובים נוספים, אך חשיבותו מביאה ליעוד זמן מסוים כלפיו. ברם, העיסוק בצ'אטים הוא ארוך מאוד מעצם מהותו, והוא נערך בשעות המאוחרות של הלילה, הן בשל שיקולי עלות, והן בשל שיקולים נוספים. מדובר בתרבות חיים לילית, הגוררת בעקבותיה נזקים מרובים, למן אי הקימה לתפילה ועד לשיעבוד היום כולו לצורך הלילה. גם

הרדידות של חלק ניכר מהשיחות מוסיפות צוננין לאמבטיות השטחיות. הפגיעה בתלמוד תורה, בתיקון המידות ובעשיית חסד גדולה פי כמה וכמה.

ו. אין בנמצא גדרים הלכתיים העשויים להתמודד בבעיה זו לכאורה אין איסור "להתייחד", ועבירות לשון הדיבור אינן מוטמנות בהקשר זה.

כל קשר חברתי מפנה את תשומת לבו של האדם מעניינים חשובים נוספים, אך חשיבותו מביאה ליעוד זמן מסוים כלפיו. ברם, העיסוק בציאטים הוא ארוך מאוד מעצם מהותו, והוא נערך בשעות המאוחרות של הלילה

ריבוי הבעיות מחייב לבחון הוצאת פסק הלכה גורף האוסר להתקרב לכלי זה - לא מדובשך ולא מעוקצך. אף שאולי יש ביכולתנו להוות כלי להפגת בדידותו של האדם, נזקיו כפולים פי כמה וכמה מריבוי שיחה, שאף הוא אינו טוב, ולא מצאתי טוב לגוף יותר מהשתיקה. בשל כך נכון היה לכאורה להינזר ממנו לחלוטין, מה עוד שהוא חלק מרשת גדולה שהיא בעייתית פי כמה, בשל האחוז הניכר של התעבורה בה המוצף עריות ואלימות.

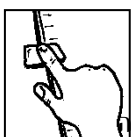
ברם, פסק הלכה גורף כזה אינו יכול להתעלם מהבעיות שהוא מביא בכפיו:

- א. עצם העובדה כי אנו מקדשים מלחמה כנגד כלי הוא בעייתי מהבחינה ההלכתית עצמה. באופן כללי, אנו מבחינים הבחנה חדה בין כלי לבין תוכן, ומכירים בכך כי אין דבר שאין לו שעה. אמנם ביחס לטלוויזיה יש הטוענים כי במהותה היא כלי רע, ללא קשר עם התכנים הקיימים בה. באותה דרך ניתן לקבוע כי כלי זה במהותו הוא גרוע. ברם, קשה לקבל את הדברים, כי בעוד הטלוויזיה ככלי גרועה, היא גרועה בשל הפסיביות שבה, כאן מדובר במנגנון דיבור, ואין להעלות על הדעת לאסור את הדיבור או את המכתב, בשל העובדה כי יכול הוא להיות עושר שמור לבעליו לרעתו.
- ב. בראייה כוללת, שוב ישתכנעו ילדינו כי עולם ההלכה ניצב תמיד בתחום ה"אסור". אף אם יישמעו לפסק זה, תלך ותגבר ההכרה כי אין לה להלכה אלא רצון לכבוש את הכל ולאסור על האדם את כל אשר הוא רואה לנכון לעשות. אין בפסיקה זו דבר מה המציב אלטרנטיבה חיובית, אלא רק תוחם את העולם.
- ג. כשם שמצווה לומר דברים הנשמעים, כך מצווה שלא לומר דברים שאינם נשמעים. כלל הלכתי זה אינו מתיר חס וחלילה לפוסקי ההלכה לומר דברים שאינם נכונים רק כדי שישמע הציבור, ונראה שאין הוא מתיר אפילו לשתוק באופן מתמיד. נהפוך הוא - כלל זה קובע כי על פוסק ההלכה לבחון האם דבריו מיועדים רק לחלק קטן מהציבור שישמע לו, ובכך הפוסק מפקיר את רובו של העולם החי על פי ההלכה, או שדבריו מיועדים לציבוריות המלאה של האומה.

האינטרנט חודר לכל בית, חלק ניכר מילדינו משתמש בו למטרת יצירת קשרים חברתיים - הטלת איסור כולל על הציאטים עשויה להביא להידרדרות נוספת במעמדם של פוסקי ההלכה, ודוגמה לדבר קיימת, כנראה, בעולם החרדי, בשל אי הציות לחלק מהפסיקות הפומביות, לדוגמה בנושא המחשב, ואנו מצויים עימם בסירה אחת, אף אם דרכינו המעשיות חלוקות. מובן כי הליכה בדרך הפוכה, היא הכניעה למציאות הנתונה בשל הפחד כי דברנו לא יישמע חמורה פי כמה, ואל לו לפוסק ההלכה לחשוש מאמירת דבר ה' האמיתי והישר, בד בבד עם בחינת יעד הפסיקה, שהוא הציבור המאמין הרחב, ולא רק קבוצה מצומצמת.

אם כן, מה ניתן לעשות כדי לעמוד באתגר הגדול שעומד בפנינו? כיצד ניתן להביא להקפדה ולהחמרה הלכתית שתכניס גם את השימוש בציאטים תחת כנפיה המברכות של ההלכה, ולא תותיר אותו מחוץ לגבולה? איך נעמיד משימה רוחנית מתמדת, שיסודה בבחירה החופשית הטובה, בפני ילדינו, ולא נעצום את העיניים בפני הסכנה הרוחנית הגדולה המצויה בשימוש זה?

דומה שמוטל עלינו לעשות שני דברים, בלי להפחית מאומה מהחובה המתמדת של עידוד ההתקשרות לתלמוד

תורה והתמדה בה, שהיא ראש המעלות ועומדת כנגד כולם: ראשון בהם הוא לטפח שני תחומים מועדפים. עוד קודם לבחינת האיסורים, יש צורך להעמיד את הדבר הרצוי והנכון בהקשר של רשת האינטרנט. ראשון בהם הוא עידוד הקמת פורומים, והפניית עיקר העיסוק לדרך זו. באופן כללי מדובר בכלי נאות, המאפשר דיון בעל משמעות, מחשבה ביקורתית ולא שיחה מיידית, וידיעה כי הדברים הם חלק ממהלך כולל של בירור סוגיה. ככל שיגבר מספר הפורומים הרעיוניים העמוקים, הדנים בנושאים שבני הנוער מוציאים בהם את עולמם, כן תגבר הסלידה הפנימית מהכיעור שבצ'אטים, וכן יהוו אלה מוקד להתמקדות רוחנית, דווקא מכוחם של הקשרים החברתיים.

תחום שני הוא טיפוח אתרי צ'אט בהם שותפים מדריכים, מחנכים ורבנים, אשר מנווטים את הדיון לדיון בנושאים כבדים באמת. הניווט אינו יכול להיעשות מכוחה של סמכות או בכפייה, שכן טכנולוגיה זו כלל אינה מאפשרת שימוש בכלים אלה. אנו צריכים להתרגל לעולם בו כמעט ולא ניתן לכפות דבר - זהו עולם בו החרות שוררת בו, וכמעט ואין בו כלי אכיפה. ברם, ככל שיהיו יותר בעלי רמה והנהגה רוחנית ברשת, כן עשויים האתרים להפוך כלים אלה למנוף חיובי, והיחס ההלכתי אליהם יוכל להיות יחס בונה ומכונן. לאחר הקמת האלטרנטיבה נראה כי ניתן להעמיד כללים הלכתיים אלה כיסוד איתן וכגדר מפני העליבות והזילות:

א. כשם שאין לאכול אוכל ללא השגחה וללא הנחיה הלכתית, כך אסור, ואולי באיסור חמור יותר, להיכנס לצ'אטים לא מוקפדים ולא מושגחים ברשת הציבורית. לא פחות מההקפדה על הנכנס לפה, חייבת להיות הקפדה על היוצא ממנו. בשל כך נראה כי יש להתרחק באופן מוחלט ולאסור, מבחינה הלכתית, כניסה לכל צ'אט שאין בו השגחה תמידית על השיח הציבורי אפילו יהיה בעל רמה ונקי מניבול פה, הדבר ישפיע גם על כל המשתתפים בו. אם נזכה גם להקים שיח ציבורי מעניין ומשמעותי סביר להניח כי השותפות בו תהיה בעלת משמעות חינוכית גדולה. במקביל, יש להעמיד צוות של אברכי הישיבות ובוגרות המדרשות המוכנים לקבל על עצמם תורנות בניהול צ'אטים, שהיא עבודה חינוכית ממדרגה ראשונה.

ב. חדירות הרשת מחייבת שלא לחשוף פרטים אישיים, שם וכתובת, כרטיס אשראי או מספר טלפון. יחד עם זאת, מלבד שינוי השם ופרטים מזהים בולטים, יש לפסוק כי אסור להיכנס לרשת בזהות בדויה לחלוטין, וגם כאן חלים דיני אמת ושקר. על אדם להציג את עצמו כפי שהוא, מלבד שינוי פרטים מזהים בולטים.

ג. הלכות דיבור חלות גם על הלכות צ'אט, וביניהם דיני לשון הרע, רכילות, ניבול פה, גילוי סוד וכדומה. בכל כניסה לצ'אט יש לחזור על עיקרי הדינים כדי להטמיע את הזהירות בעבירות חמורות אלה.

ד. יש לחדש איסור הלכתי גם על חדרים פרטיים, בהם יחולו דיני "ייחוד וירטואלי". קשה מאוד להגדיר ייחוד זה, ואין להיחפז בקביעת כללי ההתנהגות בתחום שהוא חדש ומחייב הכרעות הלכתיות של גדולי הפוסקים. ברם, עד שאלה ינוסחו, זה המקום בו דווקא השכנוע והקמת גבהות רוחנית של ממש תהיה המקור להתנהגות הראויה בחדרים הפנימיים.

על כל הנכנס לרשת לקבוע לו מלכתחילה את היקף הזמן שהוא נכנס לרשת, ולעמוד בקביעה זו. לא להיגרר ולא להיסחף אחר שיחות. קביעת חז"ל כי אין לאדם לעשות את צרכיו קודם שיתפלל ערבית, צריכה להנחות אותנו כי אין להאריך הרבה בשיחה באופן המביא לאי תפילת שחרית...

בכל דרכיך דעהו פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה, גם באינטרנט. התייחסות הלכתית כזו או דומה לה מחזקת את ההכרה כי ישנם גבולות שלא ניתן עוד להתעלם מהם. דומה שיש לחדול מרפיון הכוח, אשר מעמיד אותנו פעמים רבות בפני עובדה מוגמרת, ואינו מאיץ בנו להתמודד ולהעמיד אתגרים רוחניים לרמה הרוחנית המאפיינת את רוב ילדנו ותלמידנו. אנו יכולים להציב את הקו המבחין בין אסור למותר. אמנם, יש לדעת כי אין

איסור כולל על הצ'אטים עשויה להביא להידרדרות נוספת במעמד של פוסקי ההלכה, ודוגמה לדבר קיימת, כנראה, בעולם החרדי, בשל אי הציות לחלק מהפסיקות הפומביות, לדוגמה בנושא המחשב

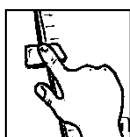

מדובר בהלכות של ממש, שכן אלה נתונים לגדולי הדור המופקדים על קביעת הלכות חדשות במציאות משתנה, אלא בכיוונים רוחניים, אשר עשויים להפוך את הרשת למקום של רוממות רוחנית, ואולי גם לקידוש השם הנובע מרמה גבוהה, נקיות הלשון וערכיות.

את האתגר הזה אנו צריכים להציב בפני ילדנו, ולגרום להם לרצות להיות מיוחדים בקדושת ישראל. הבשורה שבפינו תתבסס על הצבת אלטרנטיבה לאווירת האינטרנט, ולא על ידי כניסה המצמצמת עוד יותר את היקף המגע שלנו עם העולם. ניסוח כללים אלה ישיב את חובת הניווט ההלכתי שבין רוממות רוחנית ומוסרית, לבין החירות והרצון החברתי. בכך לא נעצים את תופעת כניסת ההלכה אל ד' אמות מצומצמות, אלא נגדיל תורה ונאדירה, דווקא מתוך התייחסות רוחנית וצנועה.

בחג בו אנו חוגגים את ניצחוננו על היוונים, אל לנו להתעלם מתרבותם המבקשת אף היום להשכיחם תורתך. המאבק נגד תרבות זו לא יעלה יפה אם הבשורה שתהיה בפינו תהיה שלילה מוחלטת, כפי שלא עלה יפה המאבק בהשכלה ובציונות. מאידך גיסא, כניעה למציאות נתונה מגונה בהרבה. האתגר העומד בפנינו הוא העמדת דרך יהודית ייחודית של 'בכל דרכיך דעהו', שרק היא מסוגלת להפוך ברכה לקללה, ולרומם את ילדנו דווקא דרך רשת האינטרנט.

**יש לפסוק כי אסור להיכנס
לרשת בזרות בדויה
לחלוטין, וגם כאן חלים דיני
אמת ושקר. על אדם להציג
את עצמו כפי שהוא, מלבד
שינוי פרטים מזהים בולטים**

ש ע ר ז י

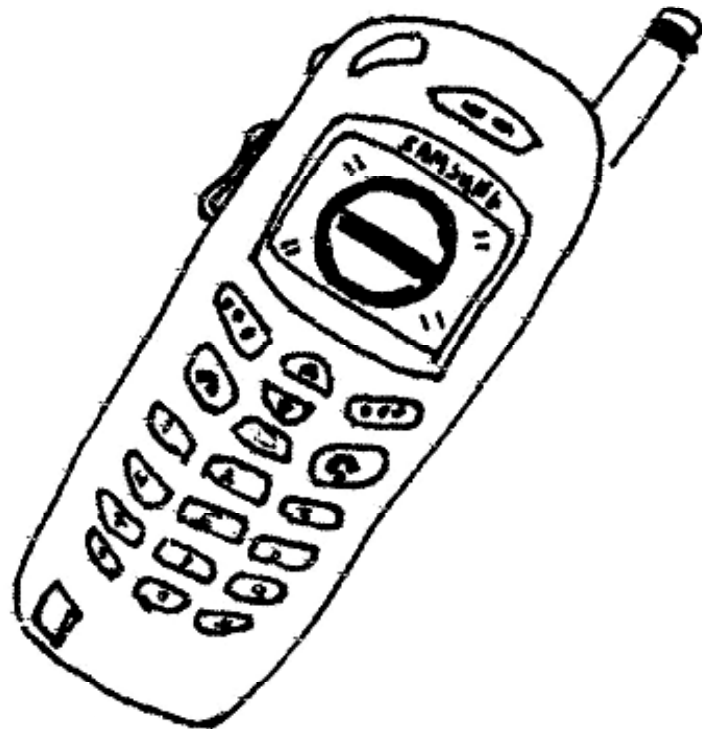
פלאפון

- ◀ תקשורת רדודה
- ◀ גאווה
- ◀ זמינות תמידית
- ◀ כריחה מהתמודדות

אבל אהבה לבדה איננה מספקת - צריך גם להשקיע בקשר "באהבה וחשק". לא להסתפק בקשר של "היי-ביי" - אלא להסכים להיפתח לשני ולפתח איתו יחסים כנים ואוהבים.

בעיני, עדיף לבחור מספר מצומצם של חברים, ולהשקיע למשך זמן רב בקשר עימם, מאשר להתפזר לקשר סתמי וחולף עם חברים רבים. זה לא אומר שצריך להתנתק מכל החבר'ה - אבל זה כן אומר שיש לנו שלושה מעגלי קשר: חברים, ידידים ומכרים. מכר הוא מי שאנחנו רק יודעים מי הוא, ידיד הוא מי שיש לנו קשר חברי אליו, וחבר זה מישהו שיש לנו איתו קשר פנימי, נפשי ואמיתי..

(אלחנן ביר)

זה לא לפלאפון

מטרת הפעולה:

< החניכים יתקשרו עם אחרים באופן עמוק ומהותי

מבנה הפעולה:

< הפלאפון מאפשר תקשורת תמידית, נגישה וקלה

< כל מסר והדרך שלו

< השפעה על תקשורת בין אישית באופן כללי

מהלך הפעולה:

הפלאפון מאפשר תקשורת תמידית, נגישה וקלה

לקבוצה שלרוב החניכים יש פלאפון: כל אחד מציג את עצמו באמצעות הפלאפון שלו (בכל דרך יצירתית שיבחר...)

משחק - הודעת טקסט בקפיצות - על הרצפה ציור גדול של מקשי הפלאפון (על המקשים כתובים רק המספרים ולא האותיות). על חברי הקבוצה לכתוב כמה שיותר מהר הודעת טקסט שהמדריך אומר את תוכנה ע"י קפיצה על כל מקש לפי מספר הלחיצות המתאים לכל אות. בכל פעם מותר רק לאחד מחברי הקבוצה להיות על המקשים.

דין:

כמעט לכולנו יש פלאפון, אנחנו מכירים בעל פה את המקשים והאותיות מרוב כתיבת הודעות טקסט, איך הפלאפון נכנס כ"כ חזק לחיים שלנו? מה היתרונות של הפלאפון? למישהו היה מקרה שהפלאפון ממש עזר לו? האם יש גם חסרונות לפלאפון? מהם?

כל מסר והדרך שלו

כל חניך מקבל שני פתקים. באחד דרך ובשני מסר. המטרה של כל חניך היא להיות עם שני פתקים כאשר המסר ודרך ההעברה הכי מתאימים לדעתו, תוך החלפות עם שאר החניכים (ניתן להחליף הן את המסר והן את הדרך).

דוגמאות למסרים:

הגשמי איז?

אולי הגאריסה!!

יוני עברי דינה ורצה לשמוע על קשר עם גבריו.

המורה של אלה רוצה להגמיא אה על הגנה גומה.

אימתי המדריך מודיע אנשים על זמן הפעולה

הקירובה.

סבא, איך מכינים קוסקוס?

אמא, איך מפעילים מכונת כביסה?

אצטרונו לא הקבלת אשירוח האאומי באולפנא.

משה צריך הסבר מאמא איך אמא ארומה

צהרים.

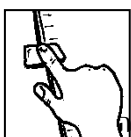
מזא טוב איום האלדג!

הישב י"צ ביום רביעי בשמונה.

יהודה מארגן טיול וצריך להוציא אישור בטחוני.

המפקד מנשה מברר מה קורה עם שני הגיילים

בש"ג.

- ◀ לא לשכוח אוודא שיש אכא גניק נפליים, כובע ו 3 איטר מיס.
- ◀ גברים גמוי"ל רוצים אשור גמונות מהברית של היזר אכא בני המשפחה.

- ◀ שמעון רוצה להגיש עט המדיק של.
- ◀ הצעת הגיר אאוטובוס אגלון.
- ◀ מרים ורמי אומדות אמבן ירד.
- ◀ גלבון גשאל.
- ◀ אמנו מנסים להשיג אוק ככר גודל. גנקסר
- ◀ צבקה א 02-5371640.
- ◀ להצמין פיצה משפחית

דוגמאות לדרכים (יש להכין פתקים עם דרכים כמספר המסרים, ולחזור על דרכים בהתאם):

◀ מכב	◀ היצעה בגא קווי	◀ מפגש
◀ פנק	◀ פלאפון	◀ פקס
◀ מכשיר קשר	◀ היצעה טקסט	◀ דיאל
	◀ דיאל	◀ טלפון

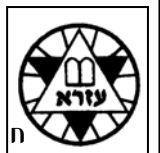
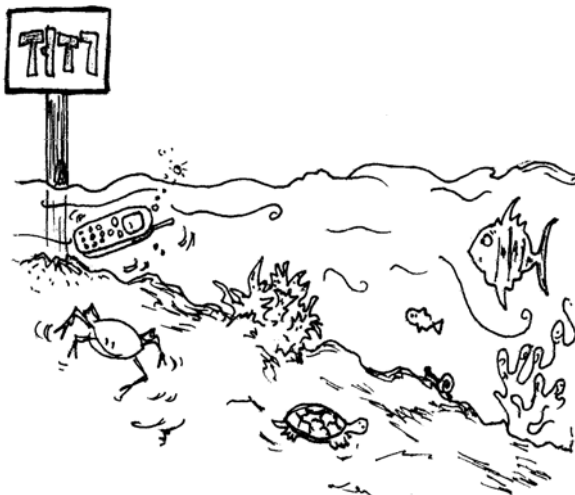
כל חניך מציג את הזוג שלו ומסביר מדוע לדעתו זו הדרך המתאימה ביותר להעביר את המסר המסוים. הרעיון הוא שלמסרים שונים יש עדיפות בלהעבירם בדרכים שונות. יש מסרים שחשוב בהם המבט והמגע וצריך מפגש, יש מסרים שעדיף לסגור מהר בטלפון, יש מסרים שהכי טוב זה לראות אותם בעיניים ואז דוא"ל מתאים, יש דברים רציניים שאתה רוצה לחשוב על כל מילה והניסוח שלה ואז מכתב היא הדרך הראויה ועוד. הפלאפון הוא אומנם כלי התקשורת הכי זמין והכי קל, אבל לא תמיד הוא הכי מתאים. הפרסומת של בזק היא שבזק הכי טוב אבל "עד שניפגש" - אפילו הם מבינים שלא הכל לטלפון...

השפעה על תקשורת בין אישית באופן כללי

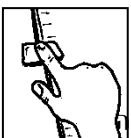
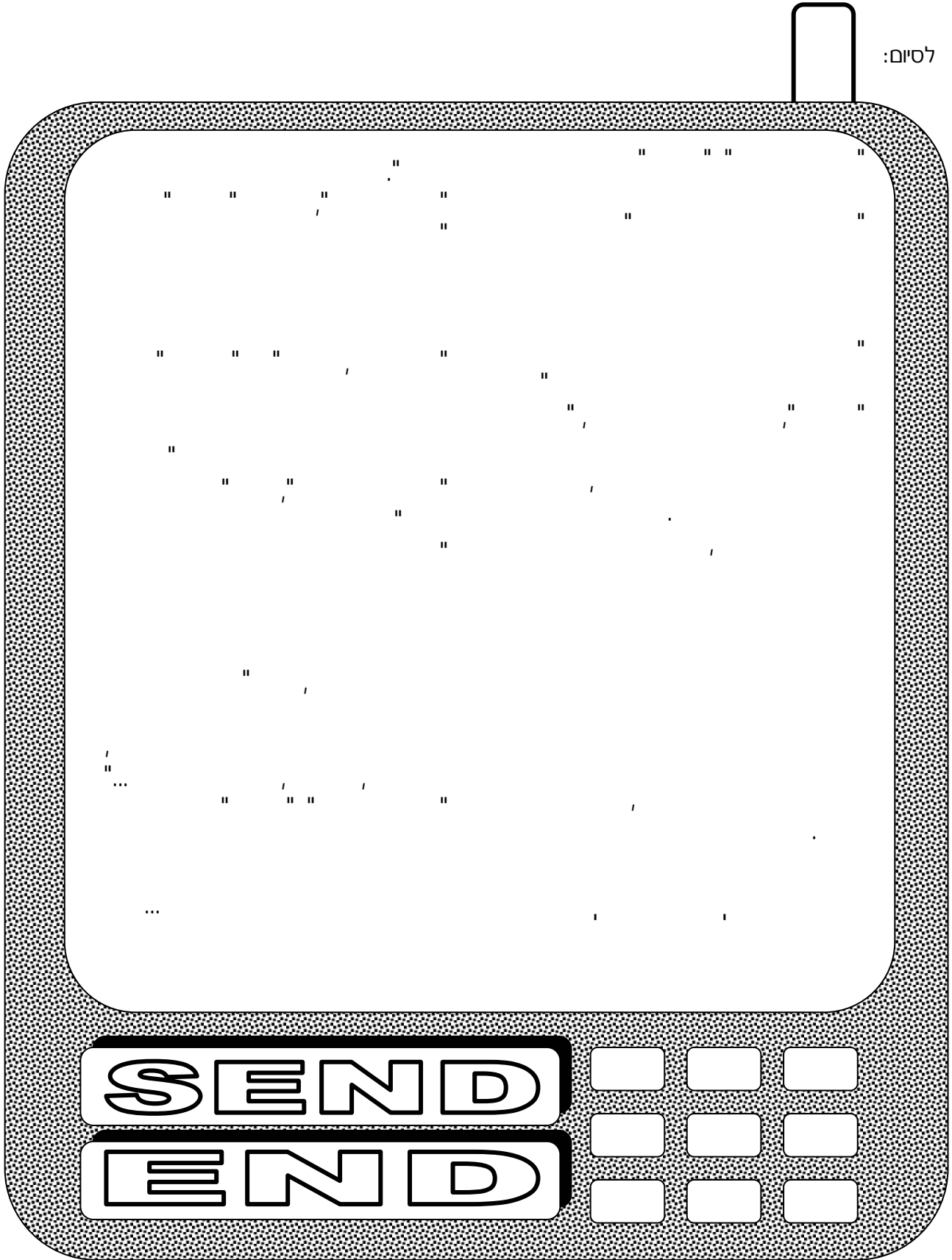
מרכז עצבים - מתחלקים לקבוצות המייצגות דמויות שונות שדנות בבעיה (נספח 1) מנחה הדיון נותן לקבוצות מדי פעם כרטיס מידע שהן משלבות בשיחה, או כרטיס המגביל את דרך התקשורת של הקבוצה. הרעיון הוא שתקשורת טובה לא יכולה להיות מוגבלת בגלל תנאים חיצוניים, הפלאפון והודעות הטקסט הרגילו אותנו לדבר בהגבלה ושכחנו שזה לא טבעי ולא מספיק עמוק... אנשים כבר לא נפגשים באמת, רק דרך פלאפון או הודעות טקסט, חוסכים מבוכה או התמודדות (ברור שיש בזה משהו טוב אבל זו לא יכולה להפוך לדרך חיים. אם האדם ממש נבון ומבקש "סליחה" בהודעת טקסט ומתוך זה האדם השני אומר שהוא סולח ואז הם מדברים ומסדרים את העניין לעומק, זה אחלה. אבל אם זה מתחיל ונגמר בהודעות טקסט של "סליחה" ו"זה בסדר" אז זה לא באמת בסדר...).

לפעמים גם כשנפגשים מתנהגים כאילו מתכתבים או משוחחים בפלאפון: משפטים קצרים, ראשי תיבות, לא מסתכלים בעיניים, לא מסבירים, מקשיבים רק לשורה התחתונה, עסוקים בעוד הרבה דברים אחרים ולא באיש השיחה שלנו...

אפשרויות התקשורת של הפלאפון השכיחה מאיתנו איך מתקשרים באמת בין בני אדם. איך מנהלים שיחה עמוקה ורצינית, מסבירים מה חושבים ומה מרגישים ולא מסתפקים בסיסמאות, רואים בעיניים ובהבעות הפנים מה עובר על נפשו של האדם, מחייכים שכצריך ומחבקים, מתייחסים רק לאדם שאיתו מדברים ומקדישים את מלוא תשומת הלב לשיחה...

לסיום:

ונתת לנו את הדיבור

[אסתר קל]

"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שבחרתנו מכל ברואי תבל ונתת לנו את הדיבור" לחשו שפתי תפילת הודיה חרישית. הבוקר נעצרתי לפתע וחשבתי, כיצד ואיך היו הדברים נראים אילו לא היה הדיבור בפני אילו לא יכולתי לספר על מה שקורה בתוך לבי?

איך הייתי יכולה להגיד שאני כואבת?

כיצד הייתי יודעת לספר שאני אוהבת?

ואיך היו יודעים ידידי לבוא לנחמני או לפייסני? ואיך היו יכולים להודיע לי שנפגשים בשתיים בצהריים? ואיך היו מספרים לי אביגיל ונועם וורד על כל הדברים שקרו אתמול, או בערב? ועל החלומות שהם חולמים כשהם יהיו גדולים? אם לא היינו פשוט מדברים?? מירון קצת כועס ועצוב, ואני שואלת: האם ספרת להם דבר מן הדברים שיש לך בפנים? האם ספרת להם מה מטריד אותך ולא היה להם אכפת? לא, לא סיפרתי דבר" אומר מירון "הם היו צריכים להבין לבד"

"זה בלתי אפשרי" אמרתי "זה לא ניתן. כל אחד הוא עולם מלא ושונה, לכל אחד הרבה עניינים ומעשים, האין זה הוגן יותר פשוט לפנות ישר, להביש בפנים ולדבר? למה להעמיד את השני במבחנים "איך לא ידע מה מתחולל אצלי?" ועוד לרגוז ולכעוס עליו, אחר כך, כל הימים, כיצד לא ניחש ולא הבין. מתנה שכזו, שקיבלנו מאת אלוקים, שפע של מילים וצבעים, מדוע אין אנו משתמשים בה? מרגנית היא ילדה בהירה, פתוחה לב וגלוית מילים.

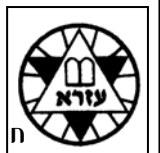
"למה לא? היא שואלת "אם לא אדבר, איך אחרים ידעו מה אני חושבת"? והיא קמה ואומרת בקול רם: "אני חושבת שהגיע הזמן לערוך בחירות חדשות לוועד הכיתה". לא כל אחד מסכים לדעתה, ויש גם ויכוחים, אבל הדברים הם גלויים וברורים, ואז כל אחד יכול להביע דעה בעד או נגד, הרי כך חיים בחברה.

"או למשל", אומרת מרגנית "אמא, אני מרגישה קנאה באחותי הקטנה. כל דבר שהיא מבקשת היא תיכף מקבלת ואילו אני..." ואמא תמדה: "באמת? לא ידעתי שכך את מרגישה, טוב שסיפרת לי" ואמא מסבירה למרגנית דברים אשר על ליבה, שאולי מרגנית לא חשבה עליהם ולא ידעה.

ומרגנית מעזה להצביע בכיתה ולומר "המורה, היינו רוצים איתך שיחה גלויה, אחרי שעות הלימודים, מלב אל לב..."

זה הוגן הרבה יותר מאשר לצבור כעס וחימה או טינה. המילים הפתוחות מוחקות ומיישרות הרבה אי הבנות. "מה באמת?" אנחנו אומרים מופתעים מאוד, "לא ידעתי שהיו לו באותו יום כל כך הרבה בעיות, והיה עסוק... והיו לו צרות צרורות... ואני כעסתי עליו... לו רק גילה במילה... לא ידעתי שהוא בעצם סובל מאוד, חבל שלא נתן אות. מתנה שכזו, הדיבור, מבהירה כל דבר, עושה הכל יותר ברור".

והיום בבוקר עמדתי ואמרתי "ברוך אתה ה' אלוקים שנתת לנו את המילים. המילים שנוכל להגיד כשאנו כואבים, וכשאנו אוהבים, לגלות את רחשי לבנו, ולספר לידיד את מצוקתנו, בהן נוכל לבקש את בקשותינו, ולשמוע ולהבין מה בלבו של חברנו. שמכל ברואי תבל בחרת לתת לנו את הדיבור"

מרכז עצבים

אמא, ילד ומורה מדברים על חוסר מימוש הפוטנציאל של הילד בבית הספר

לאמא

< חברה סיפרה לה שהבן שלה אמר שהמורה לתנ"ך מאוד קשוח

לילד

< במתמטיקה קיבלת 90

למורה

< גם הציונים בהיסטוריה נמוכים...

לאמא

< אבא סיפר לך שבזמן האחרון הילד מסתובב עם חברים בקניון במקום להכין שיעורי בית

לילד

< בזמן האחרון אתה מנסה להשקיע יותר, אבל יש מורים שכבר החליטו שאתה לא בסדר, ולא משנה כמה תשתדל, הם נטפלים אליך...

למורה

< המורה לתנ"ך דיווח שהילד חסר ב 80% מהשיעורים שלו

מדריך, חניך ומרכזת מדברים על הפרעות בפעולות

למרכזת

< המדריך הזה לא הכי משקיע בפעולות שלו...

לחניך

< אתה זוכר פעולות שהשתתפת ונהנת. רק כשזה ממש משעמם אתה קצת מפריע...

למדריך

< הילד הסתבך גם בבית הספר

למרכזת

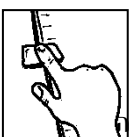
< החניך רצה להתנצל על התנהגותו אבל היתה אי הבנה והמדריך כעס עליו

לחניך

< חבר הכי טוב שלך עובר דירה ועוזב את הסניף. אתה מפחד שלא יהיה לך כיף בלעדיו...

למדריך

< אבא של החניך הודיע לך שסבתא שלו נפטרה והיה קצת בלגאן בבית בזמן האחרון

אבא, אמא ובן דנים בלימודי הבן בישיבה רחוקה מהבית

לאמא

< קיבלת מכתב מהבן הגדול
שיצא לקורס מיוחד בצבא
ויחזור הביתה לעיתים רחוקות
מאוד

לבן

< חבר הכי טוב שלך התקבל
גם לישיבה הרחוקה והולך
ללמוד שם (בעז"ה)

לאבא

< ביה"ס היחיד
באזור, לא ברמה
כ"כ גבוהה

לאמא

< הרב של הישיבה
הרחוקה הוא אח של
גיסך

לבן

< אתה ממש מעריך
את ראש הישיבה
ובשבוי"ש ממש
הסתדרת עם הרבנים

לאבא

< העלות של הישיבה הרחוקה
גבוהה בהרבה מהתיכון
בשכונה

הגבלות

מותר לכם לענות
רק בכתב

מותר לכם לומר רק
עשר מילים

יש לכם דקה
לדבר בלבד

מותר לכם להשתתף
רק בפנטומימה

עליכם לדבר
בעצימת עיניים

המילים צריכות להיות לפי סדר
הא' ב' (מילה ראשונה מתחילה
בא' שניה בב' וכו')

אסור לכם לומר
ו / או / אז / אם

עליכם לדבר
עם ידיים שלובות

הנייד הגאה

מטרת הפעולה:

◀ החניכים יכירו כי "בשבילי נברא העולם" ועם זאת "אנכי עפר ואפר".

מבנה הפעולה:

◀ הכרה בקושי להיות לא זמינים.

◀ הבנה כי הפלאפון מוביל לגאווה.

מהלך הפעולה:

הכרה בקושי להיות לא זמינים

משחק תכנית כבקשתך: מספרים סיפור ומשתפים מספר חניכים בהצגתו (כדמויות בסיפור ואפילו כחפצים). המדריך משמש קריין והחניכים מציגים. בכמה נקודות במהלך הסיפור, פונים לשאר החניכים לרעיונות לתגובה. כל חניך שמציע אפשרות, מנמק אותה ועורכים הצבעה לגבי ההמשך, וכן הלאה.

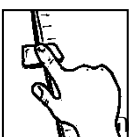
הסיפור מתאר שבוע בחייו של נער וכולל התלבטויות לשימוש בפלאפון, לדוגמא:

- ◀ הוא נכנס לשיעור ומתלבט מה לעשות עם הפלאפון...
- ◀ הפלאפון מצלצל במהלך השיעור (אם החניכים אמרו שהוא על שקט, אז הנער ראה שיחה שלא נענתה)...
- ◀ מקבל הודעת טקסט באמצע הרצאה על זהירות בדרכים...
- ◀ נכנס לתפילה ומתלבט מה לעשות עם הפלאפון...
- ◀ הולך לישון ומתלבט...
- ◀ יש לו מחר מבחן חשוב...
- ◀ מכין עם ילד במשחקה שיעורי בית...
- ◀ אמא שלו מתקשרת באמצע שהוא והילד משחקים משחק הזיכרון ולומדים כך אותיות רש"י...
- ◀ השאיר בטעות את הפלאפון דלוק והוא מצלצל באמצע התפילה...
- ◀ שמע שיש אפשרות לקבל חדשות ותוצאות משחקים בהודעת טקסט לפלאפון...
- ◀ אפשר להצביע מי יזכה בכוכב נולד ע"י הודעת טקסט...
- ◀ וכן הלאה...

למדריך: יש להיות יצירתיים, להמשיך בכל פעם את הסיפור לפי מה החניכים הצביעו, ולשלב את ההתלבטויות.

103

כל טיעון שחניך אומר שמחזק את גרסתו להמשך, נרשם על גיליון נייר על הקיר (בשבת אפשר להכין מראש את הטיעונים הצפויים ולפרוס אותם בסוף הסיפור).

למה קשה לנו לכבות את הפלאפון?
 למה חשוב לנו לדעת מי חיפש אותנו?
 מה עשו אנשים לפני שהיה פלאפון לכל ילד?
 אילו הרגלים מגונים פיתח האדם בעקבות הפלאפון (חוסר נימוס, חוסר סבלנות, חוסר כבוד לאחרים,
 צורך לדעת הכל ומהר, צורך להגיב על הכל ומהר, ועוד...)?
 מה המכנה המשותף של כל הרגלים אלו? אילו מידות בנפש עומדות למבחן בעידן הפלאפון? הגאווה
 והענווה!!!

הבנה כי הפלאפון מוביל לגאווה

מחלקים את הטיעונים מהמשחק הקודם לשניים: טעונים שבבסיסם עומדת התפיסה שהאדם חשוב, חיוני, צריך להיות מקושר זמין (גאווה...), וטיעונים שמהותם שיש דברים חשובים בחיים שצריך לתת להם את מלוא תשומת הלב והעולם לא יתמוטט בלעדי האדם (ענווה...)

הטיעונים שתמכו בהמשך בו הנער נשאר זמין יהיו ברובם טעונים מהקבוצה הראשונה, טעונים המחנכים את האדם שהוא נמצא במרכז העולם. לכן הוא תמיד צריך לדעת מה קורה, ולכן הוא תמיד צריך להגיב, הרי איך אפשר להסתדר בלעדיו?? הטיעונים שיאפשרו לכבות את הפלאפון ולהתנתק ממנו מדי פעם, לרוב ישקפו אדם שמכבד אחרים, רוצה ללמוד, מבין שאי אפשר להתרכז תוך כדי שיחה או התכתבות, אדם עניו שמכיר בתפקידו ומוכן להודות שהוא לא המרכז.

למדריך:

המכשיר הנייד מאופיין ב-

קבלת מידע רצופה

יכולת תגובה בכל תחום

תחושה שהעולם תמיד זקוק לאדם

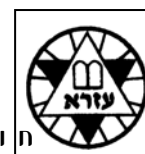
תחושה ש"אני מקובל ומתקשרים אלי הרבה"

"אחרי הפעולות נמשכים הלבבות" (שמונה פרקים לרמב"ם) - התפתחות הגאווה והשימוש בפלאפון זו תופעה מעגלית. לאדם יש מכשיר והוא מתרגל לדעת מה קורה ולהרגיש חשוב, ככל שהוא מרגיש יותר חשוב ויותר חיוני לסביבה, הוא נעשה יותר ויותר תלוי בפלאפון ומתקשה להתנתק. כתוצאה מכך הגאווה נבנת עוד ועוד ומתבטאת גם בהשקעה במכשיר מיוחד, פאנל, תא קולי, מצלמה, יומן ועוד אפשרויות בפלאפון שכלל לא קשורות למטרה המקורית (תקשורת!!!) וחוזר חלילה.

העשרה:

הקב"ה אומר על הגאווות ש"אין הוא ואני יכולים לדור בכפיפה אחת"

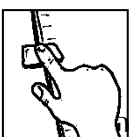
בספר "אורחות צדיקים" (לא ידוע מי חיבר אותו) מפורט כי הגאווה מובילה לגסות רוח, תאוה, חוסר סבלנות לבריות, חוסר כבוד, כפירה חלילה ועוד רעות רבות.

בדרכי קניית הענווה

מסילת ישרים פרק כג'

”שניים הם המרגילים את האדם אל הענווה: הרגילות וההתבונן. הרגילות הוא שיהיה האדם מרגיל עצמו מעט מעט להתנהג בשפלות, על הדרך שזכרנו: בישיבת המקומות הפחותים וללכת בסוף החברה, ללבוש בגדים צנועים, דהיינו מכובדים אך לא מפוארים. כי בהתרגלו בדרך הזה, תכנס ותבוא הענווה בלבו מעט מעט, עד שתקבע בו כראוי. כי הנה בהיות טבע לב האדם לזוח ולהתנשא, קשה עליו לעקור מעיקרה הנטיה הטבעית הזאת, אלא אם כן בפעולות החיצוניות המסורות בידו ימשיך מעט מעט הדבר בפנימיותו הבלתי מסור לו כל כך, וכעניין שביארנו בזריזות, שכל זה נכלל במאמרם זכרונם לברכה (ברכות יז' א') לעולם יהא אדם ערום ביראה, דהיינו שיבקש תחבולות נגד הטבע ונטיתו עד שינצחם”

הדרך אל הלב... [אלחן ניר, חברים מקשיבים]

לפני כארבעים שנה, כשבאו וסיפרו לרב יוסף כהנמן זצ"ל, שהאדם הגיע לירח, הוא פתח את וילון חדרו, הצביע לעבר האנשים ברחוב, ואמר לנוכחים כך: "אדם לירח הגיע, אדם לאדם לא הגיע!" מה צריך לעשות שנגיע, ש"אדם לאדם יגיע"? איך יוצרים קשרים חברתיים אמיתיים וכנים עם החבר, ולא מסתפקים בקשרי ה"היי-ביי" השיטחיים?

לפני כארבעים שנה, כשבאו וסיפרו לרב יוסף כהנמן זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז' בבני ברק, שניל ארמסטרונג הגיע לירח, הוא פתח את וילון חדרו, הצביע לעבר האנשים ברחוב, ואמר לנוכחים כך: "אדם לירח הגיע, אדם לאדם לא הגיע!" והנה, מאז העולם התקדם לא מעט, ויש היום לכל ילד פלאפון ודואר אלקטרוני, וכמות העיתונים והערוצים מתרבה והולכת מיום ליום, ועדיין - ואולי אף יותר מבעבר - "אדם לאדם לא הגיע!"

למה? מה צריך לעשות בכדי שכשאנו מדברים עם השני באמת נהיה איתו, ולא נחשוב במקביל על אלף דברים אחרים? מה צריך לעשות בכדי שבאמת יתפתחו בינינו יחסי חברות אמיתיים, ולא רק יחסי חברות שטוחים ורדודים?

'האדמו"ר הזקן', רבי שניאור זלמן מלאדי, כתב בספרו הגדול - ספר 'התניא':

"ההתקשרות שמקשר האב שכלו בשכל בנו בשעת לימודו באהבה ורצון שרוצה שיבין בנו, ובלעדי זה, גם אם היה הבן שומע דיבורים אלו עצמם מפי האב שלומד האב לעצמו - לא היה מבין כמו עכשיו, שאביו מקשר שכלו אליו ומדבר עמו פנים אל פנים באהבה וחשק שחושק מאד שיבין בנו.

וכל מה שהחשק והתענוג גדול יותר כך ההשפעה והלימוד גדול, שהבן יוכל לקבל יותר והאב משפיע יותר, כי על ידי החשק והתענוג מתרבה ומתגדל שכלו בהרחבת הדעת להשפיע וללמד לבנו".

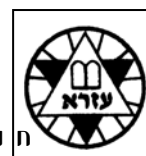
(אגרת הקודש פרק ט"ו).

נראה לי שהמפתח לחצות את אותו "יום האש" (כלשונה של המשוררת זלדה) שבין אדם לאדם טמון בדברים הנפלאים הללו של האדמו"ר הזקן.

בכדי להבין את הדברים ומדוע הם כה משמעותיים עבורנו נעמיק בהם מעט. ישנו חומר לימודי שעל הבן לדעת. הוא יכול לשמוע אותו באקראי מאביו - תוך כדי שהאב לומד לעצמו את אותו חומר, והוא יכול ללמוד את זה ישירות מהאב. בשני הדרכים הוא ישמע את אותו חומר לימודי - אך מה רב ההבדל ביניהם, שכן ההבנה של הבן תלויה במידת הקישור שהאב מתקשר לבנו, ובאהבה, בחשק, וברצון האמיתי שהוא רוצה שהוא יחכים וישכיל. הללו הם הקובעים את איכות הלימוד!

יתירה על כך: ככל שהאהבה של האב לבן גדולה - כך הבן מוכן לקבל ממנו עוד ועוד מוצא בעצמו עוד מקום לאב וללימוד, וכך גם לאב יש יותר שפע להשפיע לבן. וכך במין מעגל קסמים מופלא, שניהם מחכימים זה בזכות זה ללא הרף, עד אין סוף.

אבל מה זה קשור אלינו? אם באמת נאהב את השני, ממילא ניתן לו - ולקשר ההולך ומתרחק בינינו - את המרב שבנו, הקשר שלנו ייהפך אט אט לקשר חי ואין סופי. שוב לא נמצא את עצמנו מול קשרים חברתיים חיוורים ושטחיים שינינו אפילו מתחילים כבר לשעמם אותנו, שכן כגודל היחס האמיתי והאוהב שאנו יוצרים עם החבר - כך הוא אכן מוצא בעצמו מקום אלינו. ושוב לא נרגיש - כמו שקורה לנו לא מעט - שכשאנו מדברים עם החבר, הוא בכלל לא אתנו.

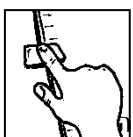
אבל אהבה לבדה איננה מספקת - צריך גם להשקיע בקשר "באהבה וחשק". לא להסתפק בקשר של "הי-ביי" - אלא להסכים להיפתח לשני ולפתח איתו יחסים כנים ואוהבים.

בעיני, עדיף לבחור מספר מצומצם של חברים, ולהשקיע למשך זמן רב בקשר עימם, מאשר להתפזר לקשר סתמי וחולף עם חברים רבים. זה לא אומר שצריך להתנתק מכל החבריה - אבל זה כן אומר שיש לנו שלושה מעגלי קשר: חברים, ידידים ומכרים. מכר הוא מי שאנחנו רק יודעים מי הוא, ידיד הוא מי שיש לנו קשר חברי אליו, וחבר זה מישהו שיש לנו איתו קשר פנימי, נפשי ואמיתי. מכרים וידידים באים והולכים, אבל חברים זה משהו רציני - בחברים צריך להשקיע!

האדמו"ר הקדוש מפיאסצ'נא הי"ד, שנהרג בגטו ורשה בשואה, כתב ספר מיוחד הנקרא "בני מחשבה טובה", שם הוא מרבה לעסוק בצורך "לקנות" חבר וחבורה, ובצורך להשקיע בכך את מירב הכוחות. זה לא בא לבד - זה דורש השקעה רבה ומחויבות, אבל זה השער לכל התפתחות, ובעיקר להתפתחות רוחנית. כי חבר הוא אדם שמחד הוא חיצוני לנו, אך מאידך הוא חלק מאיתנו - מה שנותן לו את היכולת להיות

איתנו אבל גם להסתכל עלינו קצת מבחוץ. וכשאנחנו שוכחים קצת את עצמנו, הוא פשוט מזכיר לנו את זה.

**אהבה לבדה איננה
מספקת - צריך גם להשקיע
בקשר "באהבה וחשק". לא
להסתפק בקשר של "הי-
ביי" - אלא להסכים
להיפתח לשני ולפתח איתו
יחסים כנים ואוהבים**

ש ע ר ה י

מזון מהיר

◀ חוסר סבלנות

◀ רצון בטיפוס מיידי

◀ חשיבה לטווח קצר

האם לאדם הזה יש עוד מה ללמוד מן הטבע, האיטי והמסורבל? זה שמתקדם לו בשלבים אט אט, ולא ממחר לאף מקום? האם לאילן ולפרח יש עוד מה לומר לאיש ההיי-טק החמוש בפלאפון, מחשב נייד ומכונת מהירה המצויידת בכל השכלולים? ובכן, האמת היא שכן. והחג הזה, חג הטבע והאילנות, נושא בקרבו מסר חשוב מאד לאדם המודרני. מסר שאם רק יפתח את אוזניו וישכיל להאזין לו, ישפיע על חייו לבלי היכר. למה הכוונה?

הקידמה, יחד עם כל הדברים הטובים והמופלאים שהיא העניקה לאדם, גם גרמה לו לכמה קלקולים

(יוני אלטמן)

הכי מהר

מטרת הפעולה:

< החניכים יהיו בעלי סבלנות

מבנה הפעולה:

- < העולם בנוי מתהליכים
- < המיקרוגל כמחנך לחוסר סבלנות
- < התרחבות הבעיה לשאר תחומי החיים

מהלך הפעולה: העולם בנוי מתהליכים

משחק חבל עם הזמן - כל קבוצה מקבלת 100% זמן ומחלקת אותו לפי משך הזמן שהיא חושבת שראוי להקדיש לכל דבר (ניתן לרשום את התחומים על בריסטול והקבוצות שמות מדבקות קטנות לפי הכמות, לתלות שלטים עם התחומים וכל קבוצה מקבלת קרפים וחוטכת לפי מה שנראה לה, לחלק מסטיקים קטנים, בייג'יה וכו').

דוגמאות:

< לקבל תואר אקדמאי	< להתחתן
< לבנות בניין	< לכתוב ספר
< לקנות בגדים	< להפסיק לדבר לשון הרע
< לבשל	< לשכנע חברים לא לרדת לחו"ל
< למצוא תרופה למחלה מסוכנת	< וכו'

הרעיון הוא שדברים חשובים ומשמעותיים לוקחים זמן. מובן שלא מוצאים תרופה ברגע ולא משנים דעות של אנשים בשעה. על מנת ליצור משהו חזק ויציב יש צורך לעבוד על זה תקופה, יש צורך בסבלנות, יש לבחון את הדברים לאורך זמן.

השמעת השיר "אני רוצה גם" של יהודה פוליקר (המילים בנספח מס' 1)

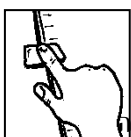
דין:

הוא רוצה הרבה דברים, האם הוא יצליח להשיג את כולם?

כמה זמן היינו מקדישים כדי להשיג את הדברים שהוא רוצה?

מה משמעות הפזמון "אני רוצה הכי גדול הכי מהר הכי יפה"? האם אפשר להגיע לכל מה שהוא רוצה במהירות?

בהפעלה הקודמת ברור בשכל שדברים לוקחים זמן, למה לאנשים כבר אין סבלנות? למה אנשים חושבים שהם יצליחו להגיע רחוק, אבל מהר ובלי מאמץ???

המיקרוגל כמחנך לחוסר סבלנות

משחק דומינו - בצד אחד יש תמונה של מאכל ובצד השני מספר דקות (נספח מס' 2). על החניכים ליצור רצף של מאכל וזמן הבישול שלו במיקרוגל.

פעם מלאכת הבישול נמשכה הרבה זמן, משאיבת המים ועד חיתוך הירקות, דרך משך הזמן של הבישול עצמו. כיום זה עניין של שניות ודקות, אין צורך לחכות לארוחת צהרים, אין צורך להתאמץ, אין צורך בסבלנות ובאיפוק, האוכל מוכן מהר וחסם.

התרחבות הבעיה

בעיה ראשונה היא התבטאות מיידית של חוסר סבלנות ביום יום: לעמוד בתור במכולת, לעלות ברוגע לאוטובוס, לחכות כשמישהו בשיחה ממתינה ולא לנסות שוב כל חצי דקה...

בעיה נוספת משקפת תפיסה תרבותית חברתית: מפרסמים ומשווקים רבים מנצלים את חוסר הסבלנות שלנו כדי לשכנע אותנו בתחומים שונים: תרופה שעובדת מהר, לימודים אקדמיים תוך חצי מהזמן, משכנתא תוך שעה, נזל כלים שמנקה בחמש דקות מה שלקח עד כה שעה ועוד.

"החלשת הגוף - החלשת הרצון" (אורות הקודש ג' ט')

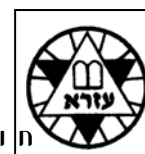
"העצלות משתרעת על כר נרחב: על המחשבה ועל התנועה" (החזון איש)

כשאדם מתרגל להיות עצלן, כשהגוף נחלש ולא רגיל למאמץ זה משפיע על כל המעשים שלו, זה לא מצטמצם לתחום אחד אלא מתרחב לכל ההרגלים של האדם. אדם שהתרגל לאוכל מהיר, מפתח חוסר סבלנות כלפי העולם ומצפה שהכל ילך מהר (כמו בשיר של פוליקר). האדם שוכח ש"אדם לעמל יולד" וגם כשזה מגיע לתחומים רציניים וחשובים הוא מצפה לתוצאות מהירות או "מרים ידיים".

העשרה:

ט"ו בשבט בדור המיקרוגל - יוני אנטמן

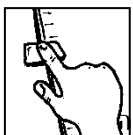
פירוש הרב שלמה אבינר על ספר קהלת פרק ג'

מילים: יהודה פוליקר ועקב גלעד | לחן: יהודה פוליקר

אני רוצה הכל הכי טוב הכי הרבה
אני רואה את זה מולי צבעוני טבעי על המסך שלי
אני רוצה להיות שם, אני רוצה להיות שם
אני רוצה גם אני רוצה גם
גם אני רוצה לקנות לי קבוצת כדורגל או כדורסל
אני רוצה על הקיר תמונה של מונה ליזה אורגינל
אני רוצה להיות ידיד בין ידידי המוזיאון
גם אני רוצה סלון עם חלון, המגדל שמשקיף לים התיכון
גם אני רוצה חבר בכנסת ובמס ההכנסה
גם אני רוצה להריץ ולהקפיץ להפיל את הבורסה
גם אני רוצה שומר ראש נהג צמוד ולימוזינה גדולה
גם אני רוצה מקום בהנהלה של מפלגה, שתיקח אותי אצלה
אני רוצה הכי גדול הכי מהר הכי יפה
אני רוצה הכל הכי טוב הכי הרבה
אני רואה את זה מולי צבעוני טבעי על המסך שלי
אני רוצה להיות שם, אני רוצה להיות שם
אני רוצה גם אני רוצה גם

גם אני רוצה לצאת לשתות לרקוד לבגוד לשדוד
גם אני רוצה לחטוף לאכול לטרוף לזלול להקיא את הכל
לרמוס את כל מי שעומד בדרכי לעמוד על שלי בלי ליפול
גם אני רוצה אקדח קטן שפותח דלתות וסוגר עניין
אני רוצה לשלם במזומן מתחת לשולחן לאיזה עבד נאמן
פודלמן
גם אני רוצה לשלוף מהשרוול לצחוק בביטול ולהגיד בזלזול
קניתי מכרתי סגרתי כוונתי יריתי פגעתי בול
גם אני רוצה להיות בן של מי שרימה והונה וקיבל חנינה
'בן של', אבא יסדר לי חיים קלים בצבא
אבא ישלם ויבטל את התלונה
גם אני רוצה להשתעמם להתרגש להתחתן להתרגש
להשכיב להשתמש לזרוק ולהתכחש, לגמור מהר לרוץ לספר
גם אני רוצה שייכתבו עלי בספורט ברכילות בחדשות
שיפיצו שמועות שמות שקרים סקנדלים ובושות
גם אני רוצה לכתוב רומן אוטוביוגרפי חינוכי וחושפני
לחפש אותי ולמצוא את עצמי, להגיד אני זה אני זה אני
אני רוצה הכי גדול הכי מהר הכי יפה

[נספח מס' 2]

30 דקות	הפצרת לתמניה
---------	-----------------

2 דקות	הפצרת עוף
--------	-----------

8 דקות	טבעול
--------	-------

5 דקות	תפוי"א
--------	--------

10 דקות	תימום שוקו
---------	------------

30 שניות	אורז
----------	------

60 שניות	הרתחת כוס מים
----------	------------------

40 שניות	תימום ארוחה מוכנה
----------	----------------------

35 שניות	תימום פסטה
----------	------------

2 דקות	הכנת ביצה
--------	-----------

20 דקות	עוגיות
---------	--------

15 דקות	עוגה
---------	------

100 שניות	פופקורן
-----------	---------

4 דקות	תימום מרק
--------	-----------

13 דקות	תה
---------	----

20 שניות	בשר
----------	-----

6 דקות	המסת מרגרינה
--------	-----------------

1 דקה	המסת שוקולד
-------	----------------

סיפוק מידי או סיפוק אמיתי?!

מטרת הפעולה:

< החניכים ישקיעו בדברים החשובים לטווח הארוך

מבנה הפעולה:

- < הבחנה בין אוכל מהיר לאוכל בריא
- < הקבלה לדרך חיים - סיפוק מידי או סיפוק אמיתי?!
- < היהדות מחנכת לחשיבה לטווח הארוך

מהלך הפעולה: אוכל מהיר או בריא?

משחק איקס עיגול - קבוצת העיגולים אומרת יתרון של אוכל מהיר (שקונים מוכן ממש או רק מחממים) על מנת לשים עיגול באחת המשבצות, וקבוצת האיקסים אומרת יתרון של אוכל ביתי. בסבב נוסף, קבוצת העיגולים אומרת חיסרון של אוכל מהיר וקבוצת האיקסים חיסרון של אוכל ביתי.

הרעיון הוא שיתרונותיו של האוכל המהיר שייכים לטווח המידי: טעים, מהיר, קל וכדו'. ואילו יתרונותיו של האוכל הביתי הם לטווח הארוך: מזין, בריא, מתוכנן, זול וכו'.

הקבלה לדרך חיים

משחק מסלול "מה עדיף?"

משבצות המסלול מחולקות לארבעה סוגים: הפתעה, דילמה, הידעת, עצור (נספח מס' 1). חניך (או קבוצה) שנעצרה על אחת המשבצות מרימה כרטיס מהחבילה המתאימה וממשיכה בהתאם).

המשחק משקף מציאות המורכבת מסיפוק מידי לעומת סיפוק אמיתי: בכרטיסי הדילמה, יש לחניכים אפשרות לקבל תגמול מידי או חשיבה השוקלת את הסיכויים והסיכונים. כרטיסי המידע כוללים שלושה תחומים (סמים, נהיגה ואלימות) בהם אנשים נוטים לעשות מעשים שליליים המזיקים להם ולסביבה.

דין:

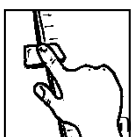
אילו שיקולים הפעלתם בהחלטות ב"דילמה"?

איזו תכונה חסרה לאדם כדי למנוע את העובדות ב"הידעת"?

מדוע יש התנגשות בין תוצאה מיידית לתוצאה רחוקה יותר אבל טובה יותר? (טוב אמיתי דורש מאמץ, השקעה ובניה. תוצאה מיידית נותנת סיפוק זמני בקלות)

מדוע יש לאנשים נטיה להעדיף את התוצאות המיידיות על פני הטוב האמיתי אך הרחוק? (אנשים רואים רק את הרגע ולא חושבים קדימה, חוסר איפוק, חוסר חשיבה לעומק ולטווח הארוך, חוסר רצון להשקיע ולהתאמץ, רצון למלא את הצורך עכשיו ומהר)

המיקרוגל והאוכל המהיר נותנים סיפוק מידי. האדם רעב כרגע והוא מחפש דרך להשקיע את רעבונו, אט אט זו

הופכת להיות דרך חיים חשיבה לטווח הקצר בלבד. אין מחשבה על הצורך באוכל מזין, בריא, מתוכנן, אין שיקולים של העלויות הכספיות הכרוכות בכך, אין בניה של מידת הסבלנות ולקחת אחריות (וסנדוויץ') מראש. הסיפוק המידי מנהל אנשים רבים גם בשאר תחומי חייהם: הברזה מהלימודים עבור כיף זמני של ים או סרט, במחיר הידע, הציון, כעסו של המנהל ו/או ההורים. קניית בגד כי הוא אופנתי ונחשב ומתחשק לי, ללא מחשבה על היכולת הכלכלית. אמירת בדיחה עוקצנית כדי שכל החבריה יצחקו ואני אהיה במרכז, גם אם אח"כ נתחרט שפגענו בחבר טוב. בחירת מסגרת לימודים פחות דורשת מבחינה תורנית כדי לא להתאמץ, ללא מחשבה על ההזדמנות לבנות נפש אמונית וערכית עמוקה ורצינית. יציאה למסלול עם שלושת רבעי ליטר מים כי עכשיו התיק כבד, ללא מחשבה על עוד ארבע שעות קדימה במדבר החם. ועוד, ועוד...

היהדות מחנכת לטווח הארוך

מעשים כאלו אינם רק לא משתלמים מבחינת המצפון והתחושה הרעה הנלווית אליהם אח"כ, אלא הם גם נוגדים את תפיסת היהדות.

דף מקורות (נספח מס' 2):

ממקור מס' 4 אנו לומדים כי היהדות תוספת את קיום המצוות כמעשה שצריך להיות ללא ציפה לתגמול, בטח שלא חומרי או מידי. במקור מס' 1 מתחדדת התפיסה כי גם אם ישנו שכר בעולם הזה, הטוב האמיתי היא הקרן הקיימת לעולה"ב. מקורות מס' 2 ו-3 הינם שני מקרים במצב מלחמה בהם מצפה מאיתנו התורה לגבור על רצון מידי לטובת תוצאה חיובית בהמשך.

העשרה:

תרבות האינסטנט - הרב טאו

דרך ארץ - יוחנן סלומון

אחוז גבוה מהגברים שהלכו לטיפול בעקבות התנהגות אלימה כלפי נשותיהם מדווחים על תחושת צער, כאב וחרטה לאחר מעשה האלימות.

הזדמנות?

סם האקסטזי מופץ בטבליות ונתפס כלא מזיק. הוא יוצר תחושה מיידית של ריחוף ורוגע, אך גורם לתופעות דכאון, בלבול, אובדן כושר השיפוט וחוסר התמצאות

הזדמנות?

סם האסיד (LSD) גורם להזיות בתוך השעה וחצי הראשונות מלקחתו. הוא יוצר נזק בלתי הפיך למח וללב. עלול לגרום לתרדמת ולבעיית תפקוד הריאות.

הזדמנות?

באפשרותך להרים כרטיס הפתעה אם תרים גם כרטיס עצור

הזדמנות?

באפשרותך לוותר על התור הבא תמורת הפתעה

הזדמנות?

חומרים נדיפים הינם סמים היוצרים הרגשת התעלות זמנית, הסתחררות, אופוריה והזיות. אלו יותר מאלף חומרים המקובלים בשימוש יום יומי למטרות אחרות (לא להסנפה). חומרים כגון טיפקס, דבק, תרסיסים, פופרס ונוזל מזגנים. הסכנה בשימוש בטווח קצר הינה מוות בשיתוק יכולת הנשימה או נפילה מגבות, ובטווח הרחוק פגיעה במבנה הפיזי של המוח.

הזדמנות?

אחוז גבוה של תאונות הדרכים בקרב צעירים נגרמו בעקבות נהג שתי או מסומם. יותר מחצי מתאונות הדרכים נגרמות מהתנגשות שני רכבים נוסעים כשלפחות אחד מהם במהירות מופרזת. בשנה האחרונה ישנה עליה של 70% במספר ההרוגים כתוצאה מתאונה חזיתית בעקבות עקיפה.

הזדמנות?

הפתעה

יש לך
תור נוסף

הפתעה

קבל
סוכריה

הפתעה

התקדם
שתי
משבצות

הפתעה

זרוק שנית
את הקוביה

הפתעה

קבל קרמבו

עצור

המתן תור
אחד

עצור

חזור שתי
משבצות
אחורה

עצור

חזור
למשבצת
הקודמת
שהיית בה

עצור

המתן שני
תורות

עצור

חזור
משבצת
אחת אחורה

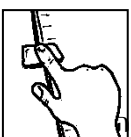
דילמה

באפשרותך
להישאר
במקום או
להתקדם שתי
משבצות

דילמה

באפשרותך
לזרוק את
הקוביה פעם
נוספת

סיפוק מיידית או סיפוק אמיתי

1

אלו דברים שאין להם שעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה: אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן, כבוד אב ואם וגמילות חסדים והשכמת בית המדרש שחרית וערבית והכנסת אורחים ובקור חולים והכנסת כלה ולוית המת ועיון תפילה והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כולם:

מתוך תפילת שחרית

3

דרכו של עולם בשעת מלחמה, כשרואה הצבא הלוחם כי אין לו כל סיכוי לנצח בקרב וכי עליו לסגת, הריהו מחריב ומשמיד את כל הנמצא תחת ידו, כדי לגרום נזקים לאויב. אולם אם הצבא בטוח בניצחונו והוא מתעתד לכבוד את הארץ, אזי חסה עינו על רכוש הארץ העשוי אחר כך להביא תועלת למנצחים.

לפיכך אמרה תורה: "לא תשחית את עצה", משום "ממנו תאכלי" - הן כל ספק תכבוש את הארץ, שהרי הקדוש ברוך הוא הבטיחה לך, ועתיד אתה לאכול מן העצים הללו, למה איפוא תשחיתם ותגרום נזק לעצמך...

ספורנו על דברים,
פרשת שופטים, כ"י"ט

2

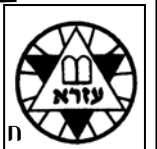
"כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ד' אלוקיך בידך ושביית שבי: וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה: והבאתה אל תוך ביתך וללחה את ראשה ועשתה את צפרניה: והסירה את שמלת שביה מעלה וישבה בביתך ובכתה א אביה ואת אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה: והיה אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא תמכרנה בסף לא תתעמר בה תחת אשה עניתה: כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשנואה: והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה: כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו: ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומורה איננו שומע בקולנו זולל וסבא: ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו:

דברים כ' י" - כ"ב

4

אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק.
הוא היה אומר: אל תהיו כעבדים, המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים, המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם.
מסכת אבות - פרק א' משנה ג'

"אני באפין באפונה שלפה בביאת הפשיח ואף על פי שיתפהפה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא"

ט"ו בשבט בדור המיקרוגל

[יוני אלטמן, חברים מקשיבים]

האם חג האילנות הוא לא דבר שכבר עבר זמנו בדור ההיי-טק המתקדם? האם לאדם המודרני, זה שמסתובב עם פלאפון, מחובר לאינטרנט ואפילו לירח כבר הספיק להגיע, יש עוד מה ללמוד מן העץ הקטן? ובכן, מתברר שהחג הזה אקטואלי עכשיו יותר מתמיד...

השקדייה פורחת ושמש פז זורחת, ציפורים מראש כל גג מבשרות את בוא החג. כן, ט"ו בשבט הגיע, חג האילנות. אך לעיתים נדמה שעם השנים החג הזה הופך להיות פחות ופחות אקטואלי.

האדם המודרני כבר לא תלוי בטבע כמו בעבר. הוא חי לו בדור מוגן ואטום, ופגעי מזג האוויר כבר לא עושים עליו כל רושם. הטכנולוגיה מסייעת לו להתגבר על כל המגבלות שמציב בפניו הטבע. הוא הולך ומנצח את המחלות, משפר את איכות חייו, מתגבר על מרחקים של זמן ומקום בין רגע, ונדמה שאפילו השמים אינם הגבול בשבילו.

האם לאדם הזה יש עוד מה ללמוד מן הטבע, האיטי והמסורבל? זה שמתקדם לו בשלבים אט אט, ולא ממחר לאף מקום? האם לאילן ולפרח יש עוד מה לומר לאיש ההיי-טק החמוש בפלאפון, מחשב נייד ומכונית מהירה המצויידת בכל השכלולים? ובכן, האמת היא שכן. והחג הזה, חג הטבע והאילנות, נושא בקרבו מסר חשוב מאד לאדם המודרני. מסר שאם רק יפתח את אוזניו וישכיל להאזין לו, ישפיע על חייו לבלי היכר. למה הכוונה? הקידמה, יחד עם כל הדברים הטובים והמופלאים שהיא העניקה לאדם, גם גרמה לו לכמה קלקולים.

האדם המודרני התרגל להיות עצלן. נקודה. הכל בא לו בקלות.

האם לאדם יש עוד מה ללמוד מן הטבע, האיטי והמסורבל? זה שמתקדם לו בשלבים אט אט, ולא ממחר לאף מקום?

◀ אם פעם כדי להגיע לתל-אביב הוא היה צריך לצאת למסע מפרך על החמור למשך שלושה ימים, היום די ב'קפיצה' של חמישים דקות ברכב מהיר.

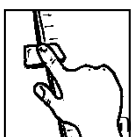
◀ אם פעם כדי לשוחח עם חבר שנמצא בקצה השני של האוקיינוס היה צריך לשלוח מכתב שיגיע ליעדו תוך שבועיים, במקרה הטוב, היום די לשלוח את הפלאפון מהכיס ולחייג את המספר המבוקש, או פשוט לשלוח אימייל.

◀ אם פעם בכדי לאכול עוף לארוחת צהריים היה צריך לקחת את התרנגולת לשוחט, למרוט לה את הנוצות, למלוח, לנקר, לנקות וכו' וכו' וכו', כיום מספיק לקנות עוף קפוא בסופר ורק לבשל אותו. ואם אפילו לזה אין כוח, אפשר פשוט להוציא מנה מוכנה מהמקפיא ולהכניס למיקרוגל לשלושים שניות.

צורת החיים הזו מרגילה את האדם לעצלנות. הוא מקבל כל כך הרבה דברים מדהימים כמעט מבלי לטרוח עליהם, ואם חלילה משהו לא מספיק מתאים לפי טעמו, הוא מייד מתחיל להתלונן ולקטר.

אך ישנה בעיה חמורה מזו, והיא חוסר הסבלנות.

בעבר דברים היו אורכים זמן, היה צורך להמתין בסבלנות, לחכות, לשמור על שלוה ועל קור רוח. היום הכל כל כך מהר, כהרף עין ממש. הכל נעשה במהירות הבזק, והאדם שגדל בדור הפלאפון, האינטרנט והמיקרוגל, סובל מקוצר רוח. איו לו סבלנות להמתין יותר משלושים שניות. ומה יקרה כשישנם דברים במציאות שעדיין אורכים יותר מרגע אחד? שעדיין דרוש להם זמן כדי להתפתח, לצמוח, להיבנות? לאדם המודרני קשה איתם מאד. הוא מתעצבן, מתרגז, נעשה מתוסכל ומאוכזב ומתחיל להתלונן ולהאשים. קשה לו להבין שלא כל דבר עובד בקצב

האדם המודרני לא יכול להכניס את הילד שלו למיקרוגל, להקיש את הקוד המתאים, ולראות איך הוא יוצא עוד 30 שניות בוגר ומחונך. אין מה לעשות אבל זה פשוט עובד אחרת

חינוך ילדים, למשל, זה דבר שלא קורה בין רגע. מדובר בהשקעה של שנים, טיפוח יומיומי, סבלנות ואורך רוח. למרות שאולי הוא מאד היה רוצה, האדם המודרני לא יכול להכניס את הילד שלו למיקרוגל, להקיש את הקוד המתאים, ולראות איך הוא יוצא עוד 30 שניות בוגר ומחונך. אין מה לעשות אבל זה פשוט עובד אחרת. אבל הוא הרי כל כך ממנהר, יש לו קריירה לטפח, פרויקטים להריץ, מתי יהיה לו זמן להשקיע בחינוך וטיפוח הילד שלו?

גם קשר בין אנשים, זה דבר שדורש טיפוח והשקעה. זוגיות בריאה ועמוקה בין איש ואישה זה לא דבר שנבנה ברגע אחד. צריך להשקיע בזה זמן וכוחות נפש. להקשיב, לתמוך, לפרגן, לחזק. ומי שאין לו כוח לזה, מי שרוצה לראות תוצאות כאן ועכשיו, יקשה עליו מאד ליצור קשרים עמוקים ואמיצים עם בן זוג או עם אנשים אחרים (האם זה פלא שחיי נישואין בעולם המערבי נמצאים במצב קטסטרופלי כזה?).

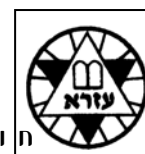
בניין האישיות וכל הנושא של עבודת המידות זה גם דבר שדורש זמן והשקעה. קינאה, גאווה וחמדנות אלו לא דברים שנעלמים בין רגע, וכדי לרכוש עין טובה, זריזות, ענוה, שמחה פנימית וכדו' יש צורך בעבודה ובהשקעה רבה. האם לאדם המודרני יהיה פנאי וסבלנות להשקיע בהם?

ולסיום ניתן עוד דוגמא אחרונה שנוגעת יותר אלינו בתקופה הזו. גאולה. כן, נכון, למדנו שיגאולתם של ישראל קימעא קימעא. סיפרו לנו שבתהליך הזה יש ירידות, קשיים ונסיגות. אז למה כשהדברים באים לידי מעשה אנחנו שוכחים את כל הדברים האלו? אחרי אלפיים שנות גלות סוף סוף זכינו והקמנו כאן מדינה. היינו בטוחים שזהו, אוטוטו והגאולה כבר בפתח. והנה עברו להם חמישים שנה ועדיין לא הכל מסתדר כמו שרצינו. המשיח עדיין לא הגיע ועדיין יש מלחמות ופיגועים. יש בעיות ומשברים, יש דברים שצריך להתמודד איתם, לא הכל הסתדר בין רגע. ואז אנשים מתחילים לאבד את הסבלנות. לקטר, להתעצבן, להתייאש, להאשים. אבל מה קרה? וכי מישהו הבטיח שתוך חמש דקות (או אפילו חמישים שנה) הכל יסתדר בדיוק לפי הדמיונות והציפיות האנושיים?

אנשים מתחילים לאבד את הסבלנות. לקטר, להתעצבן, להתייאש, להאשים. אבל מה קרה? וכי מישהו הבטיח שתוך חמש דקות (או אפילו חמישים שנה) הכל יסתדר בדיוק?!

וכאן אנו מגיעים לחג האילנות. לא בכדי נמשלה הגאולה ליצמח. "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", אנו מזכירים בתפילה כל יום. הרבה דברים אנחנו יכולים ללמוד מן הצמח הקטן והפשוט. מאותו גרעין שפורץ ממעבה האדמה ומפלס לו את דרכו באיטיות אך בביטחה כלפי מעלה. הוא לא עובד עם סטופר, הוא לא מנסה להספיק הכל בין רגע, והוא לא עסוק כל הזמן בשאלה "מה יהיה?", "מתי כבר יהיה הסוף?", "למה הם לא ממלאים את תפקידם כמו שצריך?" מה שמעניין אותו זה דבר אחד בלבד. לצמוח. הוא מתקדם לו בנחת ובסבלנות. שלב אחר שלב. חותר כלפי מעלה ולא מוותר. אם תבוא רוח סערה ותאיים לעקור אותו, הוא יכופף את ראשו ויאחז בשורשיו היטב באדמה, עד יעבור זעם. הוא יקבל בשקיקה כל טיפת גשם שמורעפת עליו מלמעלה, וינצל אותה לדבר אחד. לצמוח. בלי חשבונות, בלי שיקולים. בנחת ובסבלנות.

ננסה אנחנו, בחג האילנות, הבא עלינו לטובה, לצאת אל הטבע, לנשום את האוויר, לקלוט את הריחות, להתבונן ולהאזין. נביט בפרח הקטן, נלטף את עליו ונקשיב למה שהוא מלמד אותנו. שיהיה לכם חג אילנות שמח וכל טוב.

תרבות האינסטנט

[מעובד ע"פ שיעור בספר "מוסר אביך" מאת הרב צבי טאו]

אנחנו חיים היום בלב תרבות האינסטנט, הטלויזיה והעתונות הפונה אל יצרי הלב הגסים. זו אינה תרבות, זו תת-תרבות, טנופת של תרבות, גסיסה של תרבות. התרבות הזו אומרת שצריך להשיג סיפוק מיידי, עכשיו ומיד. הכיוון הזה חודר בסופו של דבר גם לעולם הרוחני, עד שגם ברוחניות מחפשים רק את הסיפוק המיידי. תלמיד שבא לשיבה ואינו מרגיש מיד בנעימות, אינו מרגיש ב'גן עדן'; אם לא מגישים לו את הכל 'אינסטנט' הוא כבר לא יכול 'להתחבר'.

מה זה בדיוק 'להתחבר'?
כשרואים בטלויזיה את
פסטיבל ערד ואת
ה'התרגשות' שישנה שם,
אומר האדם לעצמו: "נפלא!
בדיוק כך הייתי רוצה
להרגיש בישיבה"

אבל מה זה בדיוק 'להתחבר'? כשרואים בטלויזיה את פסטיבל ערד ואת ה'התרגשות' שישנה שם, אומר האדם לעצמו: "נפלא! בדיוק כך הייתי רוצה להרגיש בישיבה", קבלת שבת, קרליבך, הרקדה, ממש מרגישים את הקדושה באויר, שואבים קדושה, 'דליים' של קדושה נשפכים עליו... צריך לדעת שכל זה שקר, 'בלוף', האדם מרמה את עצמו. זו אינה קדושה, זו אינה ההתרגשות שאליה שואפים אנו להגיע בתפלה.

מי שאינו מוכן להשתנות, לעבוד ולצאת מהתפיסות הקטנות שלו, לצאת ממציאות למציאות, לתקן את מדותיו, ללמוד תורה לעלות בדרך ארוכה ממדרגה למדרגה, מהרגל אחד להרגלים אחרים - שידע לו שהוא חי ב'דמיונות'. הוא בעצם רוצה לשמר את הרמה הדתית שהוא חי ונמצא בה. להשאר ברמה של 'הווי דתי' נעים,

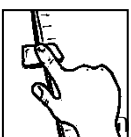
מוסיקה חסידית, דברים נחמדים ומלטפים של יהדות שיפנקו אותו ויתנו לו הרגשה נעימה. אדם שמדמה לעצמו מתוך 'התלהבות' שהוא נמצא במקום אחר, עליו לדעת שבאמת אינו שם. בסך הכל הוא רוצה לחפש את השמחה בעבודת השם, כדוגמת השמחה של אלה ששותים בירה ולוקחים סמים, ושמחים שמחה בהמית שצריכה את הסיפוק המיידי. אח"כ באים ומכניסים את זה לתורה, לשיבה, וזה הופך להיות המודל של "עבדו את ד' בשמחה", בעוד שהאדם בכלל לא מוכן, ולא יודע שהוא צריך לצאת ממדרגתו, לא מבין איזה עול תורה הוא צריך לקבל על עצמו כדי לצאת מעולם לעולם. נכון אמנם, שדבקות אמיתית היא דבר גדול ויקר ואשרי מי שמגיע אליה; הוא באמת זוכה לשמחה, לחיים אחרים, מרחבים אחרים, מדרגה אחרת לגמרי. אבל כדי להגיע לכך צריך עבודה גדולה. אי אפשר להגיע לכך רק מתוך נגינה בגיטרה ושירי קרליבך.

ישנם אנשים שאומרים לעצמם: 'הכל בסדר', שומעים שיעור פה, שיעור שם, שיעור של רב פלוני ואלמוני - ממש מתענגים, 'עושים חיים', הכל 'חלקי' ונעים ואין שום בעיה, ממש 'גן עדן' עלי אדמות, לא צריך גן עדן בעולם הבא, הכל כבר שלם. אנחנו צדיקים וחסידים - וכי יש משהו שהוא יותר ממה שכבר השגנו? יש עוד לאן לשאוף ולהתעלות? לא יכול להיות!.

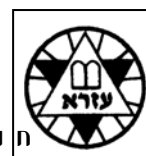
אדם כזה חי את כל החיים שלו בדמיונות, הכל אצלו שטחי, לא רציני ולא אמיתי. היום שומע שיעור ומהר הולך לעשות מה שלבו חפץ, יום אחד הוא בן אדם ויום אחד הוא בהמה. אחרי שהוא בא על סיפוקו

מי שאינו מוכן להשתנות,
לעבוד ולצאת מהתפיסות
הקטנות שלו, לצאת
ממציאות למציאות, לתקן
את מדותיו, ללמוד תורה
לעלות בדרך ארוכה
ממדרגה למדרגה, מהרגל
אחד להרגלים אחרים -
שידע לו שהוא חי ב'דמיונות'

בכל מיני ויתורים ליצרים שלו ולקטנות שלו,

הכל מושלם; גם היצר הרע וגם היצר הטוב באו על סיפוקם, ממש אידיליה. אבל אדם רציני מוכן להשקיע בשביל אידיאל גדול, לעבור גם דרך ארוכה כדי לצאת מהקטנות שלו, להשתנות, לעבור מהפך נפשי, לשנות את כל ההרגלים שלו ואף לשלם מחיר גבוה בחייו. כל זאת משום שהוא יודע את האמת, את החשיבות והערך שיש לדברים. עברו ועבור כלל ישראל. אלו האנשים שעם ישראל צריך היום יותר מכל דבר אחר..."

דרך ארץ

[יוחנן סלומון]

י' בן ה-13 חזר מלימודיו להפסקת הצהרים. כבר בהיכנסו לחצר הבחין במעטפה בתוך תיבת הדואר של המשפחה. הוא התקרב בתקווה עצורה ואכן הצליח לראות דרך נקבי התיבה שזוהי מעטפה של עיתון הילדים שלו. כבר שבוע וחצי שהוא ממתין בדריכות לתשובתם אם הכתבה שלו התקבלה ותודפס.

פניו זהרו. במקום לעלות הביתה ולהביא את המפתח, הוא התרומם על בהונות רגליו ודחק פנימה את אצבעותיו דרך הסדק הצר של תיבת הדואר. הנה הנה נגע בקצה המעטפה ובעוד מאמץ קטן כמעט תפס אותה, אך זו נשמטה מבין אצבעותיו. יוסי לא התעצל. הוא גרר מן החצר בלוק גדול שנותר מהבניה על הגג והציב אותו מתחת לתיבות הדואר. בעומדו על הבלוק השתקע בדיג של המעטפה. אצבעותיו כאבו וגם הגמרא שתחת בית שחיו לא הקלה על תנועתו, אך השתוקקותו הגדולה לקרוא מיד את תשובת המערכת גברה על כל הקשיים, וכעבור רגע הצליח לשלוף את המעטפה המיוחלת ממעמקי התיבה.

לבו רחב וגל של גאווה הציף אותו לראות את שמו מתנוסס לתפארה על המעטפה מודפס במכונת כתיבה. מבלי לרדת מן הבלוק ניסה לתקוע אצבע בפינת המעטפה כדי לפתוח את השובר הדבוק היטב, אך אצבעו לא נכנסה בפינה הקטנטנה. אך הקושי לפתוח את המעטפה מיד לא זו בלבד שלא הקטין את כמיהתו לראות מיד את הכתוב במכתב, אלא אף הגביר את השתוקקותו הבלתי נכבשת לקרוא את המכתב כאן ועכשיו ויהי מה. הוא תפס בשיניו את קצה המעטפה וקרע בה פתח קטן.

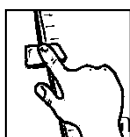
לבו רחב וגל של גאווה הציף אותו לראות את שמו מתנוסס לתפארה על המעטפה מודפס במכונת כתיבה

זהו זה! עכשיו נפער חור מספיק לתקוע בו את אצבעו וכבר יוכל לקרוא את המכתב. ברגע מתוח זה, שניה לפני מילוי תשוקתו, הוא

ניזכר באדון קלחיש מן הקומה התחתונה, עומד ליד תיבות הדואר, כשתיקו מוחזק בין רגליו וצורר מפתחותיו משתלשל ויורד מן המפתח התקוע בדלת הפתוחה לרווחה של תיבת הדואר, בידו השמאלית הוא לופת צרור מעטפות שהוציא זה עתה מן התיבה והוא קורא אותן בשקיקה בו במקום, פותח וקורא, פותח וקורא, בזו אחר זו. גם אני, כך מהרהר יוסי, אוכל מיד לקרוא את המכתב שלי. האצבע אומנם מתקשה לפתוח את המעטפה. הדבק חזק וגם הגמרא שתחת בית שחיו מכבידה במקצת, וגם עמידתו על מרומי הבלוק הצר אף היא אינה מקלה עליו. והנה, טראק! הגמרא נשמטה מאחיזתו ונפלה ארצה.

את הגמרא הזאת, מסכת ביצה, לא קנו ליוסי בחנות הספרים בתחילת השנה. הוא ירש אותה מאחיו הגדול שלמד בה שנה שלמה לפניו, ועל כן כמה מדפיה היו תלושים מאחיזתם בכריכה. עתה הייתה מונחת על הקרקע וכמה מדפיה פרחו לכל עבר. יוסי, נרעש, קפץ ממרום הבלוק, הרים את הגמרא, נשקה והניחה על גבי הבלוק ואז פשט את ידיו לצדדים לאסוף את הדפים הפזורים. כל חשקו הבלתי ניתן לריסון לקרא את המכתב ששלט בו שלטון מוחלט רק לפני רגע נתפוגג באחת, כבלון שנוקב בסיכה.

יוסי השיב כל דף ודף למקומו הנכון בגמרא הפתוחה על גבי הבלוק. דף ועוד דף והגמרא הלכה והושלמה. עוד דף אחד וכבר הכל מסודר. יוסי הציץ בדף כדי לראות היכן מקומו והנה הדף מוכר, מוכר מאד. את הדף הזה הרי למדו היום. הנה השורה הראשונה בדף: לא יאכל אדם בצל מראשו אלא מעליו, ומפרש רש"י, שמלמדים כאן הלכות דרך ארץ שלא יראה אדם כרעבתן. הרבי הסביר שהתורה רוצה לחנך אותנו לשלוט על יצרנו. אפילו במאכלים הכשרים והמותרים, עלינו להיות מאופקים ולא להתנפל על מאכל אהוב עלינו, ולהתחיל לאכול מהצד הטעים והמגרה ביותר.

**יוסי הבין לפתע שהלהיטות
שלו לקרא את המכתב מיד
עם ראייתו לראשונה, יש בה
משום דחף שמן הראוי
לשלוט עליו**

את זה לימדתנו התורה כאשר צוותה להקריב את קורבן העולה על גבי המזבח רק לאחר הפשט וניתוח, והרי העולה בין כה וכה מוקרבת כולה על גבי המזבח ובכל זאת יש להפשיטה ולנתחה נתחים נתחים. התורה באה ללמדנו, כך כתוב הגמרא, שגם אנו בבואנו לאכול, אל נתנפל על הבשר להשביע את תאוותנו מיד עם תום השחיטה, אלא נמתין בדרך ארץ עד לאחר הפשט וניתוח, ורק אז ניקח את הבשר לצליה ולאכילה.

צדיקים, כך אמר הרבי, יצרם מסור בידיהם, כלומר הם מחזיקים את המושכות, בעוד שרשעים, הם מסורים ביד יצרם ויצרם מוביל אותם לסיפוק מהיר ומיידי של כל תאוה שמתעוררת בקרבם. הרשע מוציא

את הכריך שלו, כך הדגים הרבי, ומיד תוקע בו את שיניו ומתחיל ללעוס ולבלוע. ילד יהודי, כך אמר, מכין את הכריך לאכילה, נוטל את ידיו ומברך, מנגב את ידיו יפה יפה, ואז הוא נוטל את הלחם בידו, מברך ברכת המוציא ורק אחר כך אוכל מן הלחם. זהו דרך ארץ, זהו "יצרם מסור בידם".

גם לאחר ברכת המוציא עדיין מחייבות הלכות דרך ארץ, כך אמר הרבי. יש מי שמנקר ומוציא את האמצע של הכריך ואוכל אותו ראשון כי הוא טעים יותר, ורק אחר כך הוא אוכל את ה"מסביב". על כזה נאמר בגמרא "הרי זה רעבתן". כשיגדל, כך הזהיר הרבי, הוא עלול לא לחכות בסבלנות לליל הסדר, אלא להתחיל לאכול מן המצה השמורה עוד בערב פסח.

משום מה עלה בדעתו של יוסי שיש דמיון בין מה שלמד בגמרא לבין מצבו מול תיבת הדואר. יוסי הבין לפתע שהלהיטות שלו לקרא את המכתב מיד עם ראייתו לראשונה, יש בה משום דחף שמן הראוי לשלוט עליו. אין זה דרך ארץ לעמוד ולקרוז מכתבים דווקא פה ליד תיבות הדואר בכניסה לבנין. זה יכול לחכות מעט ושום דבר לא יקרה. הרבי עצמו סיפר על גאון אחד, שבהיותו בחור צעיר בישיבה, והיה מקבל מכתב פריסת שלום ממשפחתו, כאשר מכתבים היו נדירים למדי, היה הגאון מטמין את המכתב למשך יומיים שלושה כשהוא סגור-חתום ולא היה פותחו בלהיטות לקרא בו מיד, זאת כדי להרגיל את עצמו לשלוט על דחפיו אף שאינם בגדר עברה.

אם עכשיו כשאני בן 13, כך אמר יוסי לעצמו, אתרגל לספק מיד כל יצר שמתעורר בי וכל חשק שתוקף אותי, אז מה יהיה כשאהיה גדול? שוב נשק יוסי לגמרא שסודרה על כל דפיה, הרים את המכתב הסגור למחצה שנשמט מידו בין הבלוק לקיר הבנין, ובתנועה החלטית שלשל חזרה את המכתב את תיבת הדואר. כשאבא יחזור מהעבודה הוא יעלה את המכתב, אני אחכה בסבלנות, אמר לעצמו מתוך הרגשת סיפוק עליונה. יוסי החזיר את הבלוק למקומו בחצר ועלה הביתה.

ליוסי צפוי עתיד מזהיר ללא ספק. בגיל 40 הוא לא יראה כמו מר קלחיש ואפילו לא ידמה לו. לכשיגדל יהיה קל להכיר בו תוצר מעובד יפה של הלכות דרך ארץ שבתורה. איש לא יטעה להחליף בינו לבין אגודת "חיש מהר ומיד". אתם בוודאי זוכרים את הגברת בחנות הממתקים אשר בטרם הספיק החנווני לספור עבורה את העודף וכבר היא אוכלת מן השקית שבידה. אולי גם אתם פגשתם לפנות בוקר אותו יהודי ששקית טלית ותפילין תחת בית שחיו והוא הולך לתפילת שחרית לבית הכנסת וכבר הוא שקוע בקריאת עתון הבוקר, שזה עתה הוציא מתיבת הדואר. לא קשה להיות חבר באגודה זו, זה טבעי לחלוטין, אך קשה מאד לצאת ממנה. עבודה קשה וממושכת דרשה כדי לא לדמות לחבריה.

המשך <<<

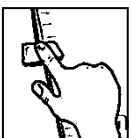

אשרי מי שהוריו ומחנכיו התחילו להרגילו לשלוט על דחפיו כבר מגיל צעיר. בליל שבת כשחוזרים מבית הכנסת שרים "שלום עליכם" בשובה ונחת למרות הקיבה המקרקרת לאחר יום שישי מפרך. וביום השבת לאחר מנת הדגים שומעים וגם אומרים דבר תורה, ושרים זמירות על אף ריח החמין המגרה העולה הן המטבח. הילד יודע ומתרגל מילדתו שבסעודה אליה מסבה כל המשפחה. וכאשר הדודה הטובה מחלקת שוקולד חלב, רצים לאמא לשאול אם עבר כבר זמן מספיק מהארוחה הבשרית האחרונה.

ליוסי צפוי עתיד מזהיר ללא ספק. בגיל 40 הוא לא יראה כמו מר קלחיש ואפילו לא ידמה לו. לכשיגדל יהיה קל להכיר בו תוצר מעובד יפה של הלכות דרך ארץ שבתורה

כל הליכותיה והליכותיה של התורה תפקידם לגדל דור של יהודים הנראים שונים לחלוטין מבני הפחז עבדי דחפיהם. והדרך להשגת משאת נפש זו אינה הטפה ודיבורים גבוהים ורמים, אלא תירגול, תירגול מעשי החודר אל הגוף והרגליו. ואל פנימיותה של הנפש.

מתוך הספר "בעין יהודית"

ש ע ר י

סיכום - למעשה

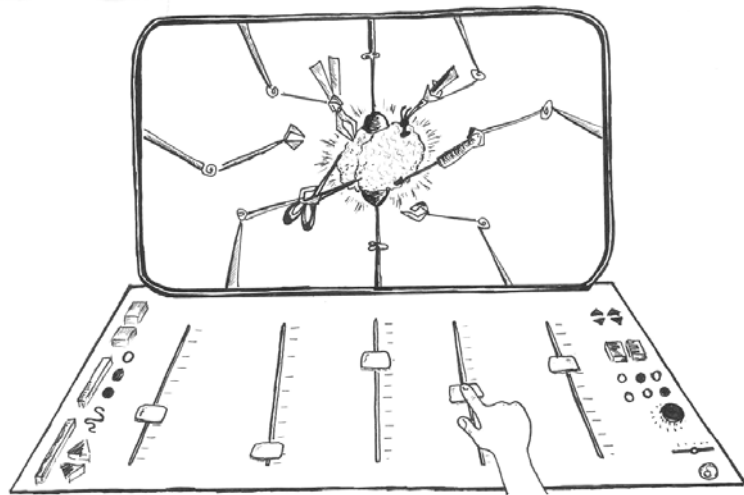
◀ העלאת המודעות

◀ הקפדה על סינון נכון

◀ עבודת המידות

אני מאמין באמונה שלימה ביד
ההשגחה המכוונת את פני
המציאות וההיסטוריה. אין העובדה
שאלה הם תנאי הסביבה החינוכית
אילוץ בלבד, כי אם בשורה מסוימת
שעלינו להיות קשובים לה ולקטוף
את פירותיה. חלק מתהליך התחייה
הוא הכשרת הלבבות לעולמה של
הנבואה. הנבואה מטבעה היא
אינדיווידואליסטית, חוויתית,
דימוינית, עוצמתית, בחירית, בעלת
תודעת שליחות, ומלאה תוכן פנימי
עמוק.

עולם זה שאנו מצויים בתוכו מכשיר
את הלבבות לקראתה, ויום יבוא
ועוד נראה כי מעז יצא מתוק
ומהכשרת הלבבות הבחירית תקום
לנו תנועת נבואה פנימית עמוקה,
שתבשר לישראל כי בא מועד...
(הרב יובל שרלו)

פעולת סיכום - אז איך מתמודדים

מטרת הפעולה:

◀ החניכים ישתמשו במכשירי הטכנולוגיה באופן יעיל וראוי.

מבנה הפעולה:

◀ תזכורת - יתרונות וחסרונות הטכנולוגיה.

◀ מודעות.

◀ מינון.

◀ השלמת המידות.

מהלך הפעולה:

יתרונות וחסרונות

משחק - בינגו - שאלות על ההשפעות של הטכנולוגיה (יש להתאים אותן למה שהחניכים עברו בפעולות) והתשובות מופיעות בלוח בינגו.

לדוגמא:

- ◀ באילו שני חושים משתמשת הטלוויזיה כדי להעביר לנו תחושות "רצויות"? (ראיה ושמיעה)
- ◀ מהם שני הרבדים שהתמכרות פוגעת בהם? (חוסר שליטה ונזק נפשי או פיזי)
- ◀ איזו בעיה יכולה להיות בצפייה בתכנית בישול? (חוסר מציאותיות)
- ◀ מה עלול לגרום לאדם ליחס אותה חשיבות לתאונות דרכים ולשתיית קוקה קולה? (פרסומת באמצע תכנית)
- ◀ איזה מכשיר תקשורת יוצר בעיות בתקשורת? (פלאפון)

דין:

אז מה עושים?

זורקים את כל הטכנולוגיה לפח?

חוזרים לתקופת האבן? לטכנולוגיה יש גם זכויות של הצלת חיים, זמן פנוי למעשים טובים ועוד...

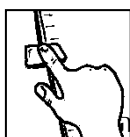
האם היתרונות שווים את המחיר האישיותי?

129 פשקוויל של העדה החרדית על הוצאת הטכנולוגיה מהבית ועל ההרס שגורם המכשיר הסלולרי (נספח מס' 1, מופיע לאחר הפעולה הבאה).

לנו יש פתרון אחר, פתרון שמכיר ביתרונות ובטוב של הטכנולוגיה אבל לא מוכן להתפשר על המידות והנפש.

מודעות:

מסלול מכשולים ובדרך מפוזרים מספרים מאפס עד עשר, כמה פעמים כל מספר. החניכים עוברים את המסלול אחד אחד כאשר אם מישהו נגע או דרך 3 פעמים על הספרה "אפס" אומרים לו להתחיל מהתחלה ללא הסבר

ונימוק. בשלב כלשהו החניכים יבינו את החוקיות ויזהרו מהאפסים.

הרעיון הוא שהשלב הראשון לפתור בעיה או להתמודד עם משהו זה להיות מודעים לסכנה. כשידענו שצריך להיזהר מהאפסים, פקחנו עיניים והלכנו בזהירות. עצם המודעות לדברים השלייליים שעלולים להיווצר משימוש רב ולא מבוקר בטכנולוגיה יוצרת זהירות והימנעות.

זה בעצמם מה שעשינו בחוברת הזו (ובחודש ארגון בכלל), העלנו את המודעות, עכשיו אנחנו יודעים מה הסכנה הטמונה בכל מכשיר ובכל חידוש טכנולוגי, למדנו לפקוח עיניים ונוכל לנתח ולהסיק לבד גם על מכשירים שלא דנו בהם (ושאולי יצאו לשוק רק עוד כמה שנים...).

מינון:

הכנת כדורי שוקולד (או כל מאכל אחר שאפשר להכין בתנאי סניף), כאשר קבוצה אחת מקבלת הוראות וכמויות מדויקות וקבוצה שניה מקבלת חבילות שלימות של החומרים.

הקבוצה שידעה את המינון הנכון של כל מרכיב הצליחה להכין את כדורי השוקולד באופן קל ופשוט יותר, הקבוצה השניה השאירה מהמזכרים למרות שהיו לה כמויות גדולות. הרעיון הוא שעל מנת ליצור משהו טוב, צריך לשים לב למינון. לא משתמשים בהמון סוכר כי יותר מדי זה כבר לא טעים, עודף בייסקוויטים גם ישפיע לרעה על כדורי השוקולד וכנ"ל כל מרכיב אחר. טיפה יין (או רום, או מה שמתאים), הוסיף טעם מיוחד, יותר מדי כבר היה עושה את המתוק לחריף.

קל וחומר כשאנחנו "צורכים" טכנולוגיה. אחרי המודעות לסכנה, צריך להקפיד על צריכה מבוקרת ובמינון שיאפשר להפיק את החיוב מהמכשיר ולא להיזקק. אדם שנחשף הרבה לשמש עלול לחטוף מכת שמש, התייבשות ואפילו להישרף. מעט זמן יכול להביא לשיזוף טוב.

מידות:

משחק - תוכנית החלוקה: החניכים עומדים בטור וכל חניך מקבל פתק עם מאכל או תוסף מזון או התנהגות בריאותית. תוך דקה עליהם להסתדר בשני טורים באופן הגיוני, לאחר מכן בשלושה טורים, ארבעה וכו' (תלוי במספר החניכים). בין חלוקה לחלוקה הם מסבירים לפי מה הם התחלקו.

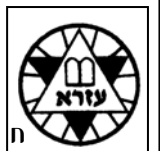
רעיונות לפתקים:

תפוחי אדמה	מלון	מנגו	צנטרום
ספגטי	אבטיח	ריצה כל בוקר	חלב
פיצה	מיץ פטל	שחיה	דיאטה
מלאווח	בננה	ויטמין C	עוגת שוקולד
עגבניות	ביצה	ברזל	מכון כושר
מלפפונים	עוף	אבץ	הרמת משקולות
תפוזים	בשר בקר		סידן

הרעיון הוא להשתמש בחלוקה או בחלוקות שמסבירות את השלמת הצרכים של הגוף בצורות שונות. כלומר: חלוקה לפי אבות המזון מראה לנו שיש כמה מאכלים וכמה "תרופות" שיכולים להשלים לנו פחממות, חלבונים, ויטמינים וכו'. מי שידע שחסר לו אב מזון מסוים צריך להשלים אותו באכילה או בנטילת תוספים מרוכזים.

חלוקה לפי אוכל, תרופות, פעילות גופנית וכו', מראה לנו שיש דרכים שונות להשפיע על הגוף. מי שאכל הרבה ורוצה לרזות יכול לצום יומיים ויכול לצאת לריצה.

אדם שידע שהוא אלרגי למזון מסוים, צריך להימנע מלאכול אותו ולפעמים אפילו לא להיות בקרבתו.

כך גם בנפש. אם אדם רואה שטכנולוגיה כלשהי / מכשיר מסוים פוגע לו בנפש, הוא צריך להימנע מלהשתמש בו, לשמור מרחק.

אם אדם יודע שיש לו נטיה טבעית ליצר מסוים הוא צריך להשלים באמצעות דברים חיצוניים שיתגברו על היצר וכך הוא לא יתפרץ כשמשתמשים בטכנולוגיה.

מי שנחשף הרבה לאחד מהמכשירים ויודע שמידה מסוימת נפגעת בו כתוצאה מכך, צריך למצוא דרכים אחרות למלא את החוסר הזה, לתקן את המידה הזו.

למדריך:

חשוב להבדיל בין שתי תופעות הנוגעות במידות:

התפרצות של תכונות ומידות שליליות שהיו קיימות כל הזמן והמכשיר נתן להן ביטוי לילד היתה בעיה של חוסר צניעות ועכשיו יש לו דרך קלה להגיע לאתרים, האדם היה רכלן ובפלאפון זו הזדמנות מצויינת לדבר מכל מקום בכל שעה וכו'.

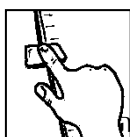
קלקול של מידה בעקבות המכשיר הילד היה חרוץ ובעקבות המיחשוב הוא נעשה עצלן, האדם היה לומד מעמיק ובעקבות הצפייה הרבה בטלוויזיה הא לא מתרכז יותר מעשר דקות וכו'.

מומלץ:

חשיבה קבוצתית על נקודה חלשה ומועדת לפורענות בקרב החניכים והחלטה על קבלה כלשהי שתעזור לבניית המידה שעלולה להיפגע. לדוג': לפתוח כל פעולה בהלכה מהחפץ חיים, להחליט שתכנים מסוימים לא שולחים בהודעות טקסט (יומולדת, סליחה...), לכבות לגמרי את הפלאפונים בפעולות אמצ"ש ואולי כל אחד יקח על עצמו עוד שעה ביום שהוא מזכיר לעצמו שהעולם יסתדר גם בלעדיו, לקבוע פעולות דווקא על תכנית טלוויזיה שהתכנים בה שליליים, להגיע שעה לפני המסדר וללמוד יחד ספר תורני כלשהו ובכך להחזיר את יכולת הריכוז והעומק, ועוד.

להעשרה:

שמונה פרקים לרמב"ם פרק שלישי ופרק רביעי

פעולת סיכום - אז איך מתמודדים

מטרת הפעולה:

< החניכים ישתמשו במכשירי הטכנולוגיה באופן יעיל וראוי.

מבנה הפעולה:

< תזכורת: יתרונות וחסרונות הטכנולוגיה.

< הפתרון: מודעות, מינון, השלמת המידות.

< עוברים לעשייתן.

מהלך הפעולה:

יתרונות וחסרונות

משחק: מה הבעיה?! - תחרות בין שתי קבוצות. כל קבוצה שולחת נציג שמקבל שאלה, חוזר לקבוצה להתייעץ ומחזיר את התשובה. תמורת תשובה נכונה, מקבלים את השאלה הבאה וציור של אחת הטכנולוגיות: טלוויזיה, מחשב, פלאפון, מיקרוגל (אפשר גם לתת חלקים של פאזל שיצרו לכל קבוצה מכשיר אחר, או אם יש הרבה שאלות, כל קבוצה תקבל חלקים של ארבעה פאזלים), וכן הלאה. בכל פעם צורת החזרת התשובה משתנה (בקפיצה על רגל אחת, בזחילה, עם יד על הראש, בדילוגים, בקפיצות עם רגליים צמודות, בהליכה אחורה וכו').

דוגמאות לשאלות (יש להתאים אותן למה שהחניכים עברו):

באילו שני חושים משתמשת הטלוויזיה כדי להעביר לנו תחושות "רצויות"?

מהם שני הרבדים שהתמכרות פוגעת בהם?

איזו בעיה יכולה להיות בצפייה בתכנית בישול?

מה עלול לגרום לאדם ליחס אותה חשיבות לתאונות דרכים ולשתיית קוקה קולה?

מנו שתיים מתוך ארבע הבעיות שיכולות להיווצר מעודף אפשרויות.

מה זה "ידע בלי גב"?

למה לא טוב להשיג דברים בקלות?

אילו שתי בעיות יש עם עודף מידע?

איזה מידה שלילי עלולה להתפתח מהטלפון?

מנו עוד שלוש דרכי תקשורת מלבד הפלאפון, ומסר שטוב להעביר בכל אחד מהם

מי שאוכל הרבה מזון מהיר עלול להיות חסר...

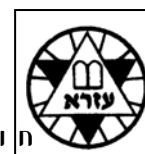
מנו שלוש יתרונות של אוכל ביתי ושלוש חסרונות של אוכל מהיר

דיון:

אז מה עושים?

זורקים את כל הטכנולוגיה לפח?

חוזרים לתקופת האבן? לטכנולוגיה יש גם זכויות של הצלת חיים, זמן פנוי למעשים טובים ועוד...

כל קבוצה מביעה באמצעות ארבעת הצירים שהיא קבלה במשחק הקודם, את הפיתרון שנראה לה מתאים באופן כללי או לכל טכנולוגיה בפני עצמה, בציר, הצגה ועוד כמידת יצירתיותם.

פשקוויל של העדה החרדית על הוצאת הטכנולוגיה מהבית ועל ההרס שנגרם בגלל המכשיר הסלולרי (נספח מס' 1).

לנו יש פתרון אחר, פתרון שמכיר ביתרונות ובטוב של הטכנולוגיה אבל לא מוכן להתפשר על המידות והנפש.

הפתרון שלנו:

שלוש המי' (אפשר לשים שלושה מי"מים גדולים והחניכים ינחשו מה מייצגת כל מי'):

- ◀ מודעות (שכל) - הכרה בנזק שיכול להיגרם מהטכנולוגיה. זה מה שעשינו בחוברת הזו.
- ◀ מינון (התנהגות) - ככל שנחשפים יותר למשהו, הנזק גדול יותר, לכן "סור מרע" לצמצם כמה שניתן את השימוש והחשיפה למכשירים השונים.
- ◀ מידות (רגש) - לעבוד על הנפש ועל המידות, לתקן מה שצריך תיקון, להשלים מה שניזוק, ליצור חוסן כזה שלא יפגע מהפיתויים והסכנות של הטכנולוגיה.

חשוב להבדיל בין שתי תופעות הנוגעות במידות:

התפרצות של תכונות ומידות שליליות שהיו קיימות כל הזמן והמכשיר נתן להן ביטוי לילד היתה בעיה של חוסר צניעות ועכשיו יש לו דרך קלה להגיע לאתרים, האדם היה רכלן ובפלאפון זו הזדמנות מצויינת לדבר מכל מקום בכל שעה וכו'.

קלקול של מידה בעקבות המכשיר הילד היה חרוץ ובעקבות המיחשוב הוא נעשה עצלן, האדם היה לומד מעמיק ובעקבות הצפייה הרבה בטלוויזיה הא לא מתרכז יותר מעשר דקות וכו'.

"נפש בריאה בגוף בריא" - בריאות הנפש ובריאות הגוף חופפות. אם האדם לא מודע לבעיה שיש לו, הוא לא מחפש טיפול והמצב יכול להידרדר ולהיות בלתי הפיך. בכל דבר שהגוף צורך, המינון הוא קריטי ביותר. הן במזון, הן בפעילות גופנית, הן בתרופות. ולסיום: גם הרפואה הרגילה וגם הטבעית דואגות להשלים לגוף את מה שחסר לו, בין אם זה מולד ובין אם זה בעקבות בעיה שנוצרה במהלך החיים. וכך בבריאות הנפש: לדעת מה הסכנות, לצרוך את הטכנולוגיה במינון מבוקר, להשלים את החוסר ע"י עבודת המידות.

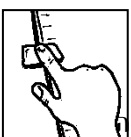
עוברים לעשייתן

כל כמה חניכים מקבלים "שיטת טיפול" (העלאת המודעות/ מינון/ עבודת מידות). בין הקבוצות עוברות מעטפות כשעל כל מעטפה כתובה אחת הבעיות שהטכנולוגיה יוצרת ושדובר עליהן בכל הפעולות האחרונות (מומלץ לצייר גם את המכשיר המהווה גורם עיקרי בהיווצרות הבעיה כדי להזכיר לחניכים במה מדובר). בהתאם לבעיה ולשיטת הטיפול הם מנסחים "מרשם" לפיתרון ומכניסים למעטפה. כל חמש דקות מעבירים את המעטפה לקבוצה שיושבת מימין, מנסחים פיתרון לבעיה החדשה וחוזר חלילה.

דוגמאות לבעיות לכתיבה על המעטפות (יש לבחור לפי הפעולות שהחניכים עברו):

חוסר קבלת החלטות ועמידה בהן
תקשורת חלקית ולא עמוקה
חוסר סבלנות

שימוש בחושים ללא השכל
התנהגות מתוך תאוות ורדידות
חוסר מאמץ

מומלץ:

חשיבה קבוצתית על נקודה חלשה ומועדת לפורענות בקרב החניכים והחלטה על קבלה כלשהי שתעזור לבניית המידה שעלולה להיפגע. לדוג': לפתוח כל פעולה בהלכה מהחפץ חיים, להחליט שתכנים מסוימים לא שולחים הודעות טקסט (יומולדת, סליחה...), לכבות לגמרי את הפלאפונים בפעולות אמצ"ש ואולי כל אחד יקח על עצמו עוד שעה ביום שהוא מזכיר לעצמו שהעולם יסתדר גם בלעדיו, לקבוע פעולות דווקא על תכנית טלוויזיה שהתכנים בה שליליים, להגיע שעה לפני המסדר וללמוד יחד ספר תורני כלשהו ובכך להחזיר את יכולת הריכוז והעומק, ועוד.

כדאי גם שכל חניך יקבל על עצמו משהו באופן אישי בתחום שיותר נוגע אליו...

להעשרה:

שמונה פרקים לרמב"ם, פרק שלישי ופרק רביעי

מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א במשאו בדרשת "שבת שובה":

המכשיר הסלולרי המצוי כיום "רודף" את האדם ופוגע קשות בצניעותו של עם ישראל

הוא קטן במדתו וגדול בחרבנו, ואיך כלי קטן כל כך טובל וטומן בתוכו יצה"ר גדול כל כך – ועל אותו "צפוני" היצר הצפון כביס מזהיר הנביא ואת הצפוני ארחיק מעליכם.

והעצה לכך היא כדברי הנביא עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסילה סקלו מאבן הרימו נס על העמים, "עברו בשערים" הלא המה אותם שערים המצוינים בהלכה, כדרשת חז"ל בפ"ק דברכות, הישיבות והכוללים ובתי החינוך, צריך לעבור באותם שערים, "פנו דרך" לפנות משם לבל יעבור בשערים אלה כלי קלקול זה, ולברוק האם אין שם כאלה אשר עליהם אמר הנביא ח"ו "על בחוריו לא ישמח ה'".

פנו דרך "העם" מכל העם, גם מאלו שאין תורתם אומנותם, יש לפנות המסילה, ולהרים מכשול ובן שדרשו חז"ל שאחד משמות היצה"ר הוא שנקרא אבן.

ועי"ז נזכה להרים נס על העמים שיתקיים בנו מה שנאמר ונתנך עליון על כל גויי הארץ לשם ולתהילה ולתפארת.

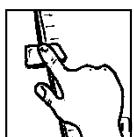
סיבת הרעב וקלקול הפרנסות, על כן הנביא מזהיר להרחיקו.

והסיבה שאין אנו זוכים עדיין להגאולה השלמה היא בגלל אותו מקטרג שהוא המכשיר הסלולרי – הנני מעורה עמוק עמוק בעניין זה יחד עם גדולי ומנהיגי הדור שליט"א, לעשות פעולות לבטל את המקטרג הנורא ההוא, ועשינו חקירות ודרישות הרבה הרבה בכל העולם, בארה"ק באירופה, ובארה"ב, ונתברר בכירור גמור שסיבת ההתדרדרות הוא על ידי המכשיר הסלולרי שהוא "רודף" את האדם ואינו נתן לו מנוחה בכל עת ובכל שעה, וכהיום הוא כבר נעשה "רואה" ו"נראה", משרד תמונות טמאות וידיעות תועבה, וכל איש ואשה, בחור ובתולה, חתן וכלה, ילד וילדה, ידם ממשמשת בכלי נורא זה. וממש מיום שנברא אותו כלי משחית, אבדה מנוחת הנפש והוא גורם נורא לניבול פה וראיות אסורות, ואחשוב דרך מליצה שיצר זה נקרא "צפוני" מפני שהוא כלי כל כך קטן שאפשר להצפינו באיזה כיס נסתר שבבגדים לבלי ראות אותו,

...חז"ל בסוטה ד' ע"ב דרשו מקרא דמשלי עד ככר לחם, שע"י העוון הפוגע בצניעותם של כלל ישראל מאבד האדם את משען לחמו ופרנסתו הולכת לטמיון, ולולא דמסתפינא אמינא שגם הרעב הנורא הזה עד שהוצרכו לאכול בשר בניהם כדאיתא בתענית דף ז' היה בגלל זה... וחלילה לי לקטרג על כלל ישראל אבל אני חייב לומר שאין ספק והוא ידוע שהמקטרג הגדול ביותר הוא אותם כלי תקשורת המסיתים בעו"ה לחטאים כאלה ובראשם המכשיר הסלולרי אשר פגע בצעירים למאות ולאלפים שנשחתו על ידי זה ונתדררו מעולם התורה, וכמה וכמה בעלים ונשים שנתקלקלו עי"ז והופרו שלום ביתם של מאות בתים מקצה הארץ ועד קצהו, הוא מתחיל בניבול פה ומסיים בגוף עבירה, וסוף חטא זה עניות, אבדון, שפלות ח"ו, ואשים מחסום לפי.

והנביא זועק ואומר ואת "הצפוני" ארחיק מעליכם ודרשוהו חז"ל על אותו יצר הצפון ועומד בלבו של אדם, ובוזה"ק איתא שזה רומז ליצר המעורר לביטול הצניעות, כי זה

מתוך עיתון "יתד נאמן"

מטעם כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א והגאון ה"צ הביד"צ שליט"א

סכנת המחשב

לאחרונה נתחדשו משחיתים חדשים שלא שיערום אבותינו והיצה"ד בא להכניס לבתינו בדלת אחורית - באמצעות המחשב - רעל אומץ המאיים ח"ו להחריב את כל קדושת הבית היהודי, את עתידנו ואת עתיד ילדינו - ומחובת כל אחד ואחד לעשות כל שביכלתו לבער נגע זה מקרבנו, כי המחשב כולל בתוכו כמה סכנות נוראות:

א. ה"אינטרנט" אסור אפילו לצורך פרנסה - ולא יראה ולא ימצא לא בבתי ישראל ולא בבתי מסחר, והוא מכיל רעל ממית אשר כל באיה לא ישובון, וכל המשתמש בו מכניס עצמו לגסיונות עצומים, וגם שלא בכוונה אפשר להכשל במראות שחץ, וכבר נחרבו ונהרסו בתים רבים מישראל ע"י שהכניסו האינטרנט לצרכי מסחר, ולא עמדו בנסיון.

ב. החרם החסור - חרם עולם - שהכריזו כל גדולי ישראל על מחריבי האנושות - הטלויזיה, חל בכל תוקפו על המחשב שמותקנת בו אפשרות של צפיה בטלביזיה.

ג. וכמו"כ האיסור החמור על הווידיאו שאסרו כל גדולי ישראל חל בכל תוקפו על סרטים או קטעי סרטים (אפילו מבוקרים ומצונזרים) שרואים בתקליטורים במחשב, וחובה על ההורים והמחנכים להחדיר שכל סרט שהוא (אפילו באידיש) הוא טריפה ומוקצה מחמת מיאוס.

ד. כל התקליטורים - כולל תוכנות מדעיות, לימודיות, אנציקלופדיות, אוסף תמונות וגרפיקה, גם הם מהווים סכנה ונראה, כי הם מכילים תמונות של פריצות, ועניני ע"ז, כפירה, שפיכות דמים ואבזרייהו.

ה. במשחקי מחשב רבים - ישנם דברים רבים המזיקים ושורפים כתבערת אש, והגם שאנשים באיצטלא חרדית העידו עליהם שהם מצונזרים או מבוקרים - נמצאו בהם תמונות מכוערות, קטעי סרטים, אלימות ודברים גרועים אחרים - ולכן אסור להכניסם בבתי ישראל.

הנסיון הוכיח שגם משחקי מחשב נקיים שלא היו בהם דברים שליליים - הביאו להתמכרות וטמטום המת, וגרמו להרס חינוכי, מלבד שהם הוו פתח למשחקים ותקליטורים פסולים - וע"כ חובת ההורים להשגיח מאד על ילדיהם ולהזהירם, שאסור להכנס לבית שמשחקים במחשב.

ועל כן מי שביכלתו שלא להכניס כלל מחשב לביתו, יציל בכך את עצמו ובני ביתו מנסיונות, מפיתויים ומסכשולים חמורים, וגם יסייע לו לגדל את ילדיו לתורה וליראת שמים על שורת הקודש

והשופעים לדברינו ואזהרתינו ישכנו בטח ושאנו ויתברכו. וה"ש הביד"צ דפעה"ק ת"ו אור ליד"ד מרחשוון תשנ"ג

נאם ישראל יעקב פישר ראב"ד נאם בנימין ראבינאוויטץ נאם אברהם דוד הורוויץ
נאם משה שטרנבוך נאם משה הלברשטאם נאם מאיר בראנדסדארפער

בס"ד ע"ד סכנת המחשב שהזהירו הגאון ה"צ הביד"צ ככל האמור לעיל, הנני מצטרף לאזהרתם, בתקווה שיזהרו בית ישראל ולא יכשילו בחוסר הדברים הנוראים ח"ו, ותשרה שכניה בבתי ישראל ופעמיהם, ויזכו לגדל דורות על שורת הקודש

הסעתיר ומצפה לישועת כ"י ושהרתן בכיאת נוא"צ בכ"א

נאם ישראל משה דושינסקי רב ואב"ד פעיה"ק ת"ו

חודש ארגון - איך עושים את זה נכון?

תעצרו רגע ותחשבו מה עולה לכם בראש למשמע צמד המילים "חודש ארגון" או "יום סניף"... לחץ, הרבה עבודה, כל יום בסניף, חניכים, גואש, קרפים, סיד, חזרות, אופניים, דגלנות, כתובות אש, ל ח י...

תעצרו רגע ותחשבו למה? למה אנחנו עושים את זה? לעצמנו, לחניכים, להורים, למורים, למרכזת, לשכנים... למה זה טוב???

חודש ארגון יכול לעבור עלינו ולידנו, להתחיל ולהיגמר בהרבה מתח ובגדים שהלכלוך לא יורד מהם, ויכול להיות חלק ממהלך חינוכי רציני, לקדם חניכים כפרט, כקבוצה, כסניף וכתנועה. וכמובן, כמו כל דבר בהדרכה זה בידיים שלכם!!!

שבו עם עצמכם לפני חודש ארגון, תגדירו מטרות, תבחרו את האמצעים שמתאימים לכם ולחניכים ותתכוננו בהתאם. זכרו שאי אפשר להשיג את כל המטרות, הרבה פעמים הן סותרות אחת את השניה, צריך לחשוב טוב, הן ברמה הקבוצתית והן ברמה הסניפית והתנועתית מה יותר חשוב כרגע ובו להשקיע.

לפניכם רעיונות למטרות ודרכים להשגתן. סומכים עליכם שתתאימו את הדברים למציאות שלכם ותוסיפו רעיונות מניסיונכם.

מה	איך
פיתוח כישרונות	נותנים לחניכים להתבטא: בציור, בהופעה, בתערוכה וכו'
גיבוש	כל החניכים מופיעים חלוקת תפקידים בין החניכים נותנים לחניכים להסתדר עם הציוד והחומרים פעילויות כ"פיות מוראל קבוצתי
הרמת המוראל הסניפי	המנון לסניף / צבע שיר שכל הסניף או נציגים מופיעים יחד פעילויות אמצע שבוע סניפיות
שיפוץ הסניף	המוכשרים בלבד מציירים השקעה בדברים כלליים: ספריה, דלתות, עמודים, ספסלים, חצר... קניית ציוד חדש, סידורים וכו'
מפגן עוצמה	טקס סיום מושקע שלטים ברחובות המתאימים ביותר מופיעים
הנפת דגל	עוסקים בנושא תנועתי שילוט, חולצות, דפי לוגו, סיסמאות, פירסום בבתי הספר ובבתי הכנסת
לימוד נושא	מקדישים לפעולות שבת ואמצ"ש קירות והופעות המשקפים את הנושא
קשר אישי	מנצלים את הזמן להיות עם חניכים מסויימים נותנים עדיפות לחניכים שאנחנו רוצים לקדם (בתפקיד בהופעה, באחריות מסויימת וכו')

ב"הצלחה וחזקו חברים

